

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 13138
CALL NO. 915.4 / Twi

D.G.A. 79.

26
18
1944

THE
CELESTIAL

Generale Beschrijvinge Van I N D I E N.

NOT TO BE ISSUED

Ende in't besonder

Kort verhael van de Regering, Ceremonien, Handel, Vruchten en Geleghentheydt van 't Koninckrijck van Gufuratten, staende onder de beheertunghe van den Groot-Machtighen Koninck CAJAHAN : landers genaemt den grooten

M O G O R.

Van Verscheyden Authoren ende epghen onder-bindinge vergadert
ende by een gheselst:

13138

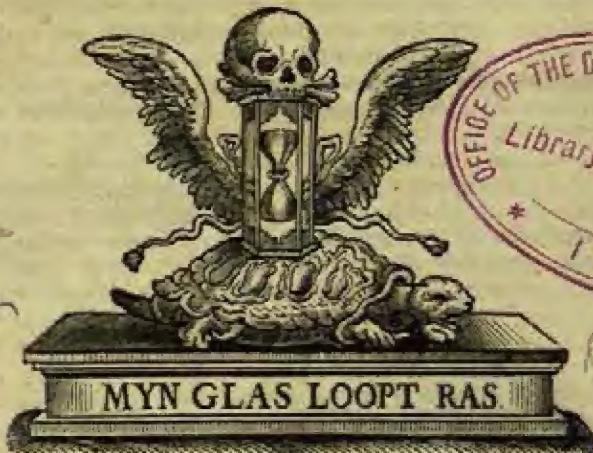
Door

JOHAN van TWIST, Gewesen Overhooft van de Nederlantsche Commoeden, Amadabat, Cambaya, Brodera, ende Brotchia.

Hier achtereis by-gevoeght de aentweringe van meest alle stukken/ Woogheden ende gedenken omtrent gantshen Indien te zaplen.

26380

1648
P A M S T E L R E D A M,

Door Joot Hartgerts, Boekh-verkooper in de Gafchung-Stetgh/bezienden het Stadt-Huys / in de Boekh-winkel. 1648.

GENERAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 13138

Date. 22.3.1962

Call No. 915-4

Two

Generale Beschrijvinge Van I N D I E N.

Vyt de Oude Schrijvers, ende de huydendaeghsche benaminge.

Het eerste Capittel.

Ndien binnen ende hupten de Kiebiere Ganges is oock
by den ouden bekent geweest/ insonderhepdt in den ty-
den van Alexander de groote / ghelyc ons de Historien
verscrekeren / die van tresselijcke mannen / aengaende
dese materie geschreven zyn ; Plinius die het meeste ge-
sien heeft dat nu vergaen is / schryft in 't 6. Boeck in
het 17. Capittel / dat het volck van Indien begint van
den Brugh van Emod, ende dat sy niet alleen legghen by
de Zee die naer 't naeste siet/ maer oock naer de Zuydt/
welcke Zee by de Indische noemt ; de welcke alle bep-
den noch hedendaeghs soo van ons ghenaemt werden :

Den meesten hoop rekenen dat de leughte van Indien in 40 daghen ende nachten
met een bezepli baertcupgh han asghedaen werden ; maer onse voorneminghe is
niet de beschryvinghe van de Ouden byder hant te nemen / dewijle de Oude na-
men van Lantschappen / Steden ende volckeren / behalven eenighe wepni-
ghe schier t' enemael zyn vergaen / ende tegenwoordigh in een heel ande-
ren staet : Maer alleen in 't kort te beschryben het gebiet van den grooten Mogor
ende de gelegenhepdt van 't Konink van Guleratte ghelyc het hedendaeghs is/
naer het schryben / 't welch die van Europa , als Portugesen , Hollanders ende En-
gelschen hebben naer-gelaten/ ende door epgen bebindunge selber aengetekent.

India dat noemen de Persianen ende Arabiers tegenwoordigh Indostan ; het neemt
sijn beginsel naer het westen / van de Kiebier Indus , aen wiens Oever het Ko-
ninkrijcke van Sindo lept/ diens inwoonders Abint genaemt werden ; oste van
de palen van het Koninkrijck van Macon , 't welche van anderen Getsche Mac-
querona geheeten wort/ wiens Inwoonders zyn Baloches oster Baluches , oster wiens
in 't jaer 1613 regeerden Meleck Myrla , de welcke hoe-wel hy te vooren de Per-
sianen erkentenis dede/ hadde nu het joch van den hals ghesmeten. Dit is het
Lantschap dat de Ouden Carmania noemden/ haer haben hiet Guader , leggende
op 25 graden benoorden de Linie ; Sindo wordt nu teghenwoordigh ghenaemt
het Koninkrijck van Dju , sooi wel van de Persianen als Arabiers ; de Kiebieren van
de Ouden Indus , wort van de Persianen ende Magollen gheheeten Pang-ab , dat
is vijf waters / om dat hem tressels met 5 Kiebieren in de Zee lost/ van de welc-
ke een (ghelyc Texira , wilt) Bagal is / die haren oorspronck neemt ontreit
Kabul ; de tweede is Chanab , de welcke van Quermier (dat andere Callamier
noemten) afloopt / zynnde een Lantschap 15 daghen reepsen van Lator naer het
Noorden ; de derde is Ravy anders genaenit Raveé , die neffens Lasor loopt / en-
de wordt vertelt ver boven de Stede haren oorspronck te hebben ; de andere

Beschrij-
vinge
van In-
dien up-
de Oude-
den.

Hedendaeghsche be-
naminge.

twee Via ende Osvid ofte Sind, kommen uyt de Lantschappen vry wat verder gele-
gen/ welcke laerste den anderen/ als in haer vloeft / den naem beneemt; alle dese
Kebieren voegen haer te samen by Bakar, onrent soo verre van Lahor, als vande
Indische zee. Hi bebinde dat van onse Hollanders is waer-genomen/ dat Raveé, Be-
gat ende Sind sprupten uyt het gebergte van Cassime, ende wozden onrent Multan
t samen gevoeght: Multan is een Stadt / die onrent 40. Cos van Lahor leeft /
welcke twee Cos soo veel als een Hollantsche mijl is: het is wonder dat de
Lant-schrijvers altemael / die voor eenige jaren kaerten hebben laten uyt-gaen/
in het stellen vande Kebier Indus soo ghemist hebben / gelijck het nu ghenoegh
blyccht dewijle die meest gestelt wort op 24. graden benoorden Äquinoctiael, aen
welcke mont de Stadt Diul (niet Divee, op dat niemand en mist) gelegen is / on-
rent 9. dupesche mylen om hoogh van de Zee; maer wat aengaet de mont ende
legenhedt van de Kebiere/ daer van sullen w^p achter / inde Beschrijvinge
van Gujuraten meer seggen.

Doortz het rijk van den grooten Mogor strecht hem seer wijt / alsoo dat het
(gelijck sommige seggen) in geen 2 Jaren met een Cerravaen ofte Caffel van dooz-
reyst werden. Mr. Eduart Terrijs schrijft/ dat dit Lantschap op deser maniere be-
paelt is; naer het Oosten is het Koninkrijck Mavy, naer het Westen heeft het
eens-deels Perhien, eens-deels de Zuyd-Zee naer het Noorden heeft het den bergh
Caucasus, ende Tartarien; naer het Zuyden Decan, ende den bocht van Bengalen;
hy vertelt dat het ghedeelt wert in 17. groote probintien/ de welcken in voor-
tijden altemael Koninkrijcken zijn geweest; wiens namen / steden/ ende Kebie-
ren dese nabolgende zijn / ons begin genomen hebbende van het Westen.

¹ Candahar. Canda-
har, wiens Hoofst-stadt noch de selve naem voert / leeft tegens 't westen
ende deelt haer paelen met het Persiaensche Rijck; wiens deel het eerlijcs ende
noch tegenwoerdigh is; naer dat het Xa-bas den grooten Mogor wederomme
ontnomen heeft.

² Cabul. Cabul, so genaemt van sijn Principaelste Hoofst-stad / is de beste probintie van
dit Rijck / naer het Noorden voeght het sijn paelen aen Tartarien; hier komt de
Kebier Nibab van daen / de welcke naer het zuyden toe loopt / tot dat s^p haer ver-
voeght by de Kebier Indus; ick twijfle of dit de eygenste is / die flus Begat ghe-
noemt hebben / welcke naer het seggen van Texeira onrent Kabel van daen
komt/ende dat is een bande vijve die inde Kebieren Indus loopt/ende voortsecker
of Loa ofte Suaftus, naer het seggen van Ptolomeus.

³ Multan. Multan heeft de naem van haer Hoofst-stadt / leeft naer het Westen van Persien
ofte Candahar; teghens 't Zuyden aen Buckar, ende strecht hem langhens de Kie-
bier Indus.

⁴ Kara-
Chan. Kara-Chan ofte Hangi-Chan, strecht sich nae 't Oosten / ende de Kebier Indus
naer 't Westen aeneen Probintie van Persien, heeft gheen steden van namen; het
wort mede ghenoemt het Koninkrijck Balochy; van wiens inwoonders / ende
Ratien w^p op een ander plaerse sullen spreken Buckor ofte Buckar, wiens Hoofst-
stadt genaemt wort Buckor-Suckor, leggende aen de Kebier Indus, van welcke dit
Lantschap gedeelt wert / ende wonder vruchtbaer maecht; het leeft van
Tata Hoort-Hoort-Oost/ naer 't Westen paelet aen de Bolaches, een w^pret ende
vruchtbaer volck.

⁵ Tata. Tata van sijn Principaelste stadt soo gheheerten / wort dooz-loopen van de
Kebiere Indus, begrijpende in sich wel Eyclandekeng / die vermaechte-
lycken ende seer vruchtbaer zyn / tot dat s^p wederom uyt komt by Sindu-
eeli

een stadt seer vermaert door de verschedenheit van brabe werck-luyden.

Soret, wiens Hoost-stadt is ghenaemt Janagaer, is wel een kleyne Provincie / ⁷ Soret, maer rijk van volck; naer het Oosten paelt het aan Guleratte, ende naer't Westen aan de Zee.

Iselmere, alsoo is de stadt gheheeten/paelt aan de Soret, Buckor ende Tatta, van de ⁸ Iset. welcken het leeft naer het Oosten.

Attack, is soo ghenaemt van weghen haeren Hoost-stadt / leeft aan de Kebier, ⁹ Attack, Nibab, de welcke van't Westen af-loopende/komt inde Kebier Indus, die dit Lantschap schept van Haca-Chan.

Pang-ab wiens voornaemste Stadt Lahor, is een treffelijcke ende vruchtbare ¹⁰ Pang- Provincie / van het woer van de vijf Kebieren daer wop vooren af gheseydt heb- ^{ab.} ben/ bevochticht; van welcken het Landt oock sijnen naem voert; Ptolomeus be- schijft ons oock den loop van de Kebiere Coa-oste Sustus, want dese twee Kebieren loopen een weynigh dit Lantschap in inhaideren/ Indus, Bidaspe, Raudus en de Taradius.

Chisneer, Quexmeer ooste (dat met onse tael best over een steent/ Caslemeer, wiens ¹¹ Chis- Hoost-stad genaemt wert Syranakar, is een Provincie waer door dat loopt de ^{meert.} Kebier Balar ooste Pad, ende strekt hem met wonderlijcke krollen om de Eylan- den tot sp inde Kebier Indus komt / ooste soo anderen waer-ghenomen hebben inde Ganges, 't welch ick minst waerschijnlyck achte; het is een berghachtigh Landt / paelande aan Kabul, ende is seer houdt/ hoe-wel ten aensien van't No- ninckrijch Tiber, dat naer't Oosten daer aen-paelt/ het gemaeticht mach geseyt werden; acht Cos vande voornaemste stadt leeft een Poel/vijf Cos groot/in wiens midden een Eplandi is / daer een Koninchir paleys ooste Lust-hof op staet / be- quaem om Gansen (die daer in groote overvloedt sijn) te vangen; ontrent de Kebier / die midden door dese poel loopt/ naer het Westen/ worden boomten ghe- sien / van upnemende groote / wiens los schier is / ghelyck vande Castanie Boomen/ maer de materie is de selfde niet: want als de Boomen aen planchen gesaecht sijn / soo sijn met haerren gemaermelt / ende is treffelijck om Kasteelen / Hupsen ende Kerchen af te bouwen.

Banksisch, wiens Hoost-stadt ghenoemt wort Beilar ooste Beishur, leeft van ¹² Banksi- Caslemeer naer het Oosten.

Jengapar ooste Jemipar, soo genaemt van weghen sijnen Hoost-stadt / leeft lan- ¹³ Jen- gengs de Kebier Kaliul, tusschen Lahor ende Agra.

Jenba ooste Janba, wiens voornaemste Hoost-stadt de eghenste naem heeft/ leyd ¹⁴ Jenba van Pang-ab naer het Oosten/ende is seer Berghachtigh.

Delly, voerende de eghenste naem met sijnen Hoost-stadt / leeft tusschen Jenba ¹⁵ Delly, ende Agra: hier neemt de Kebier Jemeni of ghelyck anderen willen Semena haer oorspronck / de welcke door Agra af-loopende haet in den Ganges begeest: Delly is een seer Oude stadt / eertijds gheveest het hof vande Koningen van Indien, wiens gedenck-teecken daer noch veel ghesien worden.

Bando heeft de eghenste naem van sijn Hoost-stadt/ leyd van Agra naer het ¹⁶ Bando.

Malway ooste Malva, is een seer vruchtbare Provincie / wiens Hoost-stadt Rati- ¹⁷ Mal- pore genaemt wert/ andere noemten haer principaelste stadt Ugen; de welcke Tho- mas Rous Engelsche Ridder/de Hoost-stadt van Malva hiet; een Cos vande Stadt loopt de Kebiere Cepra, waer nebeng dat leyd Calleada, eertijds het Hoff ghe- weest sijnde bande Koningen van Mandoa; dese Kebier werdt gheseyt in den Inham van Cambayen te loopen.

Generale Beschrijvinge

4

1. Chito, wiens Hooft-stadt oock so hiet/ is een groot ende seer ou Koninklyck: maer haer Hooft-stadt/ diens vesten ontrent 20. engelsche Mylen om-grijpen/ is t' eenemael verballen/ soo datter nu alleen de pupnen van treffelijcke kercken ende huyzen oberich zijn: dese Stadt heeft den Konink Achabar de nakomelingen van Rana ontnomen ende verdestruert/ haer prins bluchtende naer het scherpste gebergte/ heeft synen sit plaers in Odipore genomen; ende is eer si in 't Jaer 1614. gedwongen geweest/ het rijk van den grooten Mogol onderdanig te wesen; dit rijk is gelegen aen het lantschap Chandus, naer het Westen/ van Guleratten naer het Noorden.

2. Gulerate, dat de Portugezen van wegen haere Coop-stadt daer sy dichmaels op handelen hienen/ Cambaya heeten; is een schoon ende rijk machtig Koninklyck/ haer Hooft-stadt leeft in 't midden van 't lant ende wert genaemt Hamed-Ewar; dat is de Stadt van den Konink Hamed, diese gebout heeft; huydendaegs wortse geheeten Amadavar, oste Amadabar, dit seer treffelijck Koninklyck/ heeft seer schoone Kevieren ende den gantschen Inham van Cambaya, in welcken de oude Lantschrijvers te vergeefs gemeent hebben/ dat de Indus haren ooszprong nam.

3. Can-
disch. Candisch, wiens Hooft-stadt is genaemt Brampour ofte Bursampour, pleech eer-
tijts het Hof te wesen vande Koningen van Decan, al eer het haer banden Mogor
was ontnomen/ het is een groot ende Dolk-rijk Lantschap; t' welche geschep-
den wort door de Keviere Tabet ofte Tapte, loopende naer den Inham van Cam-
bayen, aen dit Koninklyck paelt Partapha, een matelijcken Prins/ ende onder-
daen van den grooten Mogor; dit gebiet strekt hem meest naer 't zuiden.

4. Berar. Berar, wiens Hooft-stadt Shapore ofte Shaspour geheeten wort/ is oock een Pro-
vincie hem naer 't Zuyden strechende/ paelt aen 't Guleratsche ende het ghe-
bergte van Rana,

5. Nar-
var. Narvar, wiens Hooft-stadt is Gehud, het wort van een treffelijcke Kevier be-
vochtigt/ die inde Ganges loopt.

6. Gua-
loz. Gualor ofte Gualiar, wiens Hooft-stadt niet de ergenste naem beteekent wort/ heeft een seer sterck Kasteel waer op de gebangenen ende edelen van den Konink
bewaert werden/ nebeng de meesten hoop van des Koninkx schatten/ ende een
groot hoop Goue ende silber/ so gemaeckt als ongemaeckt.

7. Agra. Agra, is een Lantschap so genaemt van haer principaelste Hooft-stadt/ die niet
seer ou is; sy schijnt van anderen Purrop ofte Purbet genaemt te wesen/ is seer
groot ende leeft in 't midden van dit lantschap tusschen Agra ende Lahor, t' wel-
ke de voornaemste Steden zijn van het Mogolsche ghebiet/ dat men rekent te zijn
400. Engelsche Mylen.

8. Sam-
bel. Sambel ofte Sanbel, is oock de naem vande Hooft-stadt/ het Lantschap wort
gedeelt by de Narvar vande Kevier Jemeni, de welche by de Stadt Haleballe inde
Kevier Ganges haer verbergt/ alwaer dese t' samen-loopende/ dese Provincie haer
na 't Westen strekt/ dit Lantschap schijnt van anderen Do-ab, (dat is tusschen
Kevierich) genaemt te warden.

9. Bakor. Bakor, wiens Hooft-stadt ghenaemt is Bikameer, leeft aen de West-zijde banden
oeder/ vande Kevier Ganges.

10. Na-
grakut. Nagrakut ofte Nakarkut, is een Bergachtig Lant/ ende 't upterste van dit ghe-
biet/ sich strechende naer het Noorden/ haer Hooft-stadt heeft de ergenste naem/
alwaer een kostelijcke kapel gesien wort/ wiens vloer ende solder met goude pla-
ten ingelept zijn; hierinne wort een beest gesien/ dat sy Mata heeten/ om het wel-
ke

tie te eerden / veel dupsenden Indianen alle Jaren komen / ende Offeren aen dit beest stuerlieng/ die van haer tonge gesneden hebben: In dit lant leyt oock Kalimaka, naer welche oock vele loopen/ van wegen eenig Gods-dienst/ alwaer uyt de koude Fontepnen ende harde Kilippen/ alle daegs blammen byers schijnen te komen ; voor het welck dit Barbarische volck haer neder-werpen om aen te bidden.

Siba, wiens Hoofst-stadt is Hardwari, waer van daen dat geloofst wort / de Ganges haer oorpronck te hebben uyt een Rotse/ die dit ^{21 Sipa} Supersticieus Volk haer in-beelden een koepen Hoofst te hebben, welche dier sy hoven alle groote Eere gen doen/ ende daerom wassen sy alle dagen hare lichaamen inde baeren van dese Keverie het is Berghachtigh Landt / van Nakarkut legghende naer het Zuiden.

Kakares, wiens Principaelste Steden zijn Dankaler ende Binsola, is een groot ^{22 Ita-} ende Berghachtigh Lantschap van Tartarien, met den Bergh Caucasus af-geschonden/ het meestendeel van dit Rijck leyt naer het Noorden / gelijck als oock doen Asimeere.

Gor, van syn Hoofst-stat soo genaemt / is oock een Berghachtigh lant/ in het ^{23 Gor} welcke de Keverier Perseleij groept/ ende inde Ganges loopt.

Pitan ofte Partan, wiens Hoofst-stadt de eygen naem heeft/ wert van de Keverier ^{24 Pitan} Kanda bedout/ die in 't eponde hem met de Keverier Ganges vermenght / het is een berghachtigh Lantschap/ van Jamba hem strekende naer 't Oosten.

Kanduana, deses Hoofst-stats is Krach, Katene, het wert van Pitan verdeelt door ^{25 Kana-} de Keveriere Iderelijjs, dit Lantschap ende Jor slupten de paelen van dit rijck naer ²⁶ Noorden.

Potena, soo genaemt van haer Hoofst-stat/ is een seer vruchtbaer rijck/ tusschen ^{27 Poten-} 4. Keverieren legghende / van de welcken de Ganges die slupt naer 't Westen/ ende ²⁸ IIa. Perclelijs naer het Oosten/ de andere 2. zijn Jemenij ende Candach.

Jewal, wiens Hoofst-stadt is Rajapore ofte Reyapor.

Mevat, diens Hoofst-stat Narnol genaemt wort/ is een scherp bergachtig Lant, ^{29 Je-} vande Ganges keerende naer 't Oosten.

Udesla ofte Udeza, wiens Hoofst-stat geseyt wort Jakamat te zijn/ is 't laetsste lant ^{30 Udes-} van dit gebiet naer 't Oosten; palende aen het Koninkrijck Mavy, dies Inwoon- ³¹ ders seer wreet ende Babaris zijn.

Bengale is een seer groot ende vruchtbaer rijck / van de hocht Bengale naer het ^{32 Beng-} Zuiden gesloten/ in het welcken de Keverier Ganges met 4. monden ofte sprupten ^{33 galen,} haer lost ; de Principaelste Steden zijn Raymehel ende Kaka ofte Daeck; Choramandel leyt daer aen naer het Z. Westen / hebbende habens die vande Portugiesen ende Nederlander worten bebarren ; Philipatan ende Satigan, &c. Heeft veel Provintien / onder welcken uyt-munten Puncx ende Patan, van wien de machtigste Koningen haer Paem gevoert hebben.

P. Texera in syn beschrijvinge van 't Koninkrijck van Persien, tellende eenige Provintien van Indien al hoe wel veel wortniger/ als wort nu genoemt hebben; verhaelt van een Provintie Urat, wiens Hoofst-stadt oock de eygenste naem voert/ maer seyt niet waer 't leyt, deselbe schrijft oock dat in 't Koninkrijck Chaechie de beste Paerden ballen; die van wegen de plaetse Chaechis genaemt zijn; dit lantschap seyt hy gelegen te zijn ontrent Cambaja, naer het Noorden/ ofte most het selve zijn dat wort hoven Candisch gheheeten hebben ; ghelyck ich sulcr hebbe onderwonden.

Generale Beschrijvinge

En andere behient/ dat uyt de Woetken van de Koninghen/ de naemen van de Landeschappenghomen heeft/ telt oock soo veel Provincien/ ende geest haer schiet de eyghen naemen; behalven dat geen gewach en doet van Iselmeere; maet op dat hy het ghetal van 37 soude vol-maten/ so doet hy de Provincie Roch daer by/ leggende ontrent Bengale; de welcke niet een Stadte van naem heeft.

De lengte
ende breed-
te van
des Mo-
goed
Ryck.

Wat aengaet de lengte van dese rycken/ van het Oosten tot het Westen/ is ten minsten 1000 Cos, welcket dyp soo groot zyn/ als 2. ofte 2½ Engelsche Mijlen; van onse Natiue wert twee Cos voor een Hollandtsche Mijl gherelijkt: tusschen 't Zuyden ende Noorden begrijpt het 400 Engelsche Mijlen; want dat deel dat meest Zuydelijcks is/ lept op 20 graden; ende dat meest Noordelijcks is op 43 graden; de breedte tusschen 't Noorden ende Zuyden 1500 mijlen.

De Jesuynsche Patres segghen dat het Ryck van den Inham van Cambaya naer 't Noorden begrijpt 400 leuken; ende van 't Oosten tot het Westen/ van Bengal tot Sindus (dat is Indus) 600 Mijlen oster leuengs.

Dit is so veel als aengaet de groote van Indien in 't gemeen; nu sullen wij ons becrepden tot onse voort-ghestelde materie/ namentlycke de beschrijvinghe van Gufuratte in 't gemeen/ ons begin nemende met de Generale opmerkingh van die tresselijck Koninckryck/ ende daer naer van peder plaatse in 't bysonder.

Het II. Capittel.

Van 't Koninckrycke ende 't Landt Gufuratte in 't ghemeen.

Stree-
kunge
van Gu-
furatten.

G

Ufuratte, dat de Portugezen verheerdelijck noemten 't Koninckryck van Cambayen, is een Provincie van Indien leggende aan de Zee/ wiens deel ten naesten by als een Eplandt in de Indische Zee uytstrekt/ hebbende aan beide syde eenen grooten Inham/ van de welcke d' eene/ die naer 't Zuyden lept in de erste aen-homste 18 mijlen breedt is/ ende wort allenghs nauwer/ hem strekende op de cours van N. O. en N. O. ten Noorden/ de distantie van onteent 40 Mijlen; het eynde van dit Land strekt naer het Westen aan de Indische Zee/ na 't Noorden heeft het een heele kant/ ende over die/ de Provincien van Soret en de Iselmeere oster Bando; naer 't Oosten Chitor, ende Candilch, ende naer 't Zuyden 't Koninckryck van Decan: Eertydts hebben haer de paelen van dit Ryck wat wijder uytgebrept/ want sp strekken haer van de Indische Zee/ tot Goaler, acht dagen reysen van Amadabar, ende naer het Zuyden tot Damian.

Dit Ryck is seer groot/ nevens de Zeehant 120. Mijlen lanch; Dool streden/ Dorpen/ Blechen/ ende Inwoonderen/ waer in 20 dypsent bewoonde plaatse/ getelt werden; behalven veelen/ dooz ghewesene calamiteyten c' enemael vergaen/ ende tegenwoordigh in een anderen staet.

De hoofd-
naemste
Steden.

De voornaemste Zee-steden aan beide Inhammen zijn Suratte, Brotchia, Gander, Goga, Cambaya, Diu, Patepatane, Mangalor, Gondore, Nausary, Gandivi, ende Balfara oster Bellaca; In 't midden van 't landt wort gebonden Hamet-Ewat, dat is de Stadt van den Koninck Hamet diese gebouwt heeft; huyden-haeghs wortse geheten Amadavar oster Amadabar, zynde de Hoofd-stadt van dese Provincie.

De beroem-
ende Zee-
havnen.

Dit seet tresselijck Koninckryck heeft seer veel schoone Ryckteren/ gelijck Nar-dabat, die voort-by Brochia loopt Fapta, Waller ende anderet; als mede twee voornaemste Zee-havnen/ namentlycke de Com van Suhaly, ende den grooten Inham van Cambaya, van welcken in 't verholgende particulierlijck sal ghesproochen worden.

het landt van Gufuratta is het vruchtbareste in geheel Indien, ende van daer ^{Particu-} pliechmen te provideren ende versien alle de omlegghende plaezen van alle ^{Partie-} noordynst ende syfsterchen; waeromme daer een grooten handel ghebedreven ^{Partie-} wort/ soo wel van de Inwoonderen als andere Indianen ende nachueren/ als ^{Partie-} noch van de Portugesen, Engelschen, Nederlanders, Persianen, Arabieren, Armeniaers ^{Partie-} ende meest alle Nationen van Aßen, upgtgheromen Chinezen ende Japanen, die daer ^{Partie-} niet ghebonden warden; Edoch gelijch de eerbarenhert van alle tijden heest ^{Partie-} gheleert/ dat gheen Koningryck ofte Monarchie soo vast gesouderd is geweest/ ofte sp heest ghehadt haere veranderinghe; nu van het eenre gheslachte op het ^{Partie-} andere de selve komende/ nu groote verwoestinghe/ Pest/ Dorloghen/ dieren- ^{Partie-} tijdt/ &c. Daer inne ontstaende/ ende epndelycke van allen wech-ghenomen ^{Partie-} wondende/ gantsch verballende ende ondergaende: Alsoo heest men wepmigh ^{Partie-} Jaren verleden ghesien/ hoe dat Godt de Heere ontsteken in synen Kiechwaert- ^{Partie-} dighen Toorn/ weghens de sonden ende grouwelen van dese verschepden ^{Partie-} Nationen ende Volkeren/ heest gheleest syne plaghen ende straffende-handt deses ^{Partie-} Guld-attische landen merchelijcken te doen gheboelen; d' selve inden eersten/ ^{Partie-} Anno 1630. toe-sindende een over-groote drooghe/ waer dooz het gezaepde ver- ^{Partie-} dorzen/ ende de beesten op de Weiden versemachten; daer naer/ Anno 1631. ^{Partie-} Soo een overmaten hadden ende huyten gewoonte continueringe teghen/ dat ^{Partie-} de siebieren van't opper-water over-liepen/ de landen bedrechten/ heele landen/ ^{Partie-} Steden/ende menigheit van Dorpen ter neder-storten; ende het gezaepde/ dat hem ^{Partie-} seer schoon beetoonde/ inde aerde bergingh; 't welche causerden een grooten die- ^{Partie-} ren tijdt ende Abominable sterre/ bepde onder menschen ende Dier/ 't welch woon- ^{Partie-} delyck achtien/hier kostelijcke te verhalen/ om dat het tot onse Historie dient.

Het III. Capittel.

Beschrijvinge van den dieren tijdt in 't Lant van Gufuratten.

Om dan tot de Particuliere beschryvinge/ ende den oorspronck van desen ^{Particu-} dieren tijdt in de Landen van Gufuratten te kommen/ soo dient aengemerchte ^{Partie-} dat dese Landen hebben haren seechteren ^{Partie-} Regen-tijdt/ te weten 4. maenden ^{Partie-} in 't Jaer/ die beginnen met de Maent van Junius/ wanmeer de Son naer de ^{Partie-} Tropis Cancer gaet/ ende epndende met de Maent September; ende soo't huy- ^{Partie-} ten dien tij Regent/ is 't extraordinaris/ ende wort voort een aenstaende vrucht- ^{Partie-} baar Jaer ghehouden; want in de andere 8. Maenden is het hier soo staepen ^{Partie-} ende helderen weder/ dat daer qualijcken een Woltch ghesien wort; inden ^{Partie-} voorschreven Regen-tijdt wort het lant bearbept ende 't Koozn gezaep/ 't welche ^{Partie-} dooz den teghen behochtigheit wondende/ soodanighen overbloede van granen ^{Partie-} placht wort te brengen/ dat alle omlegghende Landen daer van ghespijst wier- ^{Partie-} den; desen grooten seghen van Godt/ hebben vele van de Inwoonders mis- ^{Partie-} buypelit/ ende zijn daer dooz in soodanighe vermeerde seechterheyt ghevallen/ dat sy des daeghs so veel ghetrouwien hebbende/ daer op honden leven/ niet meer souden gheheupt hebben/ om pedts over te winnen/ om in voort- ^{Partie-} raedt te vergaderen teghens den Ouden dagh eenighe sieckte/ ofte dieren tijdt ^{Partie-} haer overballende/ ende schoon eenighe pedts overgegaert hadden/ soo verteer- ^{Partie-} den ende verslempen sy dat op haer duypelsche Feest-daghen noch veeldes ^{Partie-} anderent dagh: Welche overdaer ende alderhande soorten van grouwelen die ^{Partie-} kunnen bedacht warden/ welcken ordet die verschepde Nationen ende ^{Partie-} volkeren

volckeren van dese landen in swangh gaet / Godt den Alderhooghsten Rechter in sijnen rechtvaerdighen Toorn ontesteekhen / dese Landen seer jammertlycke besocht ende ghesraft heeft ; sendende in den Tare Christi 1630. Een alsulcken drooghte / dat inden tydt van 12. Maenden niet en regenden / oster immers soo wepuigh dat het Woorn't welcke alreede ghezaep was / tot perfectie oster volhomen wasdom konde geraetken / oster eenigh gras op-ghekomen is ; waer uest sulcken groten ende lastighen dieren tydt sproot / dat niet alle de Beesten als Ossen / Koepen ende Bussels (die hier in groote menigte waren) zijn ghestorven / maer noch de menschen in Steden / Dorpen / veldenende wegen / in groot getal doot bleven leggen / 't welch sulche stanch verwekte / dat het schrikkelijken was de passagien te gehrypchen.

De Koepen sach men door gebrech van Gas doode Lichamen eten / de menschen namen gedroogde Bypden van Beesten / sommige ginghen op de mishooopen soekende de beenderen die lange tydt te boren vande Honden gehmaect waren / bradende de selde op Koelen ende hebben die ghegeten ; in somma de menighde hande horacie die daer ghemaect wierde / soude te lauch zijn te verhalen.

Desen Honger is dagelijcx soo vermeerdert / dat veel haer Steden ende Dorpen verlaeten hebben / haetende hun eygen Bypsen / als of den dieren tydt alleenlych by haer geregneert hadde ; over al sach men de mensch machteloos loopen ende remmen / haer ghedaente was vreeslyck om aensien / de oogen stonden diep in't hooft het aengesichtte dicht geswollen / de lippen ende mond bleech / de tanden van sijn loeterende de hupt seer hardt / door weleken men de beenderen sagh legghen / voorts den buycs niet anders als een pdeken sach hangende / den groten hongers-noot hadde de kniechels ende schijben van de knien doen bloot leggen / 't een kreet ende jachte van honger / ende den andre sagh ter aerde ghestrekt gebende deerlycke sijnen Geest ; verwaerts men sich wenden oster heerden sagh men niet anders als doode lichamen legghen.

Hoe jammertlyck sachmen de mannen haer Brouwende kinderen verlaten / de Brouwende verloochten haer selben tot slabinnen ende lijf-eyghenen / de Moeders hare kinders / de kinderen (van haer Ouders verlaten zynde) haer selben om den hongher te ontgaen : Sommige hupsgeesinnen hebben uest desperacheyt sijn inghenomen / ende zijn soo ghelycker-handt ghestorven ; andere willende de doot verassen hebben haer selbe in de Kiebieren ghestort ; Eenighe Moeders om de olyijdeliche pijn van hongers-noot voort te houden / zijn met haer kinderen op de kant van de Kiebier gaen sitten / ende malhanderten handt aen handt ghebat hebbende / gheigcken in't water ghevallen ende haer selben verdroncken / soo dat de Kiebieren vol doode lypden dreven. Sommiche hebben doode krenghen ende Beesten gegheten ; andere de lichamen vande doode menschen op sijndende / hebben 't ingewant daer uest-ghehaelt / ende 't selviche mede ghenomen om haer hongerige buycs te vullen : jae veel op de straten verfacht legghende ende noch niet doodi zynde / wierden van anderen de buycs op-ghesneden ende de Lever daer uest ghehaelt / den eenen mensch heeft den anderen lebendigh gegheten ; soo dat men qualich vermochte alleen langhs de straten te gaen / heel min de weghen te bereypen / sonder groot ghebaer vanden heel afgesneden ende ghegheten te werden ; want het is gheschiet dat in Brodera / dat een Jonghen van 7 oster 8. Taren op den Belar oster merclit / van een Bedelaer by den hals ghenomen / ende den strot is af-ghesneden / meenende sijn hongher daer mede te stoppen.

Diergelijcke schrikelycke Tragedien sach men dagelijcks gheschieden / ende
 een heylens herte ontsette en ontfarmde hem / wanner men verstant / dat een
 Moeder haet tenighe Soon gheslacht ende ghebraden hadt ; veel meer sal een
 Christen ghemoet sich ontfetten wanner als men hoort dat verschepde mannen
 haer vrouwen / de vrouwen haer mannen / de kinderen hunne Ouders ghegeven
 hebben ; in somma de miserien ende droevighe spectaculen in 't bysonder te be-
 schijven soude te laagh vallen / om alles naer de waerheyt uyt te drucken ; me-
 nich hondert dupsent menschen zynder van hongher vergaen / soos dat de aerde
 over al met doode lichamen was bedekt / die also onbegrafen bleven legghen /
 't welch soodanighe stanch veroorsaechten / dat de gantsche lucht daer van vle-
 bult ende gheinsecteert wiert : Enighe van onse Nederlanders / komende van
 Amadabat, hebbent sommighe lypden vinden sitten met een weynigh vper voor
 haer / daer menschen handen ende voeten op lagen om te braden / een schrikelycke
 dinck om sien ; maer noch schrikelycker / dat bebonden in een Doorp (Saluntra ges-
 heven) alwaer 't menschen vleesch openbaertelijcke op demercht verhocht wiert.

Die sware straffe vnde plage Godes is meest over armen ende ghemeeene lyp-
 den / dijn niet in voorzaet hadden / gegaen / want voor de rycken ende die gelt had-
 den wasser noch koorn te hoop / doch seer dier / daer men te vooren plaecht 45
 Ceer Cerwe / t welck 33° pont Hollants is / voor een Mamwoedt (doende naer onse
 munne / 10° stuivers) te bringhen / honde men doen voor de selbighe prijs maer
 2. a. 3. Ceer ofte 2° neerlantsche ponden behouden / dat een groote verschil van
 prijs ende ghewichtte is ; Edoch Godt de Heere heeft de vermoghenen mede-
 wel weten te binden.

Den Siegen-tyde in 't volghende Jaer Anno 1631. liet hem in 't beginsel aen-
 sien of 't een goet Koorn jaer wesen soude / het gewas stont seer schoon / waer dooy
 de granen wat beter koop begoumen te werden / maer (eylaes) 't en duerde niet
 lange / ende 't scheen de straffe noch niet ten epnde gehoomen was ; want Godt de
 Heere sondt van den Hemel een groote menichete Sprinkhamen / Katten / Dup-
 senende andere ongedierten / die veel schaden in 't nieuwe ghewas deden ; doen
 het nu begost te rijpen / ende insonder heydt droogh weder van noode hadde
 yeldet sulch een overbloedighen ende ghesuertende Sieghen / dat veel Koorn op 't
 holt vergingh ; de Siebieren met het opper-water overladen wessende / wasten soos
 hoogh / dat veel Steden / Doppen ende landen overvloedpen / 't welch de meeste
 ende grootste schade aer-brachte ; ende het Koorn wederom dierder als ooy te
 vooren dede werden ; doen sach niet die genen die men ryck schatte / ende 't hee-
 le Jaer den honger-noot ongaen hadden / ghebruech tijden / ende sommighe van
 hongher vergaen : Boven dit sondt den Almoechende sulche sware siechten ende
 heete hooftsen / dat qualijch een mensche was te binden / die niet de selbe niet
 beladen ware / dat op nieuwsg Wilioenen van Dolch wech nam ; doen sach men
 de gheschorvenen wederom hier ende daer op de straten legghen ; sommighe
 moesten haer dooden 2 a 4 daghen in hups houden / om datse geen geldt had-
 den te gebenden lypden / die ghewoon zijn de overledene wech te draghen ; an-
 deren welcuer Wel is haer af gheschorven tot asche te verbranden / honden
 gheen hout ghenoegh behoumen / maer waren gheootsaecht de Lichamen
 onghesbrandt in de Siebier te werpen ooste in de aerde te begraven ; Ende
 alsoo dese Calamitepten de naervolgende Jaeren hebben beginnen op te hou-
 den / ende alsiert eetbare waren tot verledene prijs begonnen te wasschen / soos en
 syn de tegenwoordighe tijden ende overvloedighe lyfrochten / op de voopledene
 niet.

niet te gelijcken; Godt Almachtig bewaere alle Christenen landen voor dierghelycke plagen/ daer van de basse geluiffe/ende sechtere oorzaaken zijn de sonden/ende wil dooz sijn ghenade ende miltrische segen alles redzesser / en dese Gulerat-
sche Landen/ in voorigen fleur brengen: Ende dug veel als aengaet de particu-
liere beschrijvinge vande gewesene calamiteiten ende gelegenheit in't Konink-
righ van Gulerane in't gemeen; Nu sullen wy ons bereyden / tot de beschrijvinge
van peder plaatse in't besonder / ons begin nemende met de steden aan de See
gelegen.

Het IV. Capittel.

Van de Koop-Stadt Suratte.

Uratto is een Koop-stadt die van de Nederlanders en Engelschen wort behavert/
gelegen op de Noordzijde breede van 21 $\frac{1}{2}$. graden/gebouert aan de Rebiere Taree,
(de welcken andere noemen Tijde) nemende haer begin van Barampour/ende
loopt 4. mijlen beneden de Stat in See/ bequaem om met middelbare scheppen te
gebruycken; die de Kievier op-komen/ staen aan de rechter-hant het Kasteel met
inueren van harden steen omringt/ versien niet schoon Metalen Geschut/ waer
van eenigen bande Nederlandtsche gestrande Scheppen Middelburg ende't Yacht
de Duyf gekomen zyn; aan de Slincke-hant wat beneden de Stat/ lept Remel een
vermaerde plaatse / wiens Inwoonders Naics genaemt worden/ zynde de mee-
sten hoop barent-volck/ verschepde manieren van spwaerli bande Mooren gebruy-
kende, daer zyn naerwe straten / ende hooghe hupsen / van de welcken men de
meesten met trappen op-gaet.

Suratte is een machtige Stat/ in haer hebbende veel schoone hupsen/ van koop-
sijp gebouert/ naer de wijze van Asia, de Stadt lept langens de water-hant open/
ende aan de Lant- syde omgraven met een aerde Wal; heest 3. principale Poorten/
van welcken een strecht naer Briou (een kleyn Dorp / daer die naer Broteha,
Cambaya ende Amadabar reysen/ over-schepen); de andere strecht naer Barampour;
ende de derde naer Nassary; t Kasteel van Suratte, heest maer een Poort/strechende
op een groot pleyn/ t welch sp Medan noemt; hupten t Kasteel lept t hups van
den Gouverneur/ende naest daer aan het Col-hups/ daer alle uitgaende ende in-
komende goederen/voor gerechtigheit betalen 3. ten hondert/ behalven Goude
ende Silber/ dat maer 2. percento geeft, dicht by het Col-hups is de merccht van
alle Koopmanschappen/ die van alle omleggende plaatzen te koop gebracht wer-
den: Bypen de Stadt werden/ behalven vele vermaechelijcke Lust-hoven ende
staede Begraffenissen gesien/ een staende Water ofte Tanck, van hart-steen
ghemetselt / hebbende over de 100. hoecken / peder breet 28. ellen / met stee-
nen trappen neder-gaende; in 't midden staet een sepulture van den
stichter / het is een wonder-werck/ soo wel dooz sijn grootte als kostelijck ghe-
bouwt.

Ontrent 1. mijl benoozden de mont vande Rebiere van Suratte lept een Haben
ghenheit bebojt tusschen sant-platen ende 't vaste Landt / daer de groote Scheppen habe-
nen/ ende hare goederen losseu / die met Karren over Lant naer Suratte gevoert
werden/ zynde de distante ongebaer 4. Hollandtsche mijlen; dese Reede wert soo
wel by de Nederlanders als Engelse genaemt de Chom van Suahly, lept op de noordzijde
breede van 21. graden 50. minuten/ op de Cours van N. O. tyn Oosten/ en Z. W.
ten

ten Zupden/het inbinnen is niet wijt/ ende op hooch water 7. ende met laeg water 5. baden diep/den gront hart sant/blacki afgaende; op de Reede voort het dorps Suhaly, daer de Schepen leggen is 't ontrent een Musquet-schoot wijt; de Zuidweste winden maken de Reede onbeplig/voort alle andere winden leght men daer beschut/ 't meesten deel van dese bancken vallen met laeg water droog / ende zijn gheheel stepl/ soo dat op 't loot niet diende aen te gaen; een N. N. Osten/ ende Z. Z. Westen Maen/ maecht aldaer 't hoogste water.

Nassary ofte Nausary, Gaudui, ende Ballar, zijn dyp Scedekens / staende onder de jurisdictie van Suratte; te weten Nassary 6; Gaudui 9; ende Ballara 14. mijlen naer 't zupden, hier plegen groote quantiteeten van groote doekken gemaecht te werden; oock valt hier veel hout/ bequaem om Schepen ende hupsen te bouwen; het welcke daeromme door gheheel Guleratte vervoert wert; dese plaetsen zijn gelegen langens de zee kant/ontrent twee mijlen in 't lant; Gaudui heeft een kleyen Siebierken/daer men met Fussen in Zee komt.

Het V. Capittel.

Beschrijvinge van de Stadt Broichia.

Broichia is een Stat 12. mijlen benoorden Suratte,ontrent 8. mijlen van de zee/ gelegen op de Noorder breette van 21. graden 56. minuten; dicht aen de kant van een schoone Siebiere/ die van boven Decan ende Mandou af komt/ ende sich in de Zee lost: de Stadt is van nature seer sterck / ghebouwt op een hoogen bergh/ omringt met muren van hart-steen/ so dat van buren de Stadt de ghedaente van een Fort vertoont; de Stadt heeft dyp Poorten/ met haer Poortael ende binnen-deuren/naer 's Lants wijsse redelijck sterck gebouwt; behalven twee langhens de Siebier ofte water-kant/ daer daghelycks 't water / dat inde Stadt ghebruykt wert mer Bussels wert uptghaelt: oock lossen aen de Poorten (met verlos van den (Col- meester) veel Boots met houdt gheladen/ sonder wiens kennisse in groote boeten verballen souden; inde Landt-poort wort ghemeenlijcke wacht ghehouwen/ sonder wiens consent niemandt mach passeren; daer legghen eenighe losse Falcoenen/ doch niet bequaem om te gebruiken; de Stadt is redelijcke ghepueleert/ meest met Benjanen, die met linnen maecken groote neeringhe aenbrenghen; om de Stadt legghen 2. groote voortieden die sp Poera noemen; in haer hebbende diversche natien ende volkeren/ welcken haer met weven ende Cattoen koopen meest behelpen; alhier wort ghemaecht de beste en sijmste lijnwaerden an gheel Guleratte; de Koopmanschappen die hier dooz passeren/ ende naer andere plaetsen vervoert werden betaelen voort Col tien honderd; het landt is seer vruchthaer van Rijss/ Carwe/ Geerste ende alderhande lyftocht; oock valt hier ontrent veel Kattoen; dan niet in sulcken Abondantie als in Nederbaer, ende om - leghende contrepren.

Broichia, heeft onder sijn gebiet 84 Dorpen/ daer van de inbinnen geniet; eerst heeft haer gebiet weder upt-gebrept/want het strecken noch over dyp andere steden/die nu haer besondere oversten hebben/ontrent 4. mijlen van de Stat ly het Dorp Hansoot, naer het zupden/deelt de Siebier haer in twee armen/ maeckende also een Eplant / op sommige plaetsen/ en oock/ van een myl breed/doortieden met verscheyde waterkens/ so dat men aen bepde yde in zee komen kan;

Broichia
situatie
ende
breette.
Gebout
langens
de Siebier
op een
bergh.

Is vol
gepue-
pels.

Collen
van vpe
ende in-
komende
goederen.

Heeft ge-
biet over
84 Dorp-
pen.
Siebiere
van
Hansoot.
Haer.

Hare streckinge is O. N. Oost ende W. Z. W. de gront is meest klep/ met weynigh
sant ver menght / behalven voor de Stadt / daer heeft het meest sant-gront ; de
reede van Schepen voor de Siebiere op 7. Badem / in een open Zee / sonder be-
schutsel voorenighe winden ofte hoecken van't Lant.

Het Lant onrent Broichia is seer laegh sonder gheberghe/ behalven onrent 5
ooste 6 mylen/in't Z. Oosten/ daer de bergen (Pindaetche genaemt) leggen/ stree-
kende een groote stukk voor by Barampour, zynde seer vruchtbaer van Koorn ende
andere granen ; de gront is kleyachtigh met swarte aerde ver menght / seer be-
quaem tot zaer-Landt (daer toe het meest gebuert wort.)

Opt de bergen worden steenen gedolven / genaemt Achates, van welcken in
Cambaya hare koppen / Signetten / hechten van messen / merck-stenen / ende
andere strake werken gemaect worden: het Landtschap contomme Broichia ge-
legen is seer vermaechelijcke / vol Dorpen ende hoven / geplant met palmiten
boomen / ulti welcken een sap gherapt wort geheeten Terry, dat veel hare ghe-
meene dranch is. In een plaeſte huyten Broichia naer Amadabar, leeft begraven
seecher heyligh Mahometist/genaemt Pollemedonij, tot de welcke de mooren ulti
alle quartieren loopen ; sommighe om datse Rijckdom ; eenighe dat se kinderen
ende andere watse meest begeeren verkrighen souden ; men winter inde wegh /
die waere kerken aen haer beenen hebben / ende een slot aen haer mont / dat sy
nimmer meer los doen / van wanneer sy willen eten / andere gaen op verschepde
maniere gebonden ; ende als eerbiedelijck desen heyligh ghe groet hebben / dan
brechen de lieten / ende de sloten springen op ; 't welcke sy alsoo vals lieghen /
als supersticieuselijcke gelooven.

Iambuykar ofte Iambouier is een groot Dorp / gelegen 8 mylen van Broichia, op
den wegh naer Cambaya, hier wort oock Indigo gemaect/ maer niet seer goet.

Het VI. Capittel.

Vande Vermaerde Zee-stadt Cambaya.

hele-
nthept
in Com-
wa/ens
de Ge-
er
nay. Cambaya is onrent 16. mijlen noortwaerts van Broichia, gelegen aen de
zee / in een grooten Inham / alwaer de Siebier May (de Stadt langhens
gebouit is) haeren oorspronck nemet. Teghens over de Siebier onrent
3. mijlen van Cambaya leydert het Dorp Sarode, wtens inwoonders dat zyn
Kasbouteren (een heydens geslacht / alsoo ghenaemt) die met rooven de Siebieren
ende weghen seer onbepligh maecten ; de Siebier loopt met laegh-water
gheheel droog / ulti genomen 3. ofte 4 killen die althdyt water hebben / alwaer
men tot aen de middel ende onder de armen doort gaet / niet sonder perijckel ende
goede Loots-man / vermits de harde stroomen ; de Siebier vloept niet een da-
gelijcks tye 7 badem op ende neder / op de maniere van de Siebiere van Rowaen ;
met hoogh-water gheheel droogh valen / de gront is sandtachtigh / met klep ver-
menght / soo dat de Vaertuypghen (aen de gront vast sittende) soo veel last niet
lijden / dan of de gront harc sant waer.

De Stadt is eens soo groot als Suratte ; niet eerder ley dubbele steenen muer
omringt; heeft schoone hooge huyzen/ en rechte Straten/ die's nachts met Poo-
ren werden af-gesloten; in't midden zyn dyp merckten/ seer groot ende tresselijcke
ghebouit; daer alderhande Koopmanschappen te bekomen zyn; heeft 12. Pooerten
daer

daer men in ende upt-gaet / behalven haer binne Poorten / die menighe in ghetale zyn ; de Stadt heeft in sijn ommegaen de distante van 2. urens gaens ; versien met 4. schoone Tancken ofte water-backen ; daer de Burgherpe 't gheheele Jaer water upt behoumen ; 15. tierlycke groote ende wel gemaecte Hoven / waerunne hem een peder mach gaen vermaercken beplant met meniche van schoone Mangs , die om haer groote ende overvloedigheyt / naet alle omleggende plaatzen vervoerde werden : Onder 't resoort van de Stadt legghen enige Dozen / daer van inkomsten ghenieten ; alles alleenlycke vande goederen / die te water in-komen 2 $\frac{1}{2}$ / ende die landewaerts vervoert werden 3 $\frac{1}{2}$ ten hondert ; de Inwoonderen zyn meest Benjanen ende Heydenen / seer erbaren ende behandicht in Koopmanschap / doende groten handel op Atchin, Diu, Goa, Mecha, Persia, &c. met allerley van Kleeden bryghende in retour goude Ducaten / Venetiaense Sealen van achten / Kupnas / Dadels / ende allerhande Koopmanschappen / inde voorhaelde quartieren ballende.

Het VII. Capittel.

Van de Steden Goga, Pattepatane, Mangerol, ende de Fortressen op 't Eylant Diu.

Goga is een stedekken ofte groot Dorp / gheleghen ontrent 30. mylten van Cambaya, aen de kant vande Zee ; alwaer den Inham van Cambaya nauwer werdt ende de ghedaente van een Riebdor vertoont ; 't is een tamelyck Dlech / wel gepeupuleert / met Heydenen ende Benjanen, die met de zee-vaert / ende linien reeden haer geneeren ; heeft geen Poorten ofte wallen / dan aen de Zee kant een muer van harde steen op getrochen ; hier is de reede ende Riedeboegs-plaets van de Portugesen Fregatten / komende tot gelepte vande Caffilas, ofte Koopbaerdyschepe / (vermidts de periculeuse sanden ende drooghe) alhier habenen ende betrouwben / tot dat de Vaertuypen geladen zyn / ende in haer Compagnie naet Goa ende andere Portugueſſeche plaatzen weder vertreken.

Pattepatane ende Mangerol, zyn 2. Dlecken ontrent 9. myl by Westen Goga ghelegen daer valt veel Ratoen ende lijnwaten.

Aen het upterste van dit rijk / ofte aen de uptsteekende hoeck naer het Zuyden leydt de Stadt Diu , alwaer de Portugesen dyp stercke Kasteelen hebben ; dese Stadt wordt soo wel van de Portugesen als Indianen Dive gheheeten (de laetsie E, een wepnigh soet geprononceert zynde) welcke naem een Eplant betekent ; ende alsoo seggen sp Agredive bys Eplanden ; Naledive bier Eplanden / het welcke de Portugesen Maldiva heeten / wordt om haer obertresselijckheydt alsoo ghenaemt / om het onderschepdt van Dive-Noulaka ofte eplandt van negentig dupsent, men vertelt dat een Dochter van den Heert van dese Eplanden / van haer Vader een gabe eyschten / 't welcke als hy haer toeliet / soo begeerden sp den Tol vande plaatse voor eenen dagh ; die inegentigh dupsent stukkens gelt (als dier tydt daer gangbaer waeren) bedroegh.

De groote
Gogas.

Pattepa-
tane ende
Mange-
rol.
De Stadt
Diu vnde
bare
streckten.

Het VIII. Capittel.

De vermaerde Koop-stadt Amadabat, Hoofd-stadt van
Gusuratte.

Amada-
bar ge-
bouwt
laughtens
een sepe-
rechte-
nen.

Amadabat, is de Hoofd-stadt van de Provincie ende 't Koninckhchck van Gusuratte, ghelegen op 23 en een half graet Noordre breede; het is 18 Nederlandsche Mylen van Cambaya, ende 45 van Suratta, ghebouwt op een vlakte aen den oever van een kleyn rivierchen; is een geweldighe groote ende neeringhachtige Stadt/ wel 6. a 7. Mylen in 't begrip/ met haet voorsteden ende aengelegene Dorpen/ die veel in 't getal sijn/ ende aen de Stadt gerekent warden; de Stadt is omeinghe met een stercken muet/ beset met 12 schoone Poorten ende veel conde Coorens tot sterck-werlinge; heeft heede straten/ ende mench- te van tresselijcke hupsen; schoone Edissten van Moorische ende Benjaensche Tempels/ gebouwt naer de wijze van dese landen/ in 't midden van de Stadt. pt een taelijck sterck Kasteel/ met hooge mueren besien; daer den Gouverneur Generaelijc Hof ende woon-plaetse hout; de Poorten van de Stadt werden steeds met wachten beset/ sonder wieng oorlof niemand uitgaen mach; dese wachten werden ghehouden omme die van Baduren, legghende hier van daen 50 Cos naer het Oosten/ het rooven van de Krypende-man te verhinderen/ sijnde van naturen soo sterck/ dat den groeten Mogor haet niet kan overwinnen.

De Stadt is seer volch-rijck/ ende met alderley natien gepuleert/ die machti-
ge caessique dryben/ hier ballen alderley sozteringhe van kleeden/ soo van Syde
als van Laten/ mede eenighe goude salienen/ Tulbanden/ ende Gordels van
Goudt ende Syde/ seer konstelijck ende kostelijck ghewrocht/ heel Syde stoffen/
als satijnen/ contens/ atrelap/ alegie/ penollen/ onijen van Goudt ende Syde/
die de Drouwen draghen/ Goude alacatijben/ abdulchamis/ ende dieverse sozter-
inghe van lhytwaten/ als rode ende swarte Chelag/ Verams/ Chandeling/
swarte ende witte sinalle Bastas/ Chittes van twederley sozteringe; voorder s
is alhier in grooten quantitept te behoren/ Supchier van Candy/ Poper/ Super-
ker/ Comijn/ Gommelach/ Hingh/ Amphion/ Borax/ ghedrooghsde ende Ge-
consijne Gember/ alderley soorten van Consijnen ende Mirabolanten: Item/
Salpeter/ Saller-moniaeq ende goede quantitept Aml/ die naer de plaatse
(daerse meest ghewonnen wort) ghenaemt is Indigo Chirchees; mede wort
wel in dese Hoofd-stadt/ eenighe Diamanten ghekoft/ die van Vilapoor komen/
daer men wel gressinge maechten han beter kooy te bekomen sijn; Alle dese Koop-
manschappen werden vervoert/ naer Europa, Persia en de omlegghende quartie-
ren van Indien; waer dooz dese Stadt in neeringhe seer floert. Van ghelycken
worden hier machtighe wisselen dooz 't gheheele Landt ghedreven van de Ben-
janen, die haet alleerlijcke daer mede eeneren; dat een groot gerijf den Koop-
slijden aen-bringt/ om dat men 't gelt niet sonder gebaer van d' eene plaatse
naer d' andere han over-voeren/ vermits de meenighe van roobers ende die-
ven/ die by troe pen op de weghen onthouden/ ende de ceypende slijden menigh-
mael af-setten.

De goederen vooz upt ende in-gaen betalen geen Col/ dan alleenlijcke aen de
Contewael ofte Schout/ vooz peder Karte een Mamoedy, doende in onse
munte onghedaer 10. stuwer; de Inwoonders ende vreemdelinghen
woonen heel vyp/ moghen hoopen ends verhoopen wat haet ghelueft/
sonder

sonder eenighe schattinghe ofte chijnsen te betalen ; behalven eenighe verboeden waeren / als Woscrupt / Loot / ende Salpeter / 't welch niet consent van de Gouverneur moet geschieden / dat niet eenighe schenchiagien lichtelychen vertreghen wort.

Onder de Jurisdiccie van Amadabat staen 25 principale Dorpen / ende ^{hier} onder ^{onder} desen 2998 kleynne Dorpen ofte biechen / die aen de groote Dorpen/ reheninghe doen / ende hare inkomsten betalen / ende de anderen wederomme aen de Stadte ; de geheele inkomste van dese Stadte ende onder-hebbende plaezen/plachte voort desen te wesen 6. miljoenen Kroonen ende daer-en-hoven / dan zijn dooz gesindre weseue calamitepten / verloop ende sterfie van ontaalijcke ghetal der ghemeyne dorpen / peupel seet vermindert / dese inkomsten ghenieten de Gouverneurs van de Kouninch / om haer Soldaten te betalen / ende de lampen van dieben ende ongheshoozamen te subveren ; al-hoe-wel menighael aen de hupt selfs participeren / ofte van de roovers ende rebellen van hare Majesteyt contrebuitie ghenieten.

~~Die~~ Geeringe van de Stadte ende omleggende Dorpen / bestaat by den Gouverneur Coutewael / ende rechter (diesp Calgy noemien) Hoe-wel nochtans veel meer oversten wegens den Kouninch zijn / als Monster-beeren / ende de Opsieders of omtsaengers van hare Majesteyt in-homen ende Dominien.

Sachels / ofte Sircches is een groot Dorp / legghende van Amadabat 3 Cos / ofte 1½ duytse mijl / hier wort ghesien een schoone tresselijcke sepulture / in den welcken sechieren Casis begraben lept / zynnde ghetwest de Pedagog ofte Leer-meester van een Kouninch van Gouuratte / die dit heele werth heeft laten maken ; hy selfs / niet noch dyp andere Koninghen / met hare ghemalen ende hinderten / legghen in een andere Kapelle / het geheele gebouw is van marmel-steen (insgelijck de vloer) daer zijn dyp plaezen van welcken een heeft 440 Calommen van marmel-steen / 30 Palmen hoogh / seet staep ghemaecht ende waerdigh om sien ; aen d' een zyde staeteen groot ende wel-gheboude Tancq ofte Vyver / daer niet veel Diversen han up sien.

Ten meeste hoop van de Mahumetisten / vpt alle quattieren / homen jaerlijch / op dese begraftisse hare gebeden doen / waer mede (verkierdelijcke) Geelooven / af-laet van haer sonden behomen.

Hier van daen een Cos / ofte halve Nederlandsche mijl lept een staepen thyp / met een hups / 't welche Chou-Chimauw / een van de tresselijcke Magollen / heeft laten maken ; die op dese plaets den laetsen Kouninch van Gouuratte in eenen strijd heeft overwonnen ; ende alsoo 't Kouninchelyk van Gouuratte / den grooten Mogol onderdanigh ghemaecht.

In 't Dorp Circhees / wort veel Indigo ghemaecht / die naer de plaezen alsoo geheeten is ; mede woonen daer vnn de goede gelegenheit van de plaezen veel arbeiders die haer niet met behyen van lijntwaten geneeren.

Ontrent een leua van Amadabat / wort gesien een andere begraftisse / van een machtigh Moors Koopman genaemt Hajom Mojom / die een Dochter hadde van upvriemende schoonheit / soo dat tegen de selbe niet onbehoorlijcke liefsde ontstrekken wort ; ende om sijn horribel voorzinnen niet eenigh schijn te bedecken / ginchli by den Casic / die alle trouw / ende Koop-brieven van hupsen ende landen Ec. onderteekent / als van den Kouninch dooz syne geleertheit daer toe volmachtig / vragende by gelijckenisse ; daer was een acher die schoone bruchten voort-bracht soude den eygenaer de bruchten niet vermoogen vryelijcke te nuttigen / ende voort hem selven houden / den Casic antwoorden ja ; waer op den gemelde Koopman

repliceerde/ als hebbe een schoonen achter/ geest myn eenschijft/ dat is: de vrucht alleijenich gebrypchen mach/ 't welch hem den Casie sonder achterdencken toestont; hy daer mede ten bollen menende versechert te wesen/ heeft synen Dochter genoechsaem tegen haren dauch (als wel komende bebroeden/ dat sulche abominable sonden van Godt ende de menschen verbloeckt was) beslapen ende vleeschelijcke behent/ die 't selve haer moeder en andere vrouwen heeft geopenbaert suert dat het eyndelijck ter ooren van den Koninkh Soltan Mahomet Begeram (die in die ije Gulerate beheersten) gehomen is/ die hem/ niet tegenstaende niet des voorz; kechters schijft te beweeren/ openbaerlycke dede onthullen/ ende leeft in Sepulture met sijn vrouw ende dochter (die naer hem zijn overleden) begraven; waer van de begraefenis tot gedachtenisse van een soo schrikkelijcken daer/ wort gheheerten Bety-Chuit; dat is (onder eerbiedinge gesprooken) in onse tale te seggen/ U Dochters schaemelheit.

Bergen
van
Marva.

Arabia
van
Kappi.

Niet verre van Amadabar beginnen de Bergen Marva, welcken een hoop liggen/ lant begrijpen/ want sp streeken haer wel 150. Cos langens den weghe van Agra, ende naer Ouyen onrent 200. Cos, die men niet kan passeren van 't hoge gheberchte, op wiens tot een ontwinbaer Kasteel gebout is Gurchito genaemt/ zyn de d' sit-plaets van Rana, een van de tresselijcke Radia's oste Koninkhens/ die eerlijcs de Kioningen van Pettan, nochtien den grooten Mogel, niet en heeft bouwen dwongen; de boyle de Indianen 't welcke al te samen heeden sijn/ eerlijcs (ende noch tegenwoordigh) dese Princen so veelere bewijzen/ als die van Romen haaren Paus/ sijn heeschappij is over al gesloten doo: het geberghje/ daer men qualijck op-houden kann/ ote so daer noch eenigen toe-gangh was/ dat is voor de konst-sierch/ ende genoechsaem ontwinbaer gemaecht; desen Radia seght men in hogen thi 120 duipsent paerden te belde brengen han.

Tusschen de Stad Amadabar ende Trapper woont oock een Radia in 't gebergte/ wiens ondersaten/ Coeljs gegeten woorden/ woonten inde wildernissen/ welcke haer bevridden van het gebier van den grooten Mogor; aen de rechte syde van dit lant is gelegen 't Lantschap van Ider, staende onder Gulerate; ende al hoe veel dat desen Radia oste Koninkh is een bassael van den grooten Mogor, soo wypert hy hem dielmael schattinge te geben.

Het IX. Capittel.

Van de steden Bystantagra, Pettan, Cheyse- pour ende Messana,

BYstantagan is een groote Stad/ gelegen in 't midden van Gulerate, bewoont van Herdenische Sectie/ Barnans; de welcken op ende de Portugezen Bramenes noemmen/ de stadt is wel 2000. hupsen groot/ seer tertijsche met slape Tooren ende kiecken gebout; in 't midden staet een grooten Tanq oste Cisterne/ daer de Inwoonders/ so wel mannen als vrouwen/ haer dagelijck baden; het was eerlijcs een arm Dorp/ maer is doo: Lantbouwinge ende heel veel aen te voeden soe sijck ende machtigh geworden; de waren die daer vallen/ sijn Cattoene garenen ende lijswatten oock alderhande lijstochten/ als Carto/ Boter/ Rijs/ &c.

Pettan is een groote stat/ wel 12. Cos, oste 6. duipsche mijlen in 't ronde gebout/ met huyse van harde steen/ leggende roncomme in sijn muren, die tot 3 verscheppe

de tijden zijn ingebrooken / wanmeer de stadt dooz Calamitepten in neeringhe ends populatie heeft beginnen te declineren ; aen de Oost-Zijde van de Stadt/ leyd een groot Kasteel / omringt met hooghe mueren / ende stercke ghemetselde Tooren ; daer den Gouverneur sijn residentie houdt ; de Intwoonders zijn meest Benjaenen, haer gheneerende met het maecken van alderley syde stofsen / in dese Landen ghebryueckelijcke ; mede ballen hier schoone Pettolen of te syde Chindes / mitgaders eenighe groote lijnwaten / als Westmaels ofte neusdoekken van dieverse soorteringhen / Tulbanden / Gaderbetael / Longis / Allegiens / &c. In't midden van de Stadt leyd een Machumetaensche Kercie / eer-tyds van de heydenen gemaect / sijnde een schoon ende hostelijck werck geslacht op 1050. ypiaren van marber ende andere steenen heeft noch diversche antemaelkelyche Roben ; waer van 't meerendeel zijn verballen / ende de puppen daer seckende Roovers / upi een Lantschap daer ontrent gheleghen) die de inwoenders menschmael verdooven ende swaren Tol af-nemen ; waer dooz de stadt in neeringe Ende prospereert dagelijcks seer af-neemt.

Chetepour, is een stedekien ofte bleckie ghelegen 12. Cos van Pettan ende 45. van Amadabat, ghebouwt aen de kant van een loopende Riebtere ; hier valt veel Katoene gaeren / ende rethaere waren / waer by de stadt voornamelijk bestaat ; de Intwoonders zijn meest Benjaenen ende Heydenden ; daer is een Gouverneur met ontrent 150. Soldaten / om de wegen en de Caffillas, die hier dooz na Agra ofte Amadabat repsen / voor de roovers te beschermen.

Messana, is een open Diecke / ofte groot Dorp / 15 Cos van Chetepour, versien met een uit verballen Kasteel / daer de Gouverneur met 200. Ruyters haer woninge hebben, dese plaatse bestaat meest in Lantbouwerpe / mede valt hier veel Katoen / ende eenige soortering van Lijnwaten.

Het X. Capittel.

Wegh van Amadabat naer Suratte.

Kerende wederom van Amadabat naer Suratte sullen in 't volgende de vooz naemste Steden ende Dorpen aenroeren.

Van Amadabat tot Isempour, een schoon Dorp / met een groote Sarj of hupsinge vooz de repsende lypden 1. Cos Barova een groot Dorp / met een schoone Tancz 3. Cos, Canis gelegen ontrent een Riebterken / mede alsoo genaemt / 2. Cos, ende van daer tot Mamadabat 3. Cos.

Mamadabat, is een fraep ende seer vermaechetijck Stedekien / ghebouwt langens den Geber van een tamelyche groote ende seer Vig-rijche Riebtere / gheslacht dooz 2 Gebroeders / die aen 't Noort eynde van de Stadt een trofetijck ende Kooinchelyck Palleys gebouwt hebben, de Intwoonders zijn meest Benjaenen, daer valen eenige Lijnwaten ende veel gaeren / daer by de plaatse meestendeel bestaat.

Nariacde ofte so anderen schryben Nariaud, is een tamelych Stedekien / met steve Hupsen en Heydensche Tempelen gebouwt / leggende van Amadabat 28. en van Brodra 18 Cos, ofte 14 ende 18. Hollantsche mijlen ; hier valt veel Lijnwaet / als mede eenige Indigo / doch niet in quantitept.

Dan Nariet tot Waffet, sijnt 15. Cos, onderweghen passeert men de Dorpen

Seuntra ende Amennoyij, leggende 7 ende 5 Cos van den anderen verscheden.

Wassel is een ou ende verballen Kasteel/ gebout op een hoogen Bergh: aen de hoek van de Kiebier die in de Inham van Cambaya uyt komt; de plaetsen is ordinarie beset met onrent 100. Ruyters die wacht houden; ende de Caffillas die hier door passeren voor Tol van den Koninch bestelt 1. Ropia de Karte afvoerden.

Het XI. Capittel.

Vande Stadt Brodera en de omleggende Dorpen.

^{Brodera/ende dooz/ wiens ges} ^{sticht.} Brodera is gelegen tusschen Amadabat ende Brotcha, te weten 42 Cos aen de Oost-^{Zijde} van Amadabat, ende 30. Cos bewesten Brotcha, dese stadt is ghebouit van een heypden / ghenaeamt Rasja c'ghie, Zone van Sultan Mamoed Begeran, den laetsten Koninch van Guszuratte. Is geleghen onrent 1. myl van out Brodera, doen der tijt genaemt Radiapora, wiens stadt dooz haer stichtinge heeft niet gemaecht / ende de Inwoonders allengs aen hem getrocken.

Brodera is een Lant-stadt/ gelegen op een blache ende sandige plaetsen/ dicht by een kleyn Kiebierken Wassel genaemt; behalven dit Kiebierken heeft het aen de Oost-^{Zijde} / recht voor de poort / die naer Brotchia leyt / noch een grooten Tancq, ofte staende waeter / redelijck diep/ ende onrent een Pistool-schoot wijt / aen d' eene ^{Zijde} met een muer van steen op ghemeselt / daer d' Inwoonders water uyt haelen: De Stadt leyt rontom in sijn mueren/ende Bolwerken/ ofte rondeelen/ van halck ende steen op gemaecht: heeft 5. Pooerten waer van een is toe-gemeselt / alsoo daer geen weghe aen leyt / heeft een groote Dooz-stadt aen de West-^{Zijde} / meest bewoont van Derwers/ ende arbeits-lupiden/ die het Linnen bereyden/ daer mede de Inwoonders (zijnde meest Banianen, Ketterij, ende weynigh Mooren) haer meest geneeren; t Lant rontom de stadt/ en de omleggende Dorpen is seer vruchthaer van Hoorn/ Geerst/ Rijs/ &c. mede wast hier veel Catoen; dat dooz de beste van dese quartieren ghehouden wordt. Onder t gebiet vande Stadt staen 210. Dorpen/ waer van den Gouverneur de incomsten van 75. geniet/ tot onderhout van sijn Ruyters/ ende Soldaten; de andere 145. Dorpen/ worden van den Koninch aen verschede Capiteynen voor eenige gedane diensten/ende tot onder-hout van haer volck in vergeldinge gegeven.

In t Circuit/ ofte ronde van dese stadt/ legghen 10 schoone Ruyters/ Cupnen/ ende begraefeniszen waerdigh om sien; waer van een seer scrap ende kostelijcke ghemaecht/ gelegen is in t midden van een Boomgaert / daer een machtigh Heer met sijn Familie begraven leyt; behalven dese begraefeniszen zyndt noch 5 schoone lust-hooven/ beplant met diversche fruct-boomen ende moestcrupden/ daer een yder in mach gaen sijn vermaeck nemen.

In ende huyten de stadt Brodera, en de omlegghende Dorpen woonen (gelyck voorten gheseyt is) veel Weevers/ die jaerlijckt groote quantiteyt van alderley Lijwaten maechten / t welcke om sijn deughe ewe synta naer alle quartieren van Indien vervoert wort; dit Lijntwaer valt veel dichter / ende baster / dan dat van Brotchia, doch horter/ ende een weynigh smalder/ waer aen het welte hennen is: de soorteringe die hier gemaecht worden / zijn smallen/ende breeden Baftas/ Nicquamas/ Madaoens/ Kannekijs/ swartie Chelas/ blauwe Assamanis/ Berams/ Tircandia &c.

Aen de Oost-^{Zijde} onrent 16. Cos, van Brodera leyt een Hoofd Dorp/ genaemt

Sin-

^{Heeft 210}
Dorpen
onder
haar ge-
bied.

Ook sca-
pe ho-
ven
ende be-
graef-
eniszen.

Sindickera, alwaer upt het gheberghe jaerlychx 20. a 25. Dypsent ponden Sommelatqua te haelen is.

Westwaerts van Brodera, ontrent 10.a. 15. Cos, leggen 8.oste 10. Dorpen die onder des selfs ghebiet staen hier wort jaerlychx een partij Indigo gezaept / die gebruydelit wort tot verwen van lijnwaeten.

Van Brodera, tot Brotchia, zijn 30. Cos, onderweeghen passeertmen Carawaen, Cabol, ende andere Dorpen/ daer de Wachters tol van de reysende Lupden/ende haere goederen af voerderen.

Van Brotchia tot Suratten, zijn 24. Cos, ooste 12. Nederlaentsche mijlen; Brotchia over de Kebier gescheept zynde/ reystmen door Ecklißer, een tannelyck Dorp ~~van Suratten 24 Cos.~~ Cos van de Kevier: Cattodera, een verballen plaets / leggende aeneen Kebier/ die de selve naem voert / 10. Cos, tot Briauw, 8. Cos, van daer tot Suratte 2. Cos, ooste een Hollantsche mijl. Ende dus veel korteijcke vande situatie ende ghelegheden / vande voornaemste steden ende plaezen van Gusalatta.

Het XI. Capittel.

Afcomste vande groote Mogoren, ende haere waerdigheden.

DEGroote Mogollen, ooste de tegenwoerdighe monarcchen van Indien, vervoeden haer afkomstigh te wesen van den vermaerden Tartarischen Kepser Tamirlaen, (welcke wop gebroocken Tamirlaen noemen) sommige heeten hem Tamirlaneque, 't welck beter is / om dat Tamir sijn eggen naem gevoest is / ende Lanque beteekent kreupel(gelyck hy oock was) die gehoochtigh was upt het gheslachte van Chinguyksan, Konink van Tertarien, niet van een gheringhe afkomste (gelyck sommige onwaerachtigh beschryven; sijn daden/ die hy ghedaen heeft / zyn ghenoeghsaem bekent; en wat graet Tamirlaen van Chuguiskan, ende den grooten Mogol van hem afkomstigh zijn / dat beschryft Petrus Texera, in sijn beschryvinge van Persia, daer toe wop den curieuzen leser wijzen.

Den Konink is een absolut Heer / niemant onderwoerpen ooste subject; Hier zijn geen geschreven werten/ als alleenlycke den wil van den Prins/die onbederspreckelijcke wert aenghenomen / eens inde weech sit den Konink in de Dierschael/ hoorende met lanckmoedighedt alle burgerlycke verschillen/ende hals-saecken/ spreckende daer over sijn Oordeel/ op welcke geen Apel/ ooste revisie en valt; de straffe die den hals verdient hebben / geschiet veeltijds in sijn teghenwoordigheyt / met groote wretheyt.

Den Konink laet hem dichtmael van 't Volk sien / eens naer het op-gaen vande Son in een Deynster / 't welcke sp Jarneo heeten / strechende naer het Gosten / boven de principale Poozen alwaer hy van het volk niet dese woorden Pathia salammer (dat is lang lebet den Konink) gegroet wert; ten tweeden des middaghs / dan komt hy aen het selve venster / om het ghevecht van de Ollyphanten ende andere wilde Beesten te sien; ten derden / een weynigh voortoont hem veel vooz den volkeren. Somien onder-gangh / aen eenen venster dat naer het Westen strecht / 't welcke sp Durbar heeten / als de Son onder is / gaet hy wech niet groot geraeg van Trommelen ende andere Instrumenten / nevens een Generale acclamatie van het volk; op alle dese tijden soo pemant een Request over-levert/ die kryght ghehoort sabonts van seuen tot negen uren/ raetslaeght hy heymelijcke met sijn grooten in een sael / die sp Gaselean heeten; de voornaemste dienaers van het Hosen-

de Rijck/sien den Tresorier ende overste vande Besnedenen/die oock Hof-meester is/ den opperste schryver/den Oversten van de Olyphanten/ ende de bewaerder/s vande Tenten/hleederen ende Juueelen/ hy heeft oock een overste over de wacht/ de welcke Coeterael genaemt is; sodanigen zijn in alle steden/ die het ampt van Schout uyt voeren; Cadec, zijn wachters en opstanders van het gebangen-huys/ welcke alle schuldigen/die niet kommen betalen vast-slupten/ende verhoopen haer goederen/wijf ende kinderen/oste malien die tot Slaben van den schult-epscher.

Andere Princen handelen alle saechen van het rijk in 't secreet/ maer hier wozden alle Koninghs geheymenissen in 't openbaer gebracht/ende blijft niet ver-
zorgen/voor de geen die Curieus is in 't ondersoechen/ gebende maer een schen-
hagie aen de schrijvers.

Niemand wort tot den Koninch toe-ghelaerten/ om wat van hem te begeeren/
sonder ghefehelen die dichmaels (waimeet de gifte hem mishaezt) te rugghe-
souden senden/ om haer per s' grootter oste beters uyt te persen.

Doortz is sijn rijk vol Crapanie/ want dewijle den Koninch alleen Heer is/
so neemt ende geest hy naer sijn belieben 't Lant aen sijn Onderdanen; hy dwingt
oock de grooten dichmaels van plaezen ende Landen/ die haer tot in-komsten
ghegeven heeft te veranderen/ want of de Koning neemtse naer hem/ ende stelt
haer slimmer in haer plaets/ oste dat hy den eenen ontnomen heeft/geeft. Hy den
anderen; waer dooz komt dat het Lant naer sijn epsch niet behout wort.

Alle den Adel van dit Ryk was/ ende groept dooz gomste van den Koninch:
haer macht ende inkomste wort door de Paerden onderscheyden; zhinde de groot-
ste Heere over 12. duysent Paerden/ sommige tijnder 4. behalben des Koninch
Soonen en sijn Hupsorouw/die over 12. oste 15. duysent gebier hebben; niet datse
so veel Paerden gestadig behoeven te onderhouden/ maer de Koninch geestse so
veel Lants tot haer inkomsten/ om soo den noot verepschte/ soo veel paerden en-
de Rupiteren/ daer op kommen te belde brenghen/ rekenende voor veder paert ende
Rupiter jaerlycks twee hondert Ropias, 't welke over de 7378. Hertogen/ ende
1967. Duysent paer/ die de gewesene Coninghen ordinarius in haeren dienst on-
derhouden hebben/ een ongelooflycke somme bedraegt: Maer wanneer dese E-
deelen sterben/ soo komt alle het geene/ so wel dat van den Koninch gehat/ als dat
sy selfs gewonnen hebben/ wedecomme aen sijn Majesteyt/ eben ghelyck de Ge-
bieren haer inde Zee lossen/meesten tijt laet den Koninch aen de naer gelaten we-
dutten de Paerden ende Rupstaet/ ende geest de kinderen eenige waerdighepdi/
want soo de Vader een Heer geweest is/ over 5. duysent Paerden/ soo sal hy den
Soon 1000. oste 1500. geben/ doende naerderhandt daer meer oste minder hy/
naer sy het verdienien: sy en winnen niet geen dink meerder gunste van den Koninch/
als met hostelijcke geschenken/ 't welch veder op het meeste geest/ om in-
synen behagen te houen.

Her XIII. Capitel.

Krijghe-macht van den regenwoordigen Koninch.

DE Krijghe-macht van desen Koninch was inden jare 1630. Wanneer hy
met 't leger in persoon selber te helde was/ om den geblychten harroch Cha-
an-ghaan te verfolgen/ bestont in 144500. Paerden/ behalben noch grote
menigte van Olyphanten/ Karneelen/ Muyl-Esels ende laet dragende beesten;
ghelyck hy de naer volgende verclaringhe van veder regement/ de namen van de
hoosden/ ende getal van de Paerden te sien is.

Koninkrijcke Gufsurate

21

<i>Het eerste regement/ onder de vlagge van Schaft-chan, zijnde de Soon van Assaph-chan.</i>		<i>Paerd.</i>	<i>Transport Paerden</i>	<i>11600</i>
<i>Sijn Vaders Raspoeten</i>		<i>5000</i>	<i>Killofy</i>	<i>3000</i>
<i>Sedoch-Chan</i>		<i>5000</i>	<i>Sidi Fackier</i>	<i>1000</i>
<i>Mierfayede Madaffer</i>		<i>3000</i>	<i>Ecka Berckendas</i>	<i>2000</i>
<i>Giaser Chan</i>		<i>3000</i>	<i>Jogi Rage, Soon van Lalaberting</i>	<i>7000</i>
<i>Godia Saber</i>		<i>2500</i>	<i>Teluck t' Chaud</i>	<i>400</i>
<i>Saydt Jaffer</i>		<i>2000</i>	<i>Jakoet Beeck</i>	<i>400</i>
<i>Jaffer-chan</i>		<i>2100</i>	<i>Noch dry Heeren yeder 200</i>	<i>600</i>
<i>Matemet-chan</i>		<i>1000</i>	<i>Aganour, Chabonechan, Babou-chan, Zaydtcameel, Sidiali ende Sadaed-chan, yeder van 500 Paerd.</i>	<i>3000</i>
<i>Alabirdie-chan</i>		<i>2000</i>	<i>Komit t' samen Paerden</i>	<i>28000</i>
<i>Saldeh-chan Badary</i>		<i>700</i>		
<i>Mirafeer Zayedt</i>		<i>500</i>		
<i>Baccker-chan</i>		<i>500</i>		
<i>Noch 4500 Ruyters, waer onder veele van 400, 300, 200, ende 100.</i>			<i>Raja gedling, sijne troepe was</i>	<i>3000</i>
<i>Paerden, Maniebdaren genaemt</i>		<i>4600</i>	<i>Raja Bidel-das</i>	<i>3000</i>
<i>Somma bedragen Paerden</i>		<i>32000</i>	<i>Oderam</i>	<i>3000</i>
<i>'t Tweede Regement / onder de vlagge van Eradet-Chan.</i>			<i>Raja Biemsoor</i>	<i>2000</i>
<i>Sijn Troupe was Paerden</i>		<i>4000</i>	<i>Madolsing soon van Ram Rattung</i>	<i>1000</i>
<i>Rau-douda</i>		<i>1000</i>	<i>Raja roos als-sou</i>	<i>1000</i>
<i>Dorcadas</i>		<i>1200</i>	<i>Badouria, Raja Bhoozo</i>	<i>1000</i>
<i>Kerous</i>		<i>1200</i>	<i>Raja Krittenfingh</i>	<i>1000</i>
<i>Ramtcheid Harrau</i>		<i>1200</i>	<i>Raja Sour</i>	<i>1000</i>
<i>Moffaffa chan</i>		<i>1000</i>	<i>Raja t'Chetterfingh</i>	<i>500</i>
<i>Jakout chan</i>		<i>2000</i>	<i>Wauroup</i>	<i>500</i>
<i>Somma Paerden</i>		<i>11600</i>	<i>Raja Odafing</i>	<i>500</i>
			<i>Diversche andere kleynce Rajas</i>	<i>4500</i>
			<i>Somma Paerden</i>	<i>22000</i>

*Noch bleven in Barampour tot verseccheringh van den Koninch/ de naer
volgende heeren ende Rupteren/ namentlijck:*

<i>Haddis en Bercken-Dassie</i>	<i>Paerd.</i>	<i>Scrieft Chan</i>	<i>Paerd.</i>	<i>1000</i>
<i>Afp Chan</i>		<i>Sayedt Allem</i>		<i>1000</i>
<i>Rauratti</i>		<i>Amirae</i>		<i>1000</i>
<i>Waifer Chan</i>		<i>Raja Ramdas</i>		<i>1000</i>
<i>Mabot Chans Soon</i>		<i>Tork taes Chan</i>		<i>1000</i>
<i>Godia Abdul Hessen</i>		<i>Mier Jemla</i>		<i>1000</i>
<i>Astel Chan</i>		<i>Mirfa Abdulhakk</i>		<i>500</i>
<i>Seerdaer Chan</i>		<i>Mootmet Chan</i>		<i>500</i>
<i>Raja Jeessingh</i>		<i>Mirfa Maant cheer</i>		<i>500</i>
<i>Feddey Chan</i>		<i>Ghawaes Chan</i>		<i>1000</i>
<i>Jeffet</i>		<i>Moried Chan</i>		<i>1000</i>
<i>Mocklies Chans Soon</i>		<i>Diversche kleynce Ommerauwen</i>		<i>10000</i>
<i>Somma Paerden</i>	<i>4300</i>	<i>Somma Paerden</i>		<i>19500</i>

Bedraeght t' getal van de boven3 troupen Paerden

Het XIV. Capittel.

Van het Konings hof, ende 't Kasteel Agra.

Beschrij-
vunge
van het
Kasteel
Agra.

Het Kasteel van Agra, daer de Koninch sijn hof/ oste Paleys hout/ is een voortreffelijck werck/ ende onder alle gebouwen van Oosten wel het Principaelste/ het lept aen den oeber van de Riebier Jemeni 3. oster 4. mijlen in 't roudt ghebouw/ met stercke mueren/ van roode ghehouden steen/ ende wijde Grachten/ met stercke val-brugghen; heeft 4. Poorten daer men in-gaet/ van de welcken den eene siet naer 't Noorden/ die met groote wercken is sterck gemaect; de andere siet naer 't Westen/ alwaer de Marcht is/ die sp Bazaar noemen; dese Poort wort genaemt Citsery, ende staet hier binnen des Koninch vierschaer/ alwaer hy alle verschillen pleghet te hooren; hier achter is een Koninchs Hael/ alwaer de Principaeste Visier sit/ die alle schattinge/ ende Placcaten uyt geest/ ende de exemplaren bewaert; alsmen dese Poox in-gaet/ so kommen op een straat/ rontomme met hupsen/ ende stercken beset/ ontrent een quartier van een mijl lanc; ende hier van daen komt men aen de derde Poort/ de welcke naer des Koninch Dierbaer hof/ oste Paleys toe-loopt; dese is altijt met ketenen gesloten/ ende hier mach niemand te paerde in komen/ behalven de Koninch/ ende sijne kinderen; die poort strekt naer het Zupden/ ende wort genaemt Achabaerke-deriwagie; dat is de poort van den Koninch Achabaer; hier binnen is het hups van de hoeren; daer van eenige honderden/ die van den Koninch onderhouden werden/ woonen; dese zijn met seeckere beurten baerdigh (oste soo dijkwils sp van den Koninch/ oster sijnen vrouwen gheroepen werden) op dat sp niet danssen/ ende singhen des Koninch Hupsghesu vermaecken souden: de vierde poort strekt na de Riebier/ ende wort Eralme genaemt/ die lept u op een treffelijcke plaets langens een oeber van de Riebier; hier siet den Koninch alle dagen uyt/ om de Son te groeten als sp eerst op-gaet; hier komen de booznaemsten van dit Rijck/ op dat sp den Koninch groeten/ ende staen op een plaets eenichsmts verheven; de andere Hadijs (dat zijn de oversten van de Ruypteren) met den gemeene man/ blijft op de plaets/ sonder verder te mogen komen/ ten ware sp gheroepen wierden; hier siet hy oock des middaegs uyt/ naer het gevecht van de Olpphanten/ Leeuwten/ Bussels/ ende andere wilde beesten; dit gheschiedt alle daghen/ behalven op den Sondagh: de derde poort strekt naer een groote plaets van alle kanten met opene Haelen verciert; in welcken de Capiteynen ende andere oversten van de Soldaten met beurten wechelijcke wachti houden/ dese salen heeten sp Attelana, ende de beurten om te waecten Sioces; een wryntigh voorder gaetmen naer een silver heck/ op een binne plaets/ alwaer niemandt mach binnen komen/ dan den Adel van de Prins/ ende eenige mannen van staet; het ghemeene volck woerd van de poort met stocken van daer gedreven; binne dit heck zynde/ soo komt men daetelijcke aen des Koninch Derbare, oster Koninchlycke Throon/ voor de welcke een klepne plaets is/ rontomme met Goude traulen omringet/ ende boven met Capiteynen overdekt/ op dat het de stralen van de Sonne soude weeten; boven dit isser een Galerpe/ alwaer des Koninch Jache, oster sit-plaets is/ al te samen verciert met Gout/ Diamanten/ Peieren/ en alderley Gesteenten; kostelijcken/ en boven maten rijkelijcken gewoacht; tot dese plaets wort niemand toegelaten/ dan ger oopen zynde/ behalven 's Koninch Soonen/ die hem met wapen vertrissen (dat sp Pauck hama noemmen) ende de vliegen

vliegen wech jagen / ende den oppersten Visier binnen dese trallen komen alleen-
lijken Ommarauden, ende groote Heeren ; tegen over dese plaets hangen Goude
Klokkjens / de welcke geenen lypden/ die eenigh ongelijk geleden hebben/ ende
woorden so toegelaten den Koninch te spreken / ende haer klachten up te stozen/
doch en geschedt niet sonder groot prijckel / by aldien haer saekien niet recht-
vaerdig zijn : Tot dese plaets komt den Koninch alle daegs 's achtermiddaegs/
tusschen 3. ende 4. uren / ende veel duysenden komen op dese plaets/ ende nemen
haer steede naer haere bedieninge ofte waerdigheyt; hier blijft hy tot sabonts toe
ende hoorz alle verschillen/ ende brieven van andere probintien gekouwen/die sijn
Visier ofte opperste Secretaris leest ; de Paerden ende Oliphanten wozden hier
voor hem ghebracht / ende van seckere dinaers bezoest ; in 't binneste van
't Kasteel/sijn twee hooge Toorens/die men van verre sien kan/ met louter Gout
bedeckt/ een staet op het vrouwen Hups / ende de andere op de plaets daer sijn
schatten bewaert worden.

Ende binnen Saler van het Koninchlycke hof/en komen geen menschen/dan
de besnedene Kamerlingen/ die sy Godia noemen/ hier heb ben sijn vrouwen haer
Kamer/s/ ende alderley vermaechelijchheyt; desen doen onder malkanderen oock
recht wanneer sy verbeuren.

Het XV. Capittel.

Van de voornaemste Feesten van 't Hof.

TWEE voortreffelijcke Feesten wordender alle Jaer met groote pompe in 't ^{Nieuwe} Hof gehouden, het Nieuwe Jaer/ en den Geboort-dag van den Prins: Het ^{Jaar} eerste Feest gheschiedt op de eerste Nieuwe Maen/ die in het ^{Feest.} Jaer komt/ de welcke in Meert begint; sy noemen het Nourous, ofte Norose, op de manier van de Persianen/ welch woort neghen daghen betrekent/ hoe wel het tegenwoordig wel 18. duret; in 't middel van de plaets/ voor des Koninchs Eer-baer ofte Throon/ wert een stellagie gemaect 14. voeten hoog boven de aerde/ die van alle kanten met kostelijcke Tapijten wort toegheslooten/ soo dat het begrijpt 56. voeten inde langte / ende dyp-en-beertigh voeten inde breedte / ende daer-en-boven met Kanaesten ofte schuiseis omcengelt/ de vloer is oock met ge-lijcke Persianse Tapijten bedeckt/ hier binnen komen 7. van de groote Dinaer-
nen van Staet / de andere voornaemste Dienaers van 't Hof in eenen anderen Throon besloten zijnde; dese Throonen zijn vlerkant/ wel gemaect van hout/ ende met fraep Parlemoer-werck in-gelepid / haer behangfels zyn seer ryche-
lijcken/ aen de epniden met schoone franjen verciert/ alwaer kostelijcke Peerlen
zijn in-gezocht/ ende Appelen en Peerlen van gout aenhangen; Den Koninch
sit op kussens met Peerlen ende kostelijcke Gesteenten geborduert / rontom de
plaets staen de Tenten van de grooten/ de welcken onder haer als om steijt schij-
nen te bechten met rychdom en magnificentie, want brengen in desen Feest alles
voor den dag/dat sy kostelijcks ende tresselijcks hebben; den Koninch plecht aen
peder van dese Tenten te komen/ ende te nennen wat hem best aen stout/ mi blijft
hy sitten verwachtinge van peder sijne giste/ dat een grote schat beloopt.

Daer zyn oock gemaecte stellagien voor de Koninginne/ van de welcken sy
sien watter omme gaet/ sonder van pemant kunnen bedoogh te worden: Op de-
sen dag komt den Koninch oock voor het gemeene volck up sijnen Throon/ende
neemt

neemt van peder geschencken; ten laetsten op't eynde vande Feest/ soo deelt hy sta-
velijcke gheschencken upp/ aen sijn hovelingen die haer wel gedraghen hebben;
ende vermeerdert oock sommighen haer inkomsten ende waerdigheden.

**Weringe
des Ghe-
boort-
daeghs
van den
Prince.**

Sijn Gheboort-dagh biert de Prince op dese maniere; Maer dat in 't Paleys
een groot stuk van den dagh met speelen en alderhande vermaechelijckheit is
dooy gebracht; soo gaet hy naer sijn Moeder s Paleys (soo die noch leeft) ende de
grooten brenghen peder geschencken aen de Moeder/ naer haer qualiteyt; daer
naer weder-keerende ende de maelijdt ghebaen zynde/ soo gaet den Prins sitten
in een hofstelijcke Hamer/ en daer weeghet sy hem in een goude Schael/ teghen
Goud/ Silber/ Ghesteenteu/ en alderley loozin ende diergelycke dinghen meer/
ende het ghewicht wort naerstelijck op-gheteekent/ om te sien hoe veel met de
voorgaende Jaren verscheelen/ daerse groote superstitiont hebbent; 's anderent
daeghs soo wort alle dit goet den Armen ghegeven/ maer hy krijghet veel groter
gheschencken van de sijnen.

Thomas Rous Ridder van den Koninch van Groot Brictanniën, Ambassadeur
aen desen Prins/ beschryft de maniere van dat wegen op dese wijse. Ich benn (seyt
hy) gelept in een srapen ende grooten Hof/ in wiens midden een Tent stont/ in
de welcken goude Schalen lingen/ ende groote goude ketenen/ waer mede
sy vast gemachet waren/ aen de hant beset met hofstelijche Diamanten; in't con-
saten de Edelluyden op hofstelijche Capijten den Koninch bewachtende; Hy
komt met veel Gescranten en Juweelen (meer overlaeden dan verciert) ende sedt
hem in een vande Schalen/ sittende niet de boeten van malhanderen/ ende
hier waren eerst in een anderen Schael eenighe sachen niet geldt ghesedt/ sijn
ghewichtte was 9000. Ropien, 't welch schier 1000. ponden sterlings bedragen;
daer naer niet eenighe sachen Gout ende Ghesteenteu (soo sy seyden;) ende ten
derden niet verscheide goude Laerhenen/ Syden/ Catoenen/ Linnen/ Spe-
certypen ende andere Haopmanschappes in pachten ghehaen; daer naer niet
hout/ Botter en alderley groente; ende alle dit voetsel/ gelijck oock het Linnen
wordt de Benjanen gegeben/ al-hoe-wel ich (seyt den Schrijver) sulcx niet gesien
hebbe; het gelt wort altemael bewaert/ tot behoef vande Armen/ twelcke van den
Prins/ insonderheit 's abonds wort uitghedeelt; den Koninch dus behangen
zynde/ gaet op sijn Throon/ ende stropt onder sijn grooden/ Rooteen/ Amandels/
ende andere vruchten van Goud/ soo subijl en konstig gewrocht/ datter 1000
van desen geen 60 Ropias en kostsen, seelier het gewichtte van 20 Ropias ('t welch
ich selver waer genomen hebbe) volde een heele schotel van dese goude Fructa-
gien/ soo dat ich hofstelijche geloove/ dat hy geen 100. pond sterlings onder sijn
grooten ghewozen heeft/ daer naer brenght hy den heelen nacht met sijn Adel
met suppen dooy; dus verree Thomas Rous.

**Mooren
Lust
Banje en
Auwze
en waer
om also
genaemt.**

Behalven dese three Crijumphen van 't Hof/ worden noch eenighe andere
Feesten by de Mooren jaerlijct gecelebret als het Feest van Jauze enbe Jauwze,
ter gedachtenisse van twee Ghebroeders alsoo ghenaemt/ Dienaers van Maho-
met Haly; die naer de Lust van Choromandel, om bevaert te doen/ ende afslachten
te verdienien gherest zynde/ van meenichtie Hepdenen/ Gentiven ende Brane-
nes zyn om-ringelt/ ende in een stercke (daer sy op geblucht waren) belegert/
ende hun water door een Aggedisse (dat de Mooren vooy een seer ontreyn Dic-
achten) besmet wierdt/ hebben sy haer niet een mannelijcke couragie onder
de Hepdenen vermenghet/ ombrenghende veel met de scherpe des swaerts/ tot
dalse eyndelijcke van de meenichtie zyn overballen/ ende doodt-geslagen/ wiens
doodt

doot desen dagh (beginnende 10. dagen naer de Nieuwen/die inde Maent Julio home) beschrepen/ draghende langens de straten doot-baeren/ in ghedachte van Lijcken/met Pijlen/Woogen/Swaerden/Tullebanden/ende veel kostelycke spede Kleederen tielijken behangen/die van veel Mooren te voet gaende/worden vergefelschap/ met Klaeg-liederen te singhen/ dansen ende schernen met bloede Degens groote rumoer maechende / sommighe dooz-snijden met messen ofte Swaerden haer lichamen op diversche plaatzen / datter het bloedt upt vloeft/ welck bloet sy over haer Kleederen strijchen/ dat een vreemt spectakel is om aen te sien: s' abonts werden op de Medan ofte Merckt op een verheven plaatse/ presenteert sommighe mannen van stroy ghemaecht/ daer mede noterende dooz moordnaren/ die sy naer veel ceremonien ende barament-speelen/ met meenichtie van Pijlen doorschieten/ ende ten laersten tot asche verbranden/ wilende daer mede veroonen/de straffe die de Hepdenen/met het ombrengien van dese twee Heilige Mannen ende Gebroeders lanze ende lauwzee verdient hebben; ja dat meer is/ werden op desen Feest sodanigh tot medogentheyt/ofte wraechgierigheyt opghewecht/ dat de Jentiven, Benjanen ende andere Hepdenen/ niet voort een quaert op den dag/ derven op straat komen / maer met opghesloten deuren in haer hupsen sitten/ofte loopen groot perijckel / van de Mooren / tot een weder-wraechke vande overledenen/ al t'samen gemassakreert ofte doot gheflagen te werden.

Noch een Feest onderhouden de Mooren/ ter ghedachtenisse van de willige of ferhande van Abrahám aen sijnen Soon Isaac/ slachtende ten deser tijt (die odenaerelijcke komt inde maent Junij / naer de conjuncture vande Maen) veel Socken/die sy (naer dat sy haer gebeden in de Tempels upt-gefort hebben) met malkanderen op eten/ de resten van den dagh met speelen ende vanquetteren doortrengende.

Het XVI. Capittel. Rijckdommen vande Indostaense Koningen.

DE Rijckdommen van dese Indostaense Koningen/ kommen geschat werden upp de heelijckheden ende schatten die sy besitten / de welcken soo men daer op wil acht staen/ soo sal men bebinden/ dat sy groter zyn/ dan van de Persianen, ende voort den Turck, ofte Chinees niet behoeft te wijchen.

Ten tweeden / ooch daer upp/ dat niemant in 't Rijck (bestaende in 37. Provincien/ ende Koninkrijcken) iets besit/ dan doort haere mildigheyt / ende dat soo lange als het haer geliefst: mede dat sy niet alleen vande grooten/ maer oock vande laegste vanaer staet erfgenaem zyn/ ende nemen vande overgeblevene / ofte naerghelaten goederen soo veel als 't haer selfs goet dunkt.

Ten derden/ upp de groote geschenken/ die hem niet alleen van sijn ondersatzen gegeven worden/ maer oock van upp-heemische Princen; waer van Thomas Rous, den voort-noemde Engelschen Ridder/ een Frap exemplē vertelt; wane doen hy in Ambassaechap was / aen desen Prins/ van weghen den Konink van Groot Brittannien soo wiert desen Mogor van den Konink van Bissampour ofte Vissampour door sijnen Ambassadeur toegesonden 30. Oliphanten/ van de welcken twee met Goude ketenen/ waer wesende 400. pond: twee met Silbere ketenen/ ende de rest met Koperen behanghen waren; 50 Paerden schoon verciert; ten laersten groote partij van Diamanten/ Peerlen ende Robijnen/ in

geschenken
van den
Konink
van Bis-
sampour
aen den
Mogor.

Somma

Somma daer en mach niemandt sonder schenckagie by hem komen.

Deschatten naer gelaeten by den Konink Achabaer, Groot-bader van den tegenwoordigen regeerende Konink Chia Ziahan, soo aen contante gelden / als Goude Fersten ofte mooren / Silbere Ropien, ende Koper munt; als mede gewicht Gout / Silber/ ende Koper/ gesceenten / Porcelepnen / Boecken / Tenten ende sijn toebehooren / Ammonitie van Oorlogen/ met 't ghevolgh van dien; Goude/ ende Silbere Laechens / Linnen van alle Landen / Sabels van Gout / Silber/ ende andere soorten / belopen / als in des Koninkhs Boecken seer dinctieke was gespecificeert / de Somma van 34. Cartoras, 82 Lacq. 26. dupsent ende 386 Ropias ofte 348226386 Ropias, te weten.

Gemunt
Gout.

Ropias
ofte Sil-
ver gelt.

Ghe-
maect
Gout-
wetck.

Aen Goud

Door eerst aen Goud had den Konink laten slaen enige munt van 100 Tolen, of 1150 Massa, eenige van 50 en 25 Tolen, t'same in Massa gerekent / bedragē 6970000 Malla; doende peder Massa 14 Ropias, bedragen in alles

Ropias 97580000
100000000

Aen Ropias Achabar genaemt
Het ghetal van Peysen was 230000000. gherekent
30 Peys voor een Ropia, soo komt het esen te bedraghen / de Somme van

766666²

Aen Diamanten / Robijnen / Esmeralden / Saffieren / Peerlen / ende andere ghesteenten

60520521

Aen ghemaect Goudt / te weten alderhande Beelden / van Oliphant / Kameelen / Paerden / ende andere rariteeten / seer konstigh / ende van vermaerde werck-meesters ghewrocht

19006785

Aen Gouden hupstaedt / soo van Schootels / Daten / Lampetten / Copper / Ec.

11733790¹

51225

2507747

Aen Koper-werck / soo aen baten als Hupstaet

15509979

503252

Aen Porceleyn ende aerde-werck

9925545

Aen Goude Laechen / soo uit Persien, Turkyen, Europa, als Guleratta, oock van spde ende Catoenen

6463731

Aen wolle Lakenen so van Europa, Persia als Tertarien

8575971

Aen Tenten / Tapyten / Caraetsaen / ende al wat meer van nooden is tot curagie ende behoestigheyt van

7555525

het Hups ende de Kepse

Aen Boecken van tresselijcke mannen geschreven / ende in kostelijcke ommisslagen ghebonden / wat in getal 24000 waerdigh

2525648

Aen geschut / Amonitie van oorloge / Koegels en Krupt

5000000

Aen Schilden / Swaerden / Boogen / Pijlen / Piecken

348226386

ende alderley handt-gheweer

Aen Zadelen / Gouden ende Silberen Toomen / ende

417. Mil-

wat tot Paerden vertier sel behoocht

Aen Paerden kleeden / met Goudt / ende Silber ghe-

hoedert / als ooch alderley Siagels

Bedraeght te samen dese schat

Geredus-
teret in
Hol-
laants
gelt.

Indien men alle dese Rijckdom souden willen reetkenen naer onse wijse / reduceerende de Ropie tot vier-en-twintigh stuivers Hollants; soude bedragen

417. Millioenen 871. dupsent ende 663. Carolus Guldens ofte 417871663 :-:-
 Het moet niemandt wonder geben / dat dese Koninghen sulcie schatten be-
 sitten / om dat alle de Rijckdommen van de Princen / die over langhen tydt
 in Indien ghegeert hebben / van haere voor-ouderen zijn ghekommen / ende heb-
 ben die haere naekomelingen naergelaeten / welcke schatten / noch dagelijcx seer
 vermeerderen; want al hoe wel hier noch Gout/nochte Silber mijnen te binden
 zijn / soo wort het met groote menichre / bande upt-landers haer toegevoert / die
 het niet weder mogen upt-boeren.

Op bebinden by des Koninkhs boechen / dat de Landen/ ende de Rijcken van
 k'Handary, k'Haboe, Casmier, Ghafame ende Bannazaed, Gouerat, 't Sinde ofte
 't Hatta, Ganday ende Barampour, Bengale, Orixi-no, Odillo, Malovegra, met sijn om-
 leggende plaetsen/ Dilley ende sijn omstrechinge / jaerlijcx plegen op te bzengen/
 6. Areb ende 98. Carroras ; de welcke naer dese Lants Calculatie bedzaegt 174.
 Caroor 45. Lacq, Ropias, ofte 174. millioenen ende 500. dupsent Ropias: komt de
 Ropias gerechtent tot 24. stupberg Hollants/ 209. negen millioenen / ende 400.
 dupsent Guldens/ ofte 209400000 :-:-

Generael
van des
Koninkr
Landen
en Rijc-
ken.

Ende dus beel hortelijchen / wat aengaet de regeeringe/macht/ende rijckdom-
 men deser Koningen ; nu sullen weder heeren / tot de beschrijvinge van 't Ko-
 ninckrijck Gusratte, in 't besonder.

Het XVII. Capittel.

Verhael hoe 't Koninkrijck van Gusratte aen den groten Mogor gekomen is.

Het Koninkrijck van Gusratte, heeft noch over 62. Jaeren verleden/ ghe-
 moet, dese ster vende liet achter een Soon genaemt Madofher, maer 11. ofte
 12. Jaeren out/ stellende over hem als Monber/ eenen Ehamet Chan ; de welcke
 als hy sach dat de groten hem wernich onderdach waren ; bresde voor sijn
 vertrouden vriend / (sonder Vader) ende sijn epghen leben ; soo heeft hy
 hepinclijcke aen den Konink van India (die doen binnen Agra was) gheschre-
 ven / in wat pzyekel hy / ende den jonghen Konink stont / biddende dat
 hem wilde te hulpe komen / belooende Amadabad die Hooft-stadt is van het Ko-
 ninckrijcke / hem tot een reechen van getrouwigheyt over te leveren: Achabaer so
 een onder wachte gelegentheyt ghekregeen hebbende / quam haestelijcke met een
 groot leger in Gusratte. ende de Hooft-stat/ met andere Steden bekomen / ende
 met sijn volck beset hebbende; leyde de jonghen Konink Madofher, met sijn
 Voogt gebangelijsken naer Agra: Madofchar nu 30. jaeren oondt gewoorden zynde
 kreegh tegenheyt inde gebangnisse/ ende bliedende van de gheeneu die hem be-
 waerden / quam tot eenen Razia, die meest paelden aen sijn Vaderlijck Leijcke/
 dooz sijn hulp/ vertrijghende veel Steden ende Dorpen die achter aen lagen;
 maer eer hy hem in 't Rijck konde bate stellen / was des Konink Achabars belt-
 oversien Chan Channa, met sijn legher op sijn hielen; die met wernich moepten/
 in korten tydt wederom upt het Rijck (waer in hy naulijcx een jaer geweest hadde)
 gejaeght heeft; ende belettende sijn blucht/ heeft hem weder gebangen gestelt:
 Madofher oversiende den Toorn des Konink/ over sijn misdaet/ oock ten laet-
 sten niet langer kominde lijden de schande/ die hem aengedaen wiert/ heeft hem
 gelaeten op 't secreet te gaen/ daer hy hem selven met een schaer-mes de heel afga-
 sneed heest / ende heeft also het Rijck van Gusratte gherustelijcke den groten
 Mogor gelaten.

Het

Het XVIII. Capittel.

Door wien't Koninckrijck van Gusuratte bestiert wert.

Koninkrijck Gusuratte wort beheerst van eenen Gouverneur Generael/ onder wien alle andere Gouverneurs staen/ ende de selbige moeten ree- heninghe gheven/ houdende sijne residentie binnen Amadabar¹, welcke de Hoofd-stadt is van dit Rijck; de Gouverneuren worden dichmaels verandert/ ende en dueren niet langer/ dan't den Koninch gheliest/ oste naer dat hy de per- soonen ghesint heeft; sulcks dat dese Gouverneurs geen seckere blyf-plaetse en hebben/ meer soekhendo haerte sachen te vullen/ als het gemeene Landts wel- vaeren te bevoordern; want soo wanneer sy verstaen/ dat een ander op de komste is/ soo sullen veel van de voornaemste Kooplyden/ niet valsche beschuldighe/ in groote Somme van gelden condamneeren/ naer dat sy weten die van macht/ ende vermogen te zijn/ waer tegens de aengetlaegdeng niet hebben te seggen/ dan de opgeleide Somme op te brenghen/ oste worden in de gebangenisse geworpen/ ende soo lange geslagen/ ende gepyncht/ tot dat sy de ge-estte Somme voldoen.

Sou-
verneur-
heerlijcke
staet ende
hof-hou-
dinge.

In dese staet hout hem den Gouverneur Generael seer magnisjck; wanneer hy up-rijdt wert vergheselchapt/ met alle den Adel/ ende groote meenicheit van Ruyteren/ voor hem gaen sijn Oliphantten/ met kostelijcke kleeden/ vlaggen/ en de alderley Trompetten/ Schalmapen/ ende Trommels versien: binnen sijn Paleys wort Konincklijcken ghedient/ ende wordt niemandt toeghelaeten met hem te spreken sonder consent; eens ter wecke sit hy ter openbaere Audien- tie/ op des Konincks sit-plaetse/ om recht te doen/ daer een veder toeghelaeten wort/ sijn klachten up te storten; heeft geen Raetsluyden oste Kiechteren van den Koninch gheordonneert; dan in sware saechen roept eenighen van de grooten by hem/ nochtans soo/ dat hy alles naer sijn sin bestiert/ sonder datter remant Appel verleent wort; waer dooz de anderen/ die als Raetsluyden ghebruycket/ oste gheroepen werden/ weynigh hebben te seggen: alle boeten/ schattinghen/ ende chijnsen komen ten profijte van de Gouverneurs/ dat jaerlijcks een on- gheloofjische Somme gelts op-brenght: dese Gouverneurs Generael/ oste Vice-Koninghen sijn ghemeenlijcken Hartoghen oste Omme-raulwen/ ende Heeren van 3 tot 5 dupsent Paerden/ daer van 't inkomen van den Koninch trekken; al-hoe-wel sy ordenaerlijcken maer 1. a. 2. dupsent onderhouden/ de re- se sten komen meest van de Landen/ want van het ghezaepde gheniet den Koninch een derde/ ende het resterende blyft voor den Bezaepder.

Jaerlijks
se inkome-
nen van
Gusur-
attē.

De inkomsten van Gusuratten plachten voor desen te wesen 150 tonnen Goudts/ van sijn door de ghebruyde stersten/ ende meserien alhandig vry wat vermindert; de Tollen van Brochia bedroeghen te dier tijden 126 dupsent Ma- moedy, dat is naer onse wijs te rekenen 10¹ stuiver voor een Mamoedy, 67200 Carolus Guldens; ende de Tollen van Brodera, brachten op 400000 Mamoedy, makende 213333:6:10¹ Carolus Guldens.

Het XIX. Capittel.

Wat Vyanden Gusalatten heeft.

L Andt van Gusalatta heeft geene openbaeren / oste wettiche vyanden/ daer voor hem behoeft te wapenen; alleenelijcken woonen in 't gebergte eenige Raydas oste Koninkrikens / die op den roof leven / ende de dorpen / belden / ende repsende Cassilas dichtmaels verwooven / sonder dat die van den grooten Mogor kommen overheert woerden / alsoo door den banch beter Soldaten zijn / dan de Mogollen; daer zijn sommighe van dese Raydas oste Koninkrikens / die 3. a. 4. duysent Mannen soo te Paert / als te voet / onder haer ghebiedt hebben; ende wanneer met ghebelte van de eene plaetse woerden verdreven / vluchten naer een andere schuyl-plaetse/ daer van de weghen de partijen onbekent zijn; behalven dese vyanden / so synder menighe van slapp-dieven oster haesaert loopers / die de repsende luyden in de weghen menighmael af-setten / ende doodt-slaen / 't en ware dat sy hoop hadden eenigh rantsoen te kryghen / wanneer sy de personen gebangen met haer voeren; sy houden met troupen op de voorzaemste passagien/somtijds 20.40.50.100. jaer ooch wel 4. oster 500. soo te Paert als te voet sterck; sulcr dat men niet / dan wel gewapent / ende met Soldaten wel versien / dese Landen bereypten mach.

Het XX. Capittel.

Hoe, ende by wien de Justicie in Civile, en Criminele saecken wort bediende.

A lle kleynne / ende civile saecken worden by den Coutewael oster Schout afgedaen / ende gebeurt ghemeenlijcke / dat die eerst komt klachten boven leeft / schoon in sijn saecken ongelijck bevonden wert; want by haer is een spreck-woort / eerst slaen, daer naer reden verstaen; soo dat een Persoon die niet vermaerd in verschil gekomen is / ende sijn klachten eerst doet / het meeste gelijck heeft / alwaert sy sijn weder-partij grootelijcks te kort gedaen hadde / dat soo by haer wert geobsterbeert; sonder naer eenige politie / oster gheschreven rechten haer te schricken.

Den
Schout
doet alle
kleynne sae-
ken af.

De Criminele delicten / oster half-saecken / werden by de Gouverneurs vande Steden / ende eenighe van de aensienlijckersten onder haer (die den voorsz Gouverneur daer toe begeert te roepen) aghedaen / ende by de Coutewael, oster Schouten ter executie gestelt: Dan so de deliquanten van vermeugen zijn / worden met geldt-boeten vry gheletten; welcke boeten (als mede alle confiscationen van goederen / komen ten profite van de gemelde Gouverneurs / waer dooz sel den gebeurt / dat vermaard van vermoegen (hos groef haer misbaden mochten wesen) aen de lijve / oster metter doodt gestraft werden de armen / ende kleynne dieven / worden met een groeten sweep (Siamback genaemt) eterlijcke daghen naer den anderen gheslaghen; hups-bzaecke / ende groote Dief-stal / wordt met handen / ende voeten af te kappen / ghehanghen / oster onthals te worden / gheschraft / ten ware met gelt haer konde vry maecten: Soo eenighe Roovers gekreghen worden / die geen rantsoen konden op-bringen / worden het Hoest af-gheslaghen / ende niet het lyff op staeken langes de weghen ghescheldt; Doort-slagh houden wel voort de swarste dilect / daer de strenghste straffe over doen; daer naer overveldt (insonderheydt soo by vermaerdis Drouwt van staet ghebeurt waer) om welcti.

welch te vermijden / in alle steden openbare hoeren geleden worden; de welcken aen de Schout hare contributie op-brennen; dese machmen byzelycken onthieden/oste in haer wooningen gaen; 't welcke eer voor Eer/dan schande onder haer gerekent wort; Wanneer eenige Feesten houden/meenen niet vrolyck geweest te zyn/ by aldien soodanige hoeren (om te dansen/ende singen) by haer niet gehadt hebben.

Het XX. Capittel.

Hare voornaemste Wapenen ten Oorloge.

Dare
Wape-
nen.

Houden
geen slag-
oede in
't veche-
ten.

Ghe-
brycken
Oly-
phanten
inden
Oorloge.

Htere voornaemste Wapenen ten Oorloghe zijn veelderhande soorten van Lont-roers/(van vper-slooten/oste Snapphanen weten niet) die hier te lande ghemaecht / ende uit Persia ghebracht worden; voortg pijlen/ende Bo-ghen/ daer mede sp meesterlyck omgaen / ende vaerdich schieten: de Ruyters voeren gemeentelijck een Boogh/ ende een Loochter met 40. ofte 50. Pijlen/voor-der een Schilt om de hals/ ende een Pieckjen in de hant/ die sp naer haer partie werpen/voor hebben op haer spde een Sabel ende op haer ander spde / een Pon-jaert/ die sp Ginder ofte Cattary noemmen: de Ruyters die van vermogen zyn/voe-ren ring-colders/oste malie-rochen/tot haer knieden strekende; seer weynich hebben storm-hoeden/ also vermits de hette van de landen/ te swaer om dragen vallen: De Soldaten te voet/ die geen roers hebben, voeren een Boog ende Pij- len/ met een Spies van 10. ofte 12. voeten in haer hant/ die sp alvooren na haer Opanden werpen/ alsoo de Booghen ghebruycken; want hebben de erbarent hept niet/ de pieckjen tegens den inbal van de ruyterpe te stellen/ ghelyck in onse landen in gewoonte is; oock houden sp in't velt geen vaste geleederen/ maer loo-pen met vollen toom overhoop/op/ en dooz malkanderen/hare troupen ofte regi-menten verdeelende in 3. ofte 4. partpen sonder de Voorztocht/Battalie ofte Ach-ter-wacht te weten; in't gevecht gebrycken veel Ollyphanten/ op haer ruggen hebbende biercante hupskens/ daer inne leggen 2. ofte 3. Haecken/oste Bassen/ met pennen (gelijck de Steen-stukken op de Boots ende Chaloupen) in de voor- noemde hupskens vast gemaecht/ met 3. ofte 4. Mannen daer by/ om de selve te lossen/laden/ende gouverneren: met dese Ollyphanten gaen sp gemeenelycke in de Battalie/ om haer te dienen tot Vorstweeringen; dan gebeurt dicti mael dat de voorschreven Ollyphanten/ dooz Oper-werken (diese gelijck in Nederlandt/ van veelderhanden slach ghebruycken) van partpen/ soodanigh werden bescha-dicht/ datse op de loop kromen / ende groote schade onder haer eygen volck ver-oorzaekken; dooz dien haer opsitters die niet moghelycken zyn te bestiereur sp ghebruycken veel Gheschutts/ ende eenighe van upnemende grootte/ wel-ken de Ollyphanten voort-treken/ ende schijnen over langhen jaeren ghemaecht te zyn; mascken oock goet Bosse-krypdt/ doch niet soo krachtigh/ als van onse landen; sp hebben oock koopere Trommels en Trompetten/ waer mede sp de Soldaten tot den strijd verwecken: wanneer de Koninck ofte eenige Krijgs-Oversten te Velde legghen/ beslaet het Leegher een groote plaets/ ende dat wonder is/ repsen niet meer als 4. ofte 5. van dese landts mylen op een dagh wanneer sp het Legher op-slaen/ soo stellen sp haer Tenten/ dat het de manier van een Stadt ghelyckt/ want 't wordt met Straten onder-schepden/ in de welcken alle dinghen/ die tot des menschen onderhoudt nooddig.

nuodig zijn / verhoft werden ; ende wiert die Leger met sodanige goede ordere opgeslagen / dat peder weet hoe verde / ende naer sy / syf sene van des Koningen / ofte opperste Delt-oberstengs Tent seiten mach / also niemand op een musquet-schoot daer onrenen mach sy homen.

Het XXIL Capittel.

Van de Inwoonderen van Gusalatten.

DE Inwoonderen / ende ingebouzen van Gusalatte plegen certijts Kepden te wesen / met de ghemeene naem Hindoy genaemt ; maer naer dat sy van Tammeelaen overheert zijn gewest / sooy zynse ten deelen Mahometisten geworden ; daer en hoven zyn hier voortg. Persianen, Tartars, Arabiers ende Armyniers, ende schier van alle Nationen uit Asia , ende Europa, behalven Chinezen, Japanders, ende Joden, die om verachtaensheert daer weynich ghebonden worden ; de rechte inwoonderen van 't Koninklyck van Gusalatte , worden met de ghemeene naem van Benjanen genaemt ; de welcke de Portugiesen (gebroochien) Banden heeten van wiens gedaente / Heeden / Kleedingen / ende Manieren / sy hier onder een weynich willen sprechen.

Het XXIII. Capittel.

Vande Gedaente ende Kleedinge der Benjanen van Gusalatte.

DE Benjanen ende Gusalatten, zyn van coeleur gelaechtig ende sommige wat witter, men vint vrouwen onder haer / die in wichept / ende schoonhept de Portugessche vrouwen te hoven gaen / en voor de Nederlantsche niet behoeven te wachten ; zyn gesatroneert van aengesichte / lijf / ende leeden in alles gelijk die van Europa / uitghetomen de Coluer ; haer kleedinge is een witte enkelde roch op 't bloot lijf / van den hals af siecht / ende enkel om 't lijf / tot beneden toe ('t welcke sy Cabaya heeten) ende inde syde / onder den slinchier arm / met banden toe ghebonden ; de Schorren van coot / ofte swart leer / voor scherp / ende omghelijomit, de Haer afgheschooren als de Turcken / behoudende alleen de hmebels / draghen op 't hoofd / ghelyck de Mooren / ende alle Indische volkeren / Culbanden van sijn Lijntwaet / ofte andere syde stoffen gemaecht / die sy veelmaels om 't hoofd winde ; recht onder 't haupt / aen de sterre van 't voor- hoofd / strijcken alle morgen een weynich Sandelhout met water gemalen / ende daer 4. ofte 5. gryphens hys op gehlopt / het welcke de Bramens , ofte Papen doen / zynde een sechtere supersticie van haer wet / ende betrekent / datse dien dag haer gewassen hebben ; want zyn van nature so repn ende puntig / datse wanneer haer gheboegh doen / ofte water maecten / alert sy eten / haer altyd wassen / hebben ghemeenlycke het naerlike lijf besmeert met Sandale endt ander wel-rietende leimden / daerse wondere goede vrienden van zyn / gelijk alle de Indianen ; haer Drouwen gaen met ongedeckte aensichten langhens de straten / ten waere vermooghen de lypden / die haer Drouwen in Katten ofte Pallancijns ghedraghen worden ; sy eten ghelyck de Mahometisten / ende andere Indische Nationen op der aerden neder ; in haer Kupsen / ende vergaderinghen sitten altoos op matten / ofte Tappyten op der aerden ghespreide / naet peders vermooghen / ende lachten altoos haer

haer schoenen voor de deur staen/ soo datse barvoets in haer hupsen gaen/ waer om gemeenlijcke de schoenen de hielen neer-hacken/ om de moeyte te spaeren/ dan 't elcken upp/ende aen te doen. De Benjanen, ende Hebdene haet Drouwen hebben maer een doech om 't lijf als sy upp-gaen/ die haer bedekkt van boven 't hoofd tot de kynpe toe/ sommige draghen kleynre lijfkiens/ die essen onder de Armen/ ende boersten komen/ die sy niet banden toe binden/ ende boorts vande boersten tot de navel altijds bloot; hebben ringen dooz de neus/ om de beenen/ teenen ende den hals/ oock aen elck een atm ende bepde de handen/ ofte 8 ringen ofte Manilius, sommige van silber ende gout/ ofte ten minsten verguld die 't vermogen/ het gemeen volck van glas/ 't welcke is de gemeene dracht van alle Indiaensche vrouwen; haer kinderen loopen altijds tot 3. 4. a 5. Jaren naect sonder eell ghe schaemte/ soo wel de meykiens als de knechthiens.

Het XXIV. Capittel.

Vander Benjanen handelinge, ende verscheyde gebruycken.

Benjanen zijn kloetke ende sudighe van velalter.

DE Benjanen drijven stercken handelinge ende traffiq in alle Koopmanschappen/ als Hoorn/ Kartoune/ Lijnwaet/ Anil / ende andere waren/ pruincipaelijcke in alle edele gheesteenen/ daerse wonder op geslepen zijn; sy zijn uppternaten subtijl/ ende scherpsinnig in alle rekeninge/en schrijven/ so datse niet in niet alleen alle andere Indianen, ende omlegghende natien te boven gaen; maer oock als de Portugesen/ Engelschen/ ende Nederlanders/ diess halben veel voordeel hebben; waerom by de Moeren veel boorschrijvers gebruycht werden: Onder de Benjanen zijn veel maechelaers, seer gedienschtich ende subtijl in koopen/ verkoopen/ende met de tonge te hangen aen bepde de syde; zijn loos om yemandt te bedrieghen/ die niet den handel niet bemoejen; gheneeren haer niet winckel te houden van alderley Koopmanschappen/ ende eerbare waten/ upghesonderd vleesch/ ofte vets dat leven ontfanghen heeft; hebben voor een ghebruyck/ dat niemand sijn neeringhe mach veranderen; dan volgen altijt het hant-werck van haere Ouders/ ende trouwen onder haer niet Dochters van de selfde hantwercken/ neeringhe ofte ambachten; dan 't gebeurt sommijns wel/ dat een Jongman ende Dochter/ die bepde haer Ouderen overleden zijn/ aen malkanderen trouwen/ die dan upp haer geslachte gestooten wozdende/ niet haer bepde een Caste, ofte geslachte op haer selven maechten; om dese reden geschiet het datter eenigen (doch weynig) Jongmans zijn/ die onder haer geslacht geen Dochter naer hun welghewalle kommen binden/ ongetrouw blijben.

27 Ge-
slachten
die onder
malkan-
deren niet
mogen
vermaeg-
ghappen.

Onser de Benjanen zijn behalben dese onderschydene soorten van neeringhe ende hantwercke/ noch 27 geslachten/ die haer onder malkanderen niet moghen vermenigen: Hlychende so komen de Ouders van de Zoon/ aen de Dochters Dader/ ende beloooven een sekerre sommige gelets voor de Dochter/ tot datse met malkanderen verdaeghen zijn/ want men niet de Dochters seldern houweijc-goet geest/ dan alcenelijcke sommige Juwelen; als goude Braselletten/ Oor-ende Arm-ringen/ ende weynig hupstaet/ als een ledekant ofte karel/ met haer bedde/ ende toebehooren/ Potten/ Pamien ende Ketels/ naer peders staet; sy geven de kinderen seer vroeg aen malkanderen/ van 4.5.6.7. ende acht Jaeren/ soo dat een Dochter ghehomien zynde tot 10. ofte 12. Jaren/ dat den rechten thi is/ om bequaem te zyn/ tot het werck des houlyc/ ende kinder-teelinge (al-hoe-wel van

van 8.9. ende 10. Jaren veel byslaepen) sal qualijcke aen een man geraechen/ als teken onder haer/ dat niet eerlycke gehouden/oste van geen bromme Ouders ghebornen is/ daer sy soo supersticieus in zijn/ als eenige natiue van de gantsche Aertbodem: Alse Bruploft sullen houden/ soo beginnen 14. dagen te vooren/ alle daghen tot den dag van de Bruploft met een groot getal van Trommelen/ Trompetten/ ende Beckens/ ende duert wel 14. daghen daer naer dag/ ende nacht/ met soo groot geluyt/ datmen hooren noch sien mach; den dagh van te trouwen ghekommen wessende/ soo vergaderen de vrienden van beyde zyde/ ende sitten by malkanderen op de vloer in 't hups/ rontom een Oper/ ende lepden de Brupdegom/ ende de Brupde daer dypmael om/ met sodanighe woordien/ die doort Bramenes tot een segen gesprooken worden/ waer mede het houwelijck bevestigt is; ende is te verstaen/ dat by aldien de Brupdegom binnen dien tijt/ dypmael rontom het vper gelepte wort/ subtilijcke quam te sterben/ soo vermach de dochter een ander te trouwen/ dat anders in haer wet niet toeghelaeten wert/ alwaer 't schoon malkanderen nuer beslapen hadden; al-hoe-wel dit gebodt allcenelycke seer streng onder sommige/ ende voornamentlycke vande secten (Bayera geheeten) onderhouden wert/ soo vermogen in 't generact/ by haer eerste Vrouwen gheen kinderen kryjgende/ met consent vande selvige/ een ander te trouwen/ Iae tot de derde toe/ dan blijft de eerste alijt 't hooft/ ende Vrouwe van 't gesin/ waer doort menichmael groote questien/ tot har seer vande mannen onder haer ontstaen/ gelijch wel af te meten is: de man sterbende/ erven de Sonen het goet/ maer moeden haer moeder onderhouden/ al haer leven lanch/ met een eerlyck pensioen/ oock haer Susters tot dat sy trouwen.

Het XXV. Capittel.

Van de Bramenes, welcke zijn der Benjanen Ministers ofte Priesters

DE Bramenes welcke zijn der Benjanen Priesters/ ende Ministers van haer Tempels/ ende Duyvische Afgoden/ daer in staende/ zijn de eerlyckeste/ ende gheachste natiue onder de Indiaensche Heypdenen/ hebben groote allthoriteyt/ ende aensien onder 't volck/ want sullen gantsch niet upbrechen sonder haeren raedt/ ofte goet-duncken; ende op darmense mach kennen/ en van anderen onderscheden/ hebben over het naechtelijf/ te weten van de schouderg dwers over 't lyf nederwaerts/ tot beneden aen de Gordel/ ofte doech onder de armen/ 3. ofte 4. koorekens gelijck zegel-garen/ waer mede men haer kent/ ende sullen die nimmer afdoen/ al soudet haer leben kosten/ want haer supersticie/ ofte Wet alsoo hout; sy gaen meest naecht/ upghenomen rontom 't lyf een doech ghevonden/ die haer schamelheit bedeckt/ hebben oock somwylken alse upgaen/ een enchele linnen Katoene Rock (die sy Cabay heeten) slechtes aen 't lyf van boven tot beneden/ gelijck andere Benjanen ende Heypdenen doen; sy draghen op 't hooft eenen witten doech/ sommighe reyfien om 't hooft gebonden/ daer mede sy haer hazz bedecken/ 't welch sy nimmer meer af-scheeren/ dan lanch en op-geblochten dragen/ als de Vrouwen/ hebben ghemeynelijcke aen haer ooren goude ghedrapde ringhen hanghen/ als oock het meestendeel van de andere Indianen; zyn seer subly in haer reeckeninge ende schrijven/ ende scherpsin-
nig/ daerom maechen de andere slechte Indianen/ ende 't gemeenen volck wonderte beuselin-

beuselingen/ ende grullen diets van haer religie ende superstitionen/ ende de ghe-
meene man ghelooft haer als Propheten; het geene haer des morgens eerst in 't
gesichte komt/ dat aen-bidden sy den gheheelen dagh; dese Bramenes onderhou-
den oock seckere vastendaghen in 't jaer/ ende dat met soo groote abstinentie/
dat somtijts 3 ofte 4 dagen zyn sonder eten; hebben oock Pagodes, ende Afgoden/
wiens dienaars sp zyn/ daer sp wondere Historien/ ende Miraculen van vertel-
len/ ende segghen dat dese Pagodes, ende Afgoden menschen by haer zyn geweest/
ende door haer hepligh leven/ ende goede wercken in dese Werelt gedaen/ zyn
door haer verdiensten in 't ander leven hepligen gheworden/ alse met miraculen
door den Duybel geopenbaert hebben; ende door haer bebel hare Figuren afge-
maecht/ in de lelijcke/ en gruwelijcke forme/ die men soude mogen versieren;
dese bidden sy aen/ en doen haer offerhanden met veel Duybelsche superstitionen/ en
gelooven vastelijcken/ dathet haer Advoctaten/ ende vooz-sprakken by God zyn/ ge-
looven oock datter een God is/ die 't alles regeert/ ende dat de zielen onsterflich
dats van het eene lijf/ in 't ander loopen/ soo wel van beesten als van menschen/
zyn/ maer naer hare verdienste/ na de wet van Pytagoras, wiens Discipulen sp
seggen te wesen: Als een Bramenes sterft/ so vergaderen alle de vrienden/ ende ma-
ken een Put in de aerde/ daer sp veel hout/ en goet in smijte/ ende wesende pemant
van macht/ wel-rieckende Sandalen-hout/ ende andere kruipden/ Rijs/ Koorn/
ende andere spyse/ Meel/ veel Olie/ om dat het vper te beter branden soude/ ende
alsoo smijtense den dooden Bramenes daer in/ ende dan komt sijn Drouw/ ghelept
met veel speel-lupden/ ende haer naeste vrienden/ al singende eenighe liedekeens/
ofte los-sangen van hare Mans Leben/ ende de vrienden geben haer eenen moet/
ende versterckinghe/ dats haeren man getrouwelijcke wil gaen volghen in de an-
dere Werelt soo neemt sp dan hare Juweelen af/ ende deeltse haer maeght-
schap/ ende sprinct al blijdelijck/ ende lacchende in het vper/ ende wort terstont
van de ommestranden met hout/ ende Olie verstoppt ende vermoort/ ende alsoo
met hare Man tot asche verbrandt; ende so 't saecke ware/ ghelyck nu da-
ghelijchcs veel meer als in voozleden tijden ghebeurt/ dats haer niet met ha-
ren man willen laten verbranden/ soo sijt men haer hary tot de gront af/ ende
mach haer Leben-daghen geen klenodien/ ende Juweelen meer draghen; daer
veel Wooren zyn/ wordt het verbranden van de Drouwen met hare Mannen
niet toegelaten/ als strijdende tegens hare Wet; niet teghenstaende koopen dicht-
maels de Gouerneur/ met gelt om/ ghelyck ich ghiesen hebbe in de Stadt
Brodera van een Jonge Drouw/ die haer selven levendigh met haren dooden
Van verbrande/ naer dat den Gouerneur met 200 Ropias tot consent daer toe
bewilligt hadde/ waer van de Historie aldus is.

Het XXVI. Capittel.

*Historie van een Benjaense vrouwe, die haer met des selfs as-
florvene Man, levendigh verbrande.*

Benjaen-
se vrouw
verbrandt
haar le-
vendigh
met hare
asfroz-
den man,

En Benjanen, schrijver van den Gouerneur Fasol Chan, van sijn Heer ulti-
gesonden zynnde op de naest-ghelegene Dorp/ om de pachtinge in te voor-
deren; wort op den wegh van sommige dieven/ ende strupck-roovers over-
vallen ende vermoort; waer over sijn hups-vrouw sodanige droeshepdt maech-
te/ dats enchel met hare dooden Man begeerden te sterven/ niet teghen-
staen.

staende hare Drienden sulcks sochten te verhinderen / ofte haer van ghedachten te doen veranderen ; dan siende dat onmogelijcke was / haer voorzamen om-te setten/hebben consent van den Gouverneur versocht / ende met een schenckagie verkreghen ; maectende huyten de Stadt ontrent de kant van de Kevier / een ront huyshen van drooghe tachen van boomien/ ende andere licht-brandende materie ; in dit huyshen wiert den overledenen gelept op een groote hoop houts ; alwaer de Drou vergeselschapt wiert / met een blp/ ende vrolyck gelaet / gaende aan de kant van de riviere / om haer te wasschen / daer een kleede aen trock / met Safferaen / ende andere krupden besmeert ; hare halfsant / Arm ende goude Oor-ringhen / hare Drienden omdeelende / gaende naer het huyshen / alwaer sene mael rontomme gingh / met een onverstaeght aenghesichtte / van haer Drienden oozlof nemende / is in 't huyshen gaen sitten / steeckende met haer eyghen handt den brandt op diversche plaatzen aen / die van de Drienden / met gieten van eenighen pootten Olpe soodanigh wierdt verandert / dat in weynigh tijds tot asche verbrandt wag : Soo haest als de brandt verhief / namen de Drienden / ende ommestanders / soo Mannen / als Drouwen / malkanderen in den arm / ende maectley soodanigh gheschrep / dat men geen kerken / ofte schreeuwen van de brandende Drou hooren konden ; het was een vrouw-persoon / van aensien 22 ofte 23 jaren oude / ende liet een kindt dan ongebaert 3 maenden achter.

Het XXXVII. Capittel.

Verscheyde gheloof, ende Godts-diensten der Benjanen, ende van de eerste Seete Ceurawach.

DE Benjanen hebben onder haer 83 groote / ende menighete van kleyne Secten / soo dat schier peder ghsslacht / ofte huyshen een besonderen Godts-dienst heeft ; niet te min wordender nochtans vier de voorzaemste gheschreft / als Ceurawach, Samaraet, d' Goegy ende Bishou : Op sullen van peder haer Religie / coustume / ende maniere / soo veel kostelijcke beschrijven / als tot onser kennisse / ende er barende ghekommen is.

De eerste Secte ghenaemt Ceurawach , sullen geen dinck ter Werelt dooden / dat leben ontfangen heeft ; ende op dat niet onversiens enigh ghedierten / als Vliegen/ Wormen/ Muggen/ Et. souden ombrenghen ofte overtreden / soo dragen hare Leerars / ofte Papen een doek booz haer mont / ende een besempjen in haer han / waer mede over straat gaende / de weghen beeghen / als eerst daer over gaen sullen ; mede wanmeer sp gaen sitten / maken de plaeys eerst wel schoon / op datter geen gedierte onder haer lijs soude verplettert ofte gedood werden ; dese Papen hare kleedinge / is een enckel kleetjen aen haer lijs gebonden / ende het bovenste lijs naecht / daer sp een stuck laecken / van een Schapen vacht geweeven / om-gheslaghen hebben ; haer eene arm is bloot daerse een houten gedraeyden pot aen dragen / wantse koochen vooz haer selben niet / nochte drinckien geen hout water / van vreesse daer eenige kleyne gedierten in wesen mochten / die sp (als vooren gemelt) om 't leven brenghen souden ; om welck vooz te komen / maecten haer drinck-water over 't vper eerst warm / dat in de andere Benjansche huyshen van hare Secten gedaen wort / alsose geen vper / oft licht in hare huyshen moghen ghebruycken ; sp gaen oock vper nachte niet upp hare huyshen / nochte mach niemandt van hare gelooche vper nacht eten / en dit alles upp vreesse

Dan de vier voorzameste Secten der Benjanen.

daer eenige gedierte dooden mochten: De papen gaen bloots-hoofds/ende barre-boots / met een swart / ofte wit stockchen inde handt / 't welck haer teeken is / waer aen mense kan kennen/ want daer is onderschept tusschen de swart / en de witte stocken/ als mede inde Kleedinge/ende Ceremonien/sulcks peder particu-lierlyke te beschrijven / te langh / ende verdrietigh ballen soude; in't ghemeen ghelooven niet / datter een Godt is / maer segghen / dat alle dinghen dooz ghe-
luck / ende ongeballen geregeert woerden / ende dat die wel ontfanghen sal; wan-
neer men haer vzaeght / wat wel-doen is/ soo segghen sp/ veel bisten / ende Ael-
moessen te geben; sp bidden aen een Sanct / ofte hepligh / die sp Tiel Thencker
noemmen / die haer dese Wet gheleert heeft; als men haer vzaeght / wie de goede
wercken als bisten/ende Aelmoessen te geben / wederom belooven / ende de on-
deughidge wercken straffen sal/ soo antwoerden sp / dat het geluck / ofte de Fortuyn
/ die weder vergelden / ofte naer verdiensten straffen sal / in teghendeel /
dat die veel rampes op der Aerde ontmoet hebben/ oock veel onghelucks hier naer
weder-baren sal; wyders ghelooven dat de Lucht / Wolkien / Aerde / Sonne /
Maen / Sterren / Waeter / Dee / Boomien / Metalen / ende alles wat in Hemel
ende op der Aerde van sich selven is / sonder yemants toe-doen/ ofte hulpe ghe-
maecht is / mede datter twee Sonnen ende twee Maenien zijn / die dagh ende
nacht malkanderen verbangen / ende verpoosen; dat de Windt van sich selven
waedt/ ende dat de Reghen / Donder / ende Blyxem / naer haer wel-gheballen /
hart ende sacht voort-komen; sp ghelooven oock niet datter een Hemel / ofte
Hel is / maer dat boven haer Hoest / Lucht / Sterre / Son ende Maen / op de
maniere als een Hemel over een bedt-steede ghehanghen is / dat wanneer de
Mensche komt te sterven / de ziele daterlyke in een ander Mensch / ofte Beest
overbaert/ naer sp met goede wercken / ende devotighe ghebeden aen haer hepli-
ghen verdient hebben; wanneer nu dese zielen van de overleedenen in een ander
Mensch / ofte Beest (hoe verachtelijck het soude mogen wesen) verhuyst/ soo baert
de selbige altijd in een Wijfchen / ofte dat van yemene geslachte zy / ende wort
bande selbe wederomme gebooren / ende ter Werelt gebracht/ wanneer sich dan
van nieus-op aen de Fortuyn / ofte noot-gheval moet onderwerpen; in Somma
ghelooven dat alles dooz de Fortuyn / de ghenaemde Tiel Thencker, om haer te
dienst gestelt is.

Woerden
van de
andere
Secten
veracht.

Dese Sectie woert van alle de andere Benjaense Casten seer veracht / ende voor
een verdoemde Sectie gehouden/hare gemeente dagelijcks vermanende/ voor de
selve haer te wachten; moghen in geener maniere met dese Ceura-wachse eten/
drincken / nochte met haer voeten in hups treden / jaer alwaer het om haer ey-
ghen lyf te berghen / by aldien een wilt-gedierte haer verslinden / ofte yemant
haer vermoorden wilde / ende dat met in haer hupsen te gaen / de doodt ont-
komen mochten; wanneer eenighe bande zy/ anderent Secten by ongeluck aen
haer lyf quamen / soude sijn gantschelichaem / ende alle kleederen moeten laten
wasschen/ende eenige daghen penitentie niet bisten/ende bidden moeten doen/ al
eer hy wederomme inde menighe mochte werden aengenomen.

1. *Fatu-*
som has-
ter Tempel.

Hare Kerchen / en Tempels (die sp de Rale heeten) zijn in't vierkant gebouwt/
zijn boven plat / in het oost-epnde in het midden met een bierkant gat gemerselt/
waer onder haer autaren/ende asgoden hupshens staen/vertoonende de gedaente
van een Piramide/ met trappen onrents ellen hoogh ophaende; op welcke trap-
pen veel beeldenis van haerder verstorven Doorsaten hoogh boven den anderen
staen; pder naer dat hy goet gheluck binnen sijn leven gehadt heeft; dese heyligen
zijn

zijn van hout/steen/papier/ Sc. ghemaecht/ende op sit-plaetsen met veel lampen om-haughen/ die sy op den avont op-steken om te lichtten; sy houden voor een vande voornaemste stukken haerder Wet/ s moeghens voor datse haer ghewassen hebben / in dese Tempels te gaen; de maent Augusti is haer groorste/ ende besondere maent van heylige Feesten/ ende vaste daghen / waer doer blinde-lycke ghelooven van alle haer sonden ghesupvert te werden; daer zynnder onder haer die boven de nature 20. 30. ja 40. dagen naer den anderen kommen vaste/ sonder eenighe spijse te nuttighen/ allenelych dynchien weynigh/ met eenigh ge-
vreden hout dat bitter sy/ vermenigh/ i welcke 't lichaem voersel geeft/ ghelych sommighe ghesien hebben/ die voor de waerheyt vercklaerden in 15. 20. ende 30. daghen geen spijse dan 't voor-sepde water ghenucht te hebben; in 't midden van dese maent Augusti/ komen de gantsche meniche in haere Tempelen by den anderen/discoureren van haer afgestorven heyligen/ ende hoe sy haer in 't leven hebben aengestelt; de Papen/ ende Priesters in 't midden onder den hoop sittende/ met doeden voor de mondi/ om dat (ghelych vooren gemelt is) gree-
nige lebendige gedierten dooden souden; sy en gebrycken geen voetken/ om de ghemeente pedis voor lesen/ dan alleenlycke de legende vande afgestorven Heyligen teghens malkanderen te verhaelen, wie in dese Kierchen komt/ moet Alemoessen gheben/ in een groote Koperen-becken/ dat daer voor de Godt staet/ ghegeven hebbende/ woerden met ghedreven Sandelhout/ ende andere weltrichtende hrypden over 't lijf/ ende kieederen bestrechen/ dat een groote eer aen haer is; onder tusschen by den anderen sittende (dat gemeenlycke 3. ofte 4. uren den loopt) dansen/ ende singen eenige Speelders/ die haer toe zijn gehuert ende up de behoornen Aelmoessen betaelt woerden: Haer dooden verbazden sy/ behalven een bindt/ dat noch gheen dyp Jacew oude is/ daer inde Kerde begraben; de Drouwen naer 't overlijden van de Mannen/ moghen niet wederom trouwen/ maer moeten inde weduwelijcken staet haer leven eyndigen; wat haer trouwen/ huylostenende andere ceremonien aen-gaet/ komen niet de andere geslachten meest over een; pedier een doende/ naer sijn staet/ ende vermo-
gen kan lijden.

Dese secte/ moghen alle die begeeren Papen ende Priesters worden/ wanneer ^{bede}
maer haer kiedinge aen trekken/ ende hun heyligh leven naer volgen; waer up ^{tot het}
licht te hemerken staet/ dat de geleertheyt by haer niet seer groot moet wesen; ^{Priesters}
de Drouwen werden van het Priesters-ampt niet gesloten/ maer moeten over ^{ampt}
de 20. jaren ouer wesen/ daer de Mans-persoonen van 7. 8. ende 9. jaren inge-
laaten warden; de Papen houden geen gemeenschap met Drouwen/ alsoosse rep-
nighert aen de Goden van 't geluch beloost hebben/ eben ghelych de Bagijnen
aen 't Klooster; Wanneer een ghetrouw Man/ ofte Drouw-persoon gheestelijck
worden wil/ soos moghense haer gheestelijck verlaten/ sonder dat de verlatene
een ander te trouwen geoorloft wort/ maer moeten haer leven alsoo in een saem-
heit eyndigen; mede zynnder getrouwen/ die binne haer leven malkanderen
repnighert loben/ende hun alsoo de plicht des Houwelycx onthouden; maer dit
siet men meer onder de Duben/ dan jonghen/ ende nieuwige ghertrouwen Lieden
gheschieden/ en dat voornamentlijck van soudighe Persoonen/ die door haer
hoogen ouerdom/de wettelijche lusten meer afgestorven zyn/ dan dat sy up haer
selven/ daer van afkeer hebbent souden: Ende dus veel aengaende de Heilige/
Godts-dienst/ en gebrycken van de eerste Benjaense secten/ ghenagmt Cour-
tach;

Het XXVIII. Capittel.

Van de tweede Benjaense Sette, geheten Samaraeth.

Samaraeth en
eten niet
dat Leben
ontfangen
heeft.

D^este tweede Benjaense Sette is ghenaemt Samaraeth, desen sullen insghe-
lych geen ghedierten dooden/ dat leven op der Aerde/ oft in de See ontfan-
ghen heeft; behalven Smits/ Timmer-lupden/ Smijders/ Schoen-
maetliers/ Swaert-begers/ en dierghelycke Ambachten/ soo zijn mede
onder haer/ Soldaten/ Schrijvers/ en alle die onder dient zijn: want alderleij
Officieren onder dese Sette gebonden woorden: haer feest-daghen/ Bruplosten/
Trouwen/ ende andere Ceremonien/ komen meest met de hoogaerde over een:
uytgesondert in de Kieligie/ want gheloobendarter een is/ die alle dinghen ge-
maecht/ ende dagelijcks naer sijn onveranderlycke wille noch onderhout/ re-
geert/ ende gebiert/ die so in haer Tale Permisseer noemien; nevens desen Permisseer,
hebben noch dyp anderen Afgoden/ die mede in groote aersien houden/ ende een
bedieninghe in den Hemel toe-schijnen: dese eerste woordt gheheten Brama, heeft
macht over alle de zielen/ die hy in sijn hant heeft/ en deelte ulti aen sulcken/ als
Permisseer hem beveelt/ t' zp aen menschen ofte beesten: de andere Buffuna, leert
ende onder wijsd de werelt naer Godes ofte Permisseers geboden (die in vier Boec-
ken beschreven zijn) te leven; verzoeght het volck van dagelijckse spijse/ en
dranch/ geest het Koorn en andere vruchten haert ghewas/ wanneer den eersten
Brama, het leden daer in geschapen heeft/ dat aen hem staet: de derde heeft macht
over de dooden/ en woort Manus genoemt; dese gedoot hebbende/ komen de Zielen
by den Secretaris van Permisseer, om reecheininge te ontfangen/ van alle goede/
ende quade wercken/ die so op der Aerden gedaen hebben/ welke wercken over-
sien wessende/ woorden voor Permisseer ghebacht/ om ghecoordeel te werden; die
dan aen sodanige Ziel gebiedt/ in sulcke Mensch/ ofte Best te baren/ naer dat
hy heeft verdient/ om aldaer (gelijch in 't Paepische Pagebper) van haerte
souden ghepnyght te worden; die in een Koe baren houden haer geluchigh/ en
de een teechen van weynigh schults; waeromme de Koe-beesten by naer als ha-
re Goden in waerden houden; maer diens in Oliphanten/ Camelien/ Buffels/
Nokken/ Lupaeiden/ Ezel/ Darchens/ Slangen/ ofte andere onreine gedie-
te ghedoeint woorden/ achten voor rampsaligh/ ende gantsch ongheluchigh; de
Ziele ghepnyght zynde/ woorden weder voor Permisseer ghebrocht/ ende in sijn
geselschap/ als een dienaer aengenomen/ t' en so het beest/ daer de Ziel in gebaren
was/ voor/ ende alleer volkomelijcke van alle misdaden gesuwert ware/ quame
te sterben/ wanneer sodanige Zielen in een ander animaen geschickt woorden/ om
tot de laerste quadzant penningh te betaelen: Desen hebben oock voor een ghe-
bruyck/ haer dooden te verbranden/ behalven (ghelyck vooren) de Jonghe
hinderen/ van 2. ofte 3. Jaeren; welch branden ghemeueelijck gheschiet aen
de hant van een Kievier/ ofte looptent water/ daer so de kranichen binnen
sijn leuen brenghen/ wanneer se vernemen sijns lebens daet verloopen is: On-
der dese Sette vint men veel Drouwen/ die haer selven/ met haer dooden Man
sevendigh verbranden/ springhen met groote lust/ ende couragie in 't dper/
t' welch haer voor groote ere/ ende een teechen van sonderlinge liefde tot haaren
verleden Man gherekent woert/ want so gelooven/ dat Permisseer in sijnen Wet/
voor Bissman gegeven) beloofst heeft/ soo een Drouw ter liefde van haaren Man/
o/ met den selven mede verbrandt/ dat sodanige Drouw met haaren Man/ in de sel-

„ ve maniere/ gelijck voorz desen ghelycke hebben/ hier naer sevenmael langer met den selfden leven ende omme gaen sal: 't welke een groote p'ickelinge/ ende aen-
tochtinge de Drouwen aenbringt/ dat voor een hooch docht wederomme so lange leven te verwachten hebben; het is seier(al-hoe-wel 't onghelooflyck schijnt) dat de Mannen so wel als de Drouwen hier inne basselijcke haer verreouwen stellen.

Wanneer de Drouwen in de kraem leggen/ siellen sp by het nieuw-ghebo ren ^{che} kindt/ een Inct- pot/ Schryf-peinten/ Papier/ Boogh/ ende Pijlen voor/ waer ^{bruyck} aen hare wetten/ ende gebrypchen in't hooft schryven wil/ op dat in de Wereit geluchlyck ^{een hare eerst-ghe} wesen mach/ met de Boogh/ ende Oorloghs g'creetschap ghebrui te verstaen/ dat ^{docht} kinder-
het kind in den Oorlogh groot worden sal.

Onder dese Zette is mede een Ghelachte/ die men Rasbouter noemt; welcke haer Drouwen met de overledene Mannen gelijchelycken verbranden; dit gheschiet niet alleen aen de Drouwen/ maer de groote Heeren overlijdende/ so mochten alle haer kinderen/ende hupses in van selver in 't huyf springen/ ofte so onwilligh warden/ worden met gewelt daer in gedreven; Edoch gebeurt wel/ dat een Drouw voor 't houweijch besprecht/ datse met haer dooden man niet en begeert te sterben/ 't welcke dan wert achter-blocht: sp gheboven dat die geene/ welcke met hare Mannen/ ofte Heer verbranden/ naermaels seben-mael langer/ met den selben/ aen een ander Docht van de Wereit/ onkienbaer (want gheboven van nieuw sullen ghebornen werden) leven sullen; ende dat een Drouw/ alsoo sessmael naer den anderen her boren wesende/ de ziel/ als door 't huyf ghesupert/ by Permisse, om hem te dienen gaet: Wel- verstaende/ dat om het gheslachte niet te enemael van der Aerde te verdelijc/ hupden- daegs niet de kinderen/ en Drienden (gelijck in voorz-tyden) maer alleen de Drouw/ en dienaren verbrandt worden.

Dese Rasbouter, worden gehouden voorz de beste Soldaten van Gulsuratt, want sijn so moedig; datse liever sterben/ dan datse voorz permane wijcken/ ofte onrechte lyden souden: Men vertelt voorz waerachtigh/ dat vijf van dese Rasbouter, vermoede zynne van ryden/ in een Boeren hups gingen sitten/ om haer te rusten; ende dat mid'ler-tydt den brandt in 't Dorp gekomen was/ sulc dat peder haer waerschouden den brandt (die het dach van het strop-hupslien alreede onstreeken had) te ontgaen; waer op een van haer allen antwoorde/ hy hebben nopt voorz permane gheweekchen/ die ons niet ghewoelt aenguaem/ sullen wv dan voorz den brandt bluchten dat sp verde/ hy mach voorz ons wijcken/ met diergelycke vermetele propoosten in substantie; de anderen van sijn Compagions/ stende dat het huyf vermeerderde/ ende haer begost te naerden/ wilden upgaen/ dan wierden raeche/ wanneer een van dese Rasbouter huppen sprongh/ nemende met gewelt noch een van sijn Maets/ die naemael hem noch behlaeghde/ ende leetschap toonde/ dat hy met sijn andere Maets niet mede verbrandt was.

Van gelijcken verhaelt men dat dyp Kuyters/ met den andere over 't Delt tydende; den eene by ongeval gemoeide een ouden verballen Put/ daer sijn Poert voor/ staen bleef/ waer over verstoort wordende/ seyden tegens 't Paert/ v'reest ghy daer ik niet en v'reese/ oft sulc ghy voor/ yet s inde Wereit wijcken/ gebende nuffidien sijn Paert den swerp/ dat naer langhe aenpoeringhe meynde over de Put te springen/ sijn Meester/ ende hem selben daer inne vermoorde/ 't welcke voorz hem een groote eere was: dese/ ende andere Historien vertelt men van de mannelijcke heydt/ ende onverfaeghtheyt van de Rasbouter gebeurt te sijn: doch so veel issee

Historie
der Ras-
bouter
onder-
tsaegh
heyt.

van/ das het een strijthaet / ende bequaem volch is ten Oorloge gantisch onver-
tsaegt/ ende voor geen partjen wijchende.

Hore
midde-
dighede
van de
Dogels.

Op haer Feest-dagen geben veelrijts spyse aen de Dogels/ die sp op haer daken
setten/ waer mede verheerlycke ghelooven/ werken van barmherrigheyt te
doen/ ende in vergeldinge van dien/ naermaels weder goede belooninge ghene-
ten sullen; hebben mede 12. dagen/ naer 't over-lijden van haer Ouders / ende
Vrienden/ ofte Bloet-verwandten/ voor gebruikh heet voorsz gheboekte daghe-
lijct op haer hupsen eten/ ende soete-melch te drinchien geben/ welcke gewoonte/
alle die van vermogen zyn/ jaerlijct op de selve daghen seer onder-houden; waer
mede gelooven/ de zielen bande afgestroben/ hy haeren Godt des aenghenamet
zyn/ en dat sp hier dooz op der Aerde te meer sullen gesegent worden/ te meer sp
bastelijcke betrrouwen/ in dit gebogelte eenige haer der vrienden zielen te leven/
diese niet spyssinge onderhouden/ ende voeden: onder haer zynder vele/ die niet
sullen eten/ voor een al-ter van haer spyse diese begeeren te eten) en toeptich aen
't gebogelte gegeben hebben; ghelyck van dit gheboelen noch verschepde andere
seeten zyn.

Het XXIX. Capittel.

Vande derde Benjaense Sette Bisnouw.

Bisnous
Sette
bant
inde
Maent
Augustij.

Derde Hoofd Sette wort Bisnouw genaemt desen sullen als de voorgaen-
de/ geener dinet nuttigen/ ofte dooden/ dat leuen ontfanghen heest; vasten
mede in de maent Augustij veertig dagen naer den anderen in haer Tempels
pele ofte Agogen; hebben noch eenighe besonderen daghen in 't Jaer/ die sp vrie-
ren ende heiligen/ singende eenige liedesens ter eeren haerre Afgodt/ diese Ram-
ram noemmen; hem biddende dat hy haer wil geven/ 't geene sp begeeren/ als Kijc-
dom/ kinderen/ schoonheyt/ &c/ ende gebuzepchen de Psalmen in gelijcken graet/
als hy ons/ de Psalmen Davids; want seggen/ dat om haren voornoemde Afgodts
ere te verhypeyen/ alleen gemaect zyn; op dese Feest-dagen hebben in ha-
re Tempels veel dansers ende speelers/ die voor haere steene Afgoden/ met
Trommelen/ Fluyten/ Koper-beckens speelen/ ende de selven met veel rupe-
hende bloemen verceieren/ sijn Drouw mede van steen gehouden/ is met Gou-
de heten/ Paerien/ ende Zuweelen kostelijcke onhanghen/ rontsom hun han-
gen sp veel haersens ende Lampijns; desen Afgodt heest voorder geen dienaers
hy hem/ gelijck de boorige secten/ want dat strijt tegens de Wet ende geboden van
desen haren Ram-ram ofte Afgodt; want meer dese eten/ moeten alle die secte van Sa-
maract haer geheel lichaem wasschen; de spyse diese nuttigen/ wort van Drouwen
ofte Papen gekoocht/ 't welcke onghelieet moet geschieden/ behalven de Drou-
wen ende jonghe kinderen van 6. Jaeren/ die de kleederen aen te houden is
toe-gelaten; hare spyse hoocken sp veel by Koe-misse/ 't welcke voor reypder ende
betet achten als hout; alsoo in 't hout eenighe Drouwen ofte gedierden mochten
wesen/ die sp souden dooden; ende daer door schroomen sp hout te gebruiken
soo langhe sp Koe-misse behoren konnen; tot dien epnide vintmen het
Koe-misse (dat aen kleynre hortelijns ghelapt/ met stroo vermenghet/ ende
van de Son haert ghebacken) hy haer te koop/ gelijck hy ons de Turf in Holl-
landt: haer spyse is veel groente/ onghesoute Botter gesmolten ofte ongh-
smolten (daer toe ster genegen zyn) soete ende gestremde-melch/ gesouten aers-
pertij/ gemaect van groene gember/ Mangles/ Limeenen/ &c. voor haer dranck
gebruyce.

gebruyckien water/ende die van vermoegen zijn/ ghekarnde melch.

Dese secte geneerē haer meest met Koopmanschappen en Factorien/ oock die-
nen de Mooren ende vreemdelingen voor Maechelaers ende Colcken/ als
zijnde inden handel wel er baren/ ende seer subtijl in hare Politien/ ommegeant
ende Ceremonien/ zijnde de andere Benjaensche Casten meest gelijck/ behalven dat
de Drouwen niet wort toe-gelaten/ met haer Mannen te verbranden/ schoon sp-
sulx ernstelycke begeerden: So pemant op de wegh ofte op Zee komt te overlij-
den/ daer geen gelegenheit en hebben/ om de dooden te verbranden/ vermoegen de
sulcken in de aerde te begraven/ ofte in de Zee te werpen; naer dat den Man o-
ver-leden is/ moghen de Drouwen binnen haer leven/ gheen anderen trouwen/
schoon dat van de eerste nopt waren bestaepen; dit geslachte placht in voortijden
een gebruyck te hebben/ dat de Broeders/ wiens Drouwen geen kinderen van
haar man behouden hadden/ des selfs Hups-brouwe/ naer sijns Broeders doot/
ten houwelijcke nam/ om also haer Broeders zaet te verwecken/ ende Oir naer
te laten/ dan is dese gedoochte in haer Wer naer maels afgeschaft/ ende geboden
dat de vrouwen naer der mannen af-sterven/ in de weduwijcken staet hunne da-
gen eyndigen moeten.

Hebben (gelijck andere Benjaense secten) voor een ghebruyck/ des morgens
voeg inde lievire haer te gaen wasschen/ soo wel de Drouwen/ Kinderen/ als
Mans persoonen; in het water gebruyckken veel Ceremonien/ met onder te dupe-
ken/ haer te wenden/ ende te drpven/ binnens-monts te mompelen/ ende dierge-
lycke beuselingen: Haere Bramans ofte papen/ sitten op 't strand met een kraemp-
jen van verscheerde sineeringen/ ende bidden voor de Persoonen/ met hare handen
smijtende ende rasepende/ dat de geenen/ welcken in 't water staen met haer was-
schen voor de Son/ ende Maen so mogen gerepnige ende van haer misdaden ge-
supvert worden; upt het water komende/ halen hunne kleederen by den Bramans,
diese soo lange in bewaringe hebben/ gekleet zijnde/ worden van dese Papen met
root/ geel/ ofte andere Coleuren gesmeert (gemaecth van Sandel/ ende wel rie-
kent hout) voor het hooft-hoest/neus ende ooren/ tot een teken datse dien dagh ge-
wasschen zijn/ ende gaen alsoo weder naer hups/ voor welcke salvinge sp die
Bramans geven een wepnich Tarwe/ Rijs/ ofte andere granen: ende dit is so veel
de derde secte vanne Benjanen; nu sullen een wepnich van de laetste hooft-secte
d' Gongy) schrijven.

Het XXX. Capittel.

Vande vierde Benjaense secte, geheeten d' Goegy

Dese d' Goegy sullen van gelijcken geenes dincx dooden/ veel min nuttigen/
dat leven ontfangen heeft doen mede geenige Koopmanschappen/ nochte-
hant-wercken/ maer leben in haer eensaemheit buppen de Steden/ in Doz-
pen/ ende verballen hupsen/ daer sp haeren Asgodi Brun, ende naest hem/ een heyl-
igh (Mecis ghenaemt) als hare Wer-ghevers eerden en/ aen-bidden: dese
d' Goegys hebben gheen Tempels/ ofte Godts-hupsen/ maer gaen meest
in de Kerchen van de Secte Samaraedt, niet soo seer om daer te bid-
den/ maer om by nachte in dese Kerchen te slapen/ alsoo volghens haer
wet gheen eghen Hupsen/ ofte Tempels hebben mooghen: dese Casten
houden haer seer afkeerich van Menschen/ ende alle menschelycke omme-
gang/

Van d'
Goegys
ende haer
eensaem-
leven.

gang/ ebens gelyc in voortijden de Heremijten / ende Klupsenaers; gaen veel naecht/ alleenelijc met een stukjen Linnen booz haer schaemelhept bedeckt; haere gehelen Lichamen bestrijcken met assche/ ende waer sy sitten/ hebben gemeynelijc assche om/ ende ontrent haer/ daer sy niet de handen meest altijt in doen de zyn; 't hayt laten op 't Hoofd wasschen/ ende vrybben 't so vol asschen dat het aen lange rieren dooz malkanderen gebachen/ by het hoofd neder-hangt; mede hebben sommigen aen beyde de zyden van 't hoofd bleugelē van 't voorsz hoofd-hap/ aen den anderen vast-ghepapt/ ende achter met een platte stroock by haer rugge neder-hanghen; aldus sitten sy ter aerde neder / sonder wie vooz-by gaet aen te spreken/ schoon van pemant worden aen-gespazzoeken/sullen den ghemeyne Man qualijcche antwoorden/ want sy seggen datse zyn H. van haren Bruyn, ende te repni is om den gemeene man aen te spreken: So wannerse in de Steden komen/sullen maer dwars daer dooz passeren/ sonder (gelijck boren verhaelt) niet pemant te sprecken/ ofte van haer gemeente pers begeert/ al waer 't schoon den noot haer daer toe drongh/ ende grooten honger ledien/ maer heeft men haer pers upt goeder wille/ dat nemen sy aen; anders behelpen haer niet groente/ en Aert-brachten/ die by de wegen wassen.

Dan dit geslachte zijn sommig die 2. ofte 3. dienaers by haer hebben/ die uyt goede ghenegegherd/ ende een vast betrouwien op haer heplighede de selve vrywillig dienen; geloobende daer dooz salighept vertrijgen sullen/ acme blint-hept! dese die Dienaers hebben/ sullen haer geenigh dinck / dat tot onderhout van 't leven strectt bebevelen/ maer doen 't uyt haer selben/ ofte hongeren solange/ tot pemant haer wat geest: Sy reysen meesten-tijdt dooz de Lantschappen/ende onthouden haer in woestie/ en verdale plaatzen/ schouwende soo veel 't mogelyck is het geselschap van 't volck: de Benjaense Secten in 't gemeen/ houden veel van dese d' Goegijs, ende achten de selve vooz H. Personen/ waeromme haer groote eere bewijzen/ uytgenomen/ welken van Suveraets geboelen houden/ die van haer geen wrech maecken/ maer als onteyne menschen mijden.

Onder haer/ al-hoe-wel den eenen geleerder ende hepliger als d' ander geacht wort/ soo hebben sy nochtans over den anderen geen jurisdictie/ ofte Opper-macht/ maer worden in een graet dooz malkanderen gerekent; de slechten/ ofte Leekien so veel gebiet/ ende autoriteyt gebruylchende/ als die van meerder aen-stien/ en geleerthept: Sy en hebben geen Drouwen/ nochte by-wijven die dat honden vernemien/ ja sullen geen Drouwens persoonen aen-raken/ ofte gedogen/ dat van de selve aengetast werden: wanmerre de ghemeyne luden haer komen begroe-ten; soo bidden syse/ datse hem in de gebeden willen gedencken/ ende den Asgode Bruyn vooz haer bidden/ raetken als dan hare voeten/ ende leggen de handen op 't hoofd; waer mede vrylijcken/ ende als van hare sonden ontslagen wesende/ we-decom naer hups verrecken.

Dese Goegijs gelooven datter een is/ die alle dingen geschapen heeft/ en in alle gedierten/ Menschen ende Dee tegenwoordigh is/ ooch wanmerre begeert/ alles mederom han wech-neuen/ en verbraken; die noemien sy in haer tale Bruyn, seg-gende dat geen soyme heeft van een Mensch/ ofte Dee/ maer dat syne tegenwoor-dighede te klaer is/ soo dat gheen creetur sijn oogen op hem houden/ ofte sijn heerlijchhept vooghen kan dat sy de Sonne/ de Maen/ de Steeren het licht ghegeven heeft/ ende gelyc men de Sonne niet kan aenschouwen/ veel minder hem (die het licht ghegeven heeft) met oogen aensien kan; wanmerre pemant van haer gheloove komt te sterben/ dat reghel-recht (als met Kousen

sen ende Schoenen) van dese Werelt/ tot den voorsz Bruyn gaet/ om met hem al-
tijt te leven / ende in dese klaer hept mede vermenigt te worden. Dit is een seer
onsienlijcke volck/ de Schoorsteen-vagers / ofte Turf-dragers in Hollant niet
ongelyck / want bestrijchen haer aengesichtte/ en gantsche lichamen niet assche/
upgesondert de Schamelheyt/die sommige niet een stuk linnen bedecken/oock
eenige niet met allen: naer haer docht worden niet verhant/ maer begraven: sp
houden heel van 't menichsuldigh basten; sulcr van andere Secten/haer teghen-
spijse (dan alleenelijcke met wepnig water/ met sekere krupt vermenigt/ te nutti-
gen) haer onthouden kunnen; daer zijn in hare Geslachte eenige Droug-persoo-
nen/ die 't ampt van dese d' Goegijs bekleeden/ doch seer wepnig in 't getal.

Wanneer eenige Mooren ofte andere Benjaen Keligie begeert aen te nemen/
ende Ceremonien naer houen/ moeten tot penetentie ses maenden gheduregh
haer lichamen niet Loe-mist onderhouden/ ende dagelijck ten minsten 2 ofte
een pont ghewichtte bgn dese Loe-mist in hare spijse eten; welche Loe-mist
(als komende van een Beest/ by haer voor een Asgodt ghenoegsaem gehouden) sp
gantsch repu achten; de eerste dyp Maenden van dese spijse ghereynight te loo-
wesende/ krygghen allenliens minder portie/ tot dat den ghestelden tijdt ver-
streecken/ ende van Dleesch eten/ ende Wijn drincken t' eenemael ghesupvert
wesende/ in 't ghetal van hare gemeente aengenomen worden.

Soo permandt van de Benjaen, hare Drouwen/ Kinderen/ Et. by de Mooren/
ofte ongheloobighen ghebanghen worden/ ofte haer in eren/ drincken/ ofte
Loe-mist eten/ ende de voor-berhaede penetentie doen/ aleerse wederom in de
menighete (voor supbere Benjaen) worden aengenomen.

In 't generael hebben de Benjaen veele superstitionen/ ende Ceremonien/ die seer scharpelijck onderhouden/ want sullen nummermeet upgaen sonder
haer ghebeden te doen/ ende gebeurende in 't upgaen eenige quade tekenen ont-
moeten/ sullen wederom keeren/ ende in hups gaen/ sonder dien dagh eenighe
Koopmanschappen te doen/ alsoose vastelijck ghelooven datse geen gheluck aen-
treffen souden.

De quade/ ende ongeluckige teekenen/zijn een ledige/ ofte ongelade Karre/
Buffels/ Esels/ een Hont/ die geen eten inde mond heeft/ een Gepte-Boch/ Aep/
een ongebonden Hart/ Goursmit/ Timmerman/ Bachter/ Bleere-maecher/
Kattoen-klopper/ Simide/ een Weduwé-Drouwé/ ende eenen dooden ofte die
van een dooden te begraven komt/ sonder haer gewassen/ ofte verkleet te heb-
ben/ 't welch voor een seer quaet teeknen achten: So permant bejegenen/die Boo-
ter/ Olye/ Soete-melck/ swarte Supcker/ alle surighete als Lemoenen/Ap-
pelen/ pser/ ende alle wat tot den Oorlogh dient/ dragen/ houden mede voor on-
geluckich.

Voor goede teekenen achtense/ wanneer in 't upgaen/ haer Oliphant/ Ka-
mel geladen/ ofte ongeladen/ een Paert (sonder last beter/ dan geladen) een Loe/
Osse/ een Buffel met water geladen (leedig is niet goet) een Boch/ een Hont met
eten inde mond/ een Kar vande rechter-handt; van ghelycken/
soo haer permandt ontmoeten/ met bleesch/ ghestremde melck/ ofte
witte Supcker ghelaeden; Item een Haen ofte Haeg die voor haer
loopt; ende honderderley dierghelyckie Fabulen meer/ 't welcke sp alte sa-
men voor geluckige teekenen houden/ ende sullen onbeschroot huppen wegh
vervol-

Het XXXI. Cappittel.

Vande Herkomste der *Perzen* in *Gisuratta* woonende.

De Gu-
sart-
sche Per-
sane/
zijn ge-
bluchten
upt Per-
sien.

DEr herkomste vande Persianen in Gisuratta woonachtigh/ is upp het rych Persien, als Ispahan, Feram, Charazon, en de omleggende lantschappen/ want naet dat de valsche Machomet (inden Jaere Christi. 1624. was op-ghestaen) eerst dooz bedzieghelijckheit/ ende daer naer met gheweldt van Waerpenen veel Dolcheten bedrooghen/ ende menighe van landen onder sijn gheloochsaemheit ghebracht hadde; soo heest hy dooz: sijn Welt-oversien Abbobacker, der Persiaenscher Koninch (hoe-wel ongeslecht / in ghetal / ende menighe van Kryghsvoelk stercler) in diverse Welt-slachten overwommen/ ende 't rych hem ondeedanigh ghemaecte: Den Koninch siende gheen middel/ om synen landen wederomme upp de handen vande Mahumetisten te bekomen/ nam dooz / met Schepen die in Camron ende Ormus laghen/ naer Gisuratta te bluchten; alwaer van den Koninch van Cambaya (dat een Kindou was) wel ontsanghen/ ende vrydom om in sijn Landt vredelijcke te leben/ ghegeheven wiert; tot erkentenis van sodanige welsdaer / ende een reecken van vertrouwiken/ vereerde hem den Persiaensche ghebluchte Koninch de Schepeu/ datt mede onghedaer stercl 18 duysent / soo Mannen / Drouwen / als kinderen upp Persien ghehoomen was; 't sedert dien tijt hebbent verscheyden Persianen haer van langer hant / langhes de Zee hant begonnen te versyzerden / alwaer sp ghelych andere inwoonders / gherustelijcke leben / doende sodanighe handel / ambacht / oste hanteeringhe / als haren staet / oste hanteeringhe vermach; de meeste menighe gheneeren haer met landt-bouwery / ende Calwach / oste Wijn de Palm / upp de Boomen te tappen/ die sp verhoopen/ alsoo 't in haer Wet verboden is/ sterclen dranck te drincken; Doorts gheneeren haer enighe met Koopmanschappen / Wisse len te sluyten / Winchel te houden / ende alderleij hant-werch te doen / behalben Smeeden; want moghen geen Oper met water blusschen/ nochte laten upgaen / ghelych als hier naer op sijn plaeis is / het langhe verhaelt sal woz- den.

Datt g-
oden
van God.

Dese Persianen ghelooven datter een Godt is/ die ober-al-eghenwoordigh is/ ende alles naer sijn welgevallen regeert / sonder dat permanets huipe van wooden heest; maer dat benebens hem heest seuen Dienaerts / van by naer gelijcke waerdighheit / die veder een bedieninge in den Hemel hebben / tot hare laste/ ende verantwoordinge: Den eersten Hamasa ghenaemt/ gouerneert den Menschen/ dat sp alles goets doen. Den tweeden Bhaman, regeert alle het See/ ende ghe- dientte op der Aerde, mitsgader s de wateren inde Zee. Den derden Ardi-bestu, bewaert het vpter/ende verhindert / dat het niet wordt upp-geblust. Sarywier de vierde / heest in sijn ghewelt alle de Metalen / ende mineralen; heiltaegh ooch die greenen/ die de seluen niet schoon maechen / oste naer behooren onderhouden; 't welcke by haer dooz een doot-sonde gheacht wort; Den vijfde Espander heest de opsicht op de Aerde/ende het landt/ dat het niet vupl gehouden / geslagen/ oste enige overlast gedaen wort. Auwardaech de sesse/ bewaert het water/ datter geen vuplighheit

byplighept in-gheworpen / ofte onrepne dinghen in ghewassen worden. De laetste is Ammadaeth, dese heeft het ghebiedt over de Boomen/ Fruyten/ ende alle groepende krupden van der Aerden; dese alle te samen zijn maer opsienders ende regeerders / sonder in haer veringhen staet pedts te dooden / veel min het leven te ghgeben / maer zijn alleenelijcke gheordoneert / om aen den oppersten Godt / van haere bedieninghe/ reechieninghe te ghgeben / ende die gheene te belaghen / welch pect dat onder haer bewaringhe staende veronghelycht heeft.

Behalven dese seben / so zynder noch ses-en-twintigh minder Dienaren/die elch haer bedieninghe in't besonder waer nemen; daer van de eerste Saroch ghe- naemt wort/ dese bringt de Zielen/wanneerse up de Lichamen geschepden zijn/ by de gheordoneerde Kechteren/ als daer zijn Meer-Relus, ende Saros, om ghe- examineert te werden / van al het geene sp op der Aerden bedreven hebben / ende soo de goede werchien meerder weghen als de misdaden / soo baren de Zielen in den Hemel/ ofte anderswys wordense bande Duyvelen (die by de schale staen/daer der verstozenen misdaden / teghens de verdiensten ghewoogen worden) aenge- grepen/ende inde Helle gebracht/om aldaer van beelderley gediertien/ende wilde Beesten/ ofte in een ebenstadigh brandende byter/ soo lange gepijnigh te worden/ tot dat de Werelt noch eenmael vergaet (dat gelooven/ober dypsent Jaren te geschieden staet) ende een nieuwe Werelt komen sal/ wanneer sodanige verdoemde zielen/ wederom verlost/ ende op Aerde sullen leven: Die in den Hemel by Godt gaen sullen (soo sp gelooven) niet weder in dese nieuwe Wereldt komen/maer in een schoone plapsante plaets/ alwaer se met Drouwen/Kinderen ende Vrienden/ naer haeren lust/ende volkommen begeeren/ ewiglycke leven sullen.

De vierde van dese / is regeerder bande Oorloghen/ gebende overwinninge/ wie 't hem belieft/ ende wort geheeten Beram: Carraseda de bÿfde/ is de Son: de septe wort ghehaemt Avva, 't welcke is het water / dat hy gebiedt: Ader de se- vente/ regeert het byter/ ende begeert dat het goedt ghedaen wort: Moho is de achthste/ ende bestiert de Mane/ is selber mede in hem: den neghende is Tiera, is den reghen: Cos regeert/ ende bewaert het Dee/ maer is niet inde Beesten/ ende dese is de thiende: Ferwaerdy de elsde/ bewaerdt de Zielen die in den Hemel zijn: de twaelfste is ghehaemt Aram, welcke de Werelt gheest breughde/ ende verderf/ alle druck/ ende onghemucht: Goad de derthiende/ Gouverneert de windt/ maer is selve de windt niet: Dien is de beerthiende/ onder wijs haer de Werten/ ende geestse ghenegenthept/ om de selve te onderhouden/ ende naer te volghen: Apersanich de bÿfthiende/ geest rijckdom in dese werelt: Den sesthiende Afact geest verstandt/ ende memorie aen alle Menschen. De seventhiende is geheeten Assaman, is ghesteldt over alle Koopmanschappen: d' Gumingaet is de achthiende/ ende regeert de Aerde: Den negenthiende is Marispan, de goetheydt/ die hy alle de gheene mede-deeldt/ welcken haer ooghen op hem staen: Amira is de twintighste/ is de oversste/ die het geldt te ghebieden heeft: de een-en-twintighste wordt ghehaemt Hoem, welcke de Drouwen/ met toe- doen harer Mannen swanghert/ ende de vruchten het leven gheest: Dimma ende Berte, zynde de twee ende dyp-en-twintighsten/ staende ten dienste/ van diese van nooden heeft: De andere dyp laetste als Dephader Dephemer ende Dephdijn, staen ten bevele van Godt/ ende zijn dadelijcken gereedt te doen/ dat hy gebiedt: de Damen bande voorverhaelde 26. Dienaren/ worden met den Eytel van Geshoo vereert/ t welcke soo veel als Heer te seggen is.

De Persianen ghelooven / dat die voorgemelde Dienaers macht hebben over al 't gheene / daer sy als ghebieders / ende regeerders over gheestelt zijn : waeromme sy de selbighe aenbidden / wanneer sy haer hulpe van nooden hebben / vasteleijcke vertrouwende / dat dese zijn voor-spraecke by Godt ; die 't haer om dese voor bidders wille mildeleyke sal toe staen.

Haere Leeraren houden in waerden / doch niet insodanighe aensien / als wel de Mahumatisten doen ; worden van de gemeente rijckelijcken / met Drouwen / ende kinderen onderhouden / ende van kost / kleederen / ende wat tot de hups hou- dinge behoort versien ; sy oeffenen haer met School te houden / ende de kinderen te leeren lesen / ende schryven ; daer zynder ooch enige die Koopmanschap / ende andere hanteeringe doen / doch worden soo veel niet gheacht / als anderen / die in 't ondersoekien van hare Wet hun oeffenen / al-hoe-wel niet geheel percijs- lijcke in hunne Wetten verboden is / Koopmanschappen te doen.

Sy en hebben geen publicke Kercken / ofte Godts-hupsen / gelijck alle andere Secten doen / maer hebben de Leeraers in hunne hupsen / eenige besondere ha- merkens / om haren Godts-dienst te plegen / die al sittende sonder stuppen / ende nyghen / (ghelyck de Mooren, ende Benjanen) gheschiedt ; sy houden gheen sondaghen / maer hebben den eersten / ende twintichsten dagh van de maent heyligen dagh / die sy bieren ; Haer jaer heeft 365. ende de maent 30. da- ghen / soo dat 't epinde van 't jaer / ofte de laetste Maent 5. daghen overschieten : In 't begin sel van 't nieuwe Jaer / homen al te samen by den anderen / alwaer de Papen / upt haer Wet boeck / de ghemeeente voor lesen dat ghemee- lijcke 1 a 2 ure duert ; 't welcke ghedaen zynde / gaet yeders syngs weghe : sy hebben gantsch gheen Figueren ofte Beelden in hare Tempels / jaer hebben daer vanseen af kieer ; der Priesters kleederen zijn als de gemeene luyden / sonder enige upmuntinge / ofte tieraet.

Haere kleederen zijn meest ghelyck de inwoonderen van 't lant / behalven datse om haer lijf draghen / een ghevlochten lint van Kemeels-harp / ofte Schapen wolle / gaende twee-maelom 't lijf / ende achter op de rugghe met twee kno- pen vast ghemaecht ; 't welcke sy dragen tot een sichtbaer teeken van haer ghe- loove ; eben gelijck by ons den H. Doop / ende iby de Machumatisten, ende Joden de besnydenisse ; ende wanneer enigen by ongeval dese banden / ofte knoopen verlooren hebben / mogen nietseten / drincken / wercken / sprechen / noctie van hare plaatse gaen / voor / ende aleer weder een der selber baden bekomen hebben / die sy by haer Papen te hoop binden ; dese rochjengs / ofte banden / moeten de Drouwen so wel / als de Haars per soonen draghen / van dat sy 12. Jaer ou- zijnen / ende niet eerder / gelijck haer wet vermeldt.

Haere hupsen zijn seer donckier / ende met weynigh hups-raet versien ; woonen alle by den anderen in een quartier / ofte gedeelte / sonder datmen hare wooningen onder andere Nationen onderschepden kan : sy hebben gheen Oberighept onder haer / ten zy haer bande Mooren eenigh bewindt ghegeven wordt ; dan hebben in ghebruyck een / ofte twee bande aensienlijcken onder haer met ghemeeene konsent / ende toestemminge van de geheele Gemeente / voor Hoosden / ende ghe- bieders te kieffen / om by voor-vallende verschillen / aen de Kiegerders van de plaatseen haerder residentie / te spreken.

Onder alles wat sy besitten / houden niets soo seer in waerden / dan het byer / daer haer gheloof op staet ; want segghen dat het byer meest Godt ghelyck is / ofte seer weynigh verschelt / der halven altijdt byer in haer hups houden / sonder

sonder te laten uptoegaen, sullen in geenderley maniere een licht / lampe ofte haerse upto blasen/ ofte een vper niet water blusschen/ alwaer 't haer Hupsen in brant stonden/maer sullen 't niet aerde trachten te snoozzen: Also hooch een groot ongeluck/ende teeken/ dat Godt op haer verstoort is/ achten/wanneer 't vper in haer Hupsen upto gaet / en wederom bryten hups/ ander vper halen moeten.

In haer trouwen gebrycken meest deselue Ceremonien van de Mooren en Benjanen (waer van hier na der/ op zijn behoorycke plaeſte sal gesprooken worden) want geven de kinderen niet wille/ en toe stemminge/ van haer bepde Ouders/ jonck aen maleanderen; die van Papen getrouwet werden; doch laten pder by syne Ouderen woonen / tot dat tot den Ouderdom van 15 ofte 16 jaren gecomen sijn/ en het plicht des Houlyer volbrynghen connen; de Dochters wanneer haare Mannen overleden sijn/ vermoegen ander mael te hettrouwien / daer inne meer vryheid als de Benjanen genietende; men siet onder haer meer kupshept/ als in alle andere Patrien/ so wel van de Drouwen/ als Drouw-persoenen/ niet tegenstaende een gelt-gierige Patrie is: houder het overspel/ ende Hoererhe voor doot sonden/ die volgens haer Wet/ met de doot behoorde ghestrafte te worden / alhoewel in dese Landen/ daer onder de Wetten vande Wooren staen/ deselue niet kunnen naer volgen.

Wanneer pemant sieck/ ofte in doots noot is/ leggen hem van sijn slaeplaetse op ter aerde/ op een Beddeken van 't lant / ofte santachtige aerde gemaeckt/ ende overleden sijnde/ worden van 6. ofte 7. Mannen (die daer alleemelyck/ gelijck de graefmaeckers in ons lant / toe gehouden worden) van d'aerde/ ofte gemaechte sant-bedde/ op genomen/ in een kleet ghewonden/ ende op een psere rooster (gelijck een doot-bare gemackt) gelept/ want naer dat overleden sijn/ mach nieuant/ als dese grave-maeckers de doode lichamen aentasten/ waer mede datelcken naer de begraef-plaeſte gaen: dese plaeſten staen ghemeelyck een myl/ ofte meer bryten de Steden/ ofte Dorpen/ gemaeckt van steen/ ontrent dyp Vadem hoog/ int middel hol/ ende boven met een gat/ daer de doode lichamen op psere tralien gelept/ en alsoo vande Doghelen/ ende Woormen verteert worden; de ghebeerten dooz de psere talien in een groote put vallende; dese begraefsenissen sijn in dyp plaeſten verschepden/ een voor de Mans/ d'andere voor de Drouwen/ ende de laerste voor de kinderen: over 't afsterven van hare vryinden/ bethoonen met krytten/ rasen/ upto ryckie drosheypdt: Wanneer de verstorvene lichamen naer de begraef-plaeſten ghedraghen worden; blyven haer gheslachte een stück-weergs vande begraefsenisse staen/ tot dat den dooden op den rooster gelept is/ ende de begraver s wederom comen / die naer een ghebedt gesprooken hebben/ wederom te hups keeren; ende wordt het sant/ ofte ghemaeckt beddeken/ daer den overleden op gestorven is 30. ofte 40. dage daer naer/ upto den hups gedraghen/ by de plaeſte daer het lichaem begraven leeft 13 ende 14 dagen/ naer den Overledens doot / worden aen de naeste Drieden maeltyden gegeven/ ter gedachtenisse vande afgestorvenen/ en dat sooo alle maenten/ een heel jaer durende/ de dooden lichamen worden by haer onreyn/ en verachtelijcker/ als het eenig ghediert gehouden/ en de geraente/ wanneer het vlees daer af is / noch veel onreynder / want sullen gheen doot beenderen aentasten / ende die by ghevalle aen haer lichaem raec- d d d kende/ Houdt
hare Lijc
Maelt-
den.

hende/moeten alle haer Cleederen/ ende wat om't lÿf hebben/ als onreyn
wech weryen/ en naer dat ghewassen zijn/ andere Cleederen aen doen/
ende tot penitentie negen dagen sonder upgaen/ ofte pecte te handelen/in
hups blijven/sonder dat Vrouw/ ofte kinderen by haer comen/ ofte haer
aenrekenen mogen/voor dat de negen dagen over-streken/ ende dooz vasten/
Dremme ende bidden wedromme gherepuycht zijn: Ghelooften inde warmte de
doobt-beenderen in't water comen; dat soodanighe Menschen verdoemt
zijn/ende de Tiele van sulcke lichamen vele doobelheit sonden op dese Wer-
relt gedaen hebben/ende meer diergelyke dypwelse superstitien/daerimme
haer den Satan versicht hout.

Dremme
schotelen
vijf doot-
beenderen.
Mogen
niet eten
dat leuen
vouwangen
b. si.

In hare Wet is verboden/ niet te eten dat leuen ontfanghen heeft/ ten
Ware op noot/ ofte in den Oozloge; wanneer vermoeden Schapen/ Bocken/
Herten/Hoenderen/ ende Dier te slachten/ ende te nuttigen/ behalven Os-
sen/koepen/ Paerden/ Cameelen/ Olyphanten/ Vosken/ ende diergelyke
Beesten meer/ datse dooz sonden te slachten sonden/ insonderheyt
koepen/ ende Ossen-vlees; seggende liever haren Vaders/ ende Moeders
vleesch te rullen/ ten dan van een Osse/ ofte Koe-beest/ daer gheen niet de
Semyaensche Decce wel over een comen.

Grem
v. a. ch.

Haren d'rank is meest water/ alsoo in hare Wet het nuttighen van alle
d'ranken/ die door't vper maechen verboden is/ dan den Wyn up't Dij-
ven gheperst/ ende alle d'ranken die up't Boonen comen/ moghense wel
d'ranken/sonder nochtans dooz onnatich gebrypck/ daer van d'ranken te
werden/ t welch nochtans onder haer meugmael gheschiedt/ dan aen den
bach comende/ werden soo wel de Mannen/ als de Vrouwen daer over
hooglychen bestraft/ ende soose gheen leedt-wesen/ ende betermisse be-
toont/ up't haer Wet verstoorten/ ende eeuwighijcken van hare Geslach-
te gebannen.

Daer fan-
tien moe-
gen staate-
vaze.

Hare statute is dooygaengs van middelbare lengte/ dooz den banch veel
blancher/ als andere hier-landliche Nation/ insonderheyt de Vrouwen/
die alle andere Vrouwen/ van dese Landen in witticheyt en schoonheyt
te boven gaen/ de Mans personen/ draghen groote ronde baarden/ heb-
ben sommighe lanci/ ende andere wedrom hoor hazz op't hoofd/ die
hooch hazz draghen/ lateu op de heupne van't hoofde een loek/ ofte bos-
sen hazz blijven/ datse soo in ghebruyck naer volghen/ men vindt onder
haer weynigh/ die andere Nation dienen/ ofte worden van haer Decce
voor onreyn ghehouden/ende als een/sonder gheloove gheacht/ want seg-
ghen soode in dienst van andere comt te over-lyben/ dat swaerlyche
by Godt (als teghens sijn gheboden ghebaen hebbende) in de Hemel ca-
men sal.

Is een
gelycke
Maer.
Doch ge-
meen en
den om-
weging.

Het is in't generael een vast-houdende/ende gierige Nation (de Chinezen
ende v. manen niet ongelijck) in't coopen en vercoopen seit bedriegelijcke/
dan niet diefachtig/nochte hoerachtig/ghelyck de Wooren/ haren onme-
gaank is gemeen en medogende/ als zynde meesten deel van een gedwergte
conditie/ en nature. Ende dus veel/ belanghe het hercomen/ gelige/ Ce-
remoniën/ en gebrypcken vande Ps. sien op Persia vlychtig/ en in Gularane
woonachtig/ende vande hysperindiaechsche reysianen in't Landt van persia
verscheyden; op dat heim niemand misgrype/ ende myn van onwaerheden
heschuldighe.

Het xxxij Capittel.

Van't Geloove , Afcomste ende oorspronck des valschen machomer.

Den machomertissen, ofte Moor'en, gelooven in een God/ den Schepper des ^{Der Ma-} hemels/ende der Aerd'en/ die sy willen dienen; doch heuren hem soba- ^{hometissen} ^{oeste Ma-} nigt niet als God hem in sijn woort geopenbaert heeft/namenteelgelyc ^{oeste Ma-} vader ^{ren ghe-} doon/ ende h. Geest/ maar op een ongerhuyde wyse want wat haren val- ^{loof.} schen Leeract machomer vertiert heeft/staen daer op sa vast datse volcoment- lycke vertroopwien/buptyen dien geen Salicheyt te becomen is.

Desen machomer, sijnde van gheboorte een Arabier, wert anno Chriſti 623. ^{Uitste} ^{ende Oe-} oſte gelijc andere schryven 624, van een Coopman/ een valschen Prophete/ ^{gesprek} ende epudeliche Hopman/ ofte Hoofd/ ende lepder van een deel dieuen ende ^{van Mac-} rooveren; op met eenen Monnich Sergius genaemt, naepten by een den aco- ^{homer.} ^{raen (eenen) Boeck also genaemt) den welcken de mooren (gelijc de Ioden) ha- ren Wet Boeck gehoorsamen.}

In den boozij Alcoracen wert eerstelijcke gheboden / dat alle die van dese ^{Wet van} ^{dores El-} ^{tertians.} **S**ecten sijn/ sullen besueden werden; dat sy haer moeten onthouden van **D**erken vleg/ en Wijn; Item dat seechert Maenden in't jaer sullen Vaste: **D**en selven Alcoracen verbiet gelt/ ofte ettelijcke waren te nemen/ om ymants sahen in't gerichte te verdedigen; Item geen vrouwen te trouwen/ die van een andere heilige sijn/ ofte Dochteren ten houwelycke te geben aen Man- nen/ die een andere heilige houden/ ten ware sy haer bekeerdē: en alhoewel den voorhaelden Alcoracen geboden is/ alle die haer Wet tegenspreken/ niet te dulden/ so en dwingen sy nochtans niemand/ die een andere heilige houdt dan de hare/ die te versaken: sy beveelt oock/ dat de Broemen haer kinderen sullen soogen/ ende op voeden/ ende dat den rydt van twee Ja- ren/ daer wort oock geboden dat sy haer heilige dooz Wapenen/ ende ghe- **W**elt sullen beschermen/ ende met gewapendet handt de Joden/ en Christenen dwingen/ het selve toe te staen: **H**et is een peder toe gelaten ghevangen te nemen/ ende doot te staen de geenen/ die bekent sijn ongeloovigen/ en ket- teren te wesen.

Sy gelaoven de opstandinge der dooden/ en maecken in hare Testamen- ^{Wat van} ^{de Opstan-} ^{dinge der} ^{dooden/ ge-} ^{loofd wez.} **T**en vele/ende groote Aelmissen/ende gelijck sy in vier **S**ecten verdeelt sijn/ **o** also hebben sy oock vier verscheden opinien aengaende de salicheyt der zielen. **U**nne Priesteren gelaoven dat niemand salig wort/ van dooz macho- ^Dande sa- ^{ngelyke toe-} ^{mer's Wet.} **2** **E**nige van hare Kieguisen meenen/ dat de Wet niet nut is/ **Leem.** **m**aer dat een peder Mensche dooz Godes ghenaden sal behouden worden/ de welcke alleen genoech nem is ter Salicheyt/ sonder de Wet/ en verdien- **3** **D**e Gheestelijken/ende opgetoogen onder hym/ ghevoelen dat een peder dooz sijn egen werken/ende verdiensten souder ghenade/ ofte oock de Wet/ sal behouden worden. **4** **A**ndere segghen/ dat een peder in sijn heilige/ ofte Wet sal salich worden/ daer Christus niet bekende en wort, is alle Religie onsecker, ende ydel.

Nopende Iesum Christum, sy belieuen hem van macht gevozen te wesen/ **Wat van** ^{Iesum} ^{hem houdende} ^{doen tot} **h**em houdende wort een ware/ en hauptmuntende Prophete/ van stellien tot Chriſtum sijn Mede-ghesellen Molis, ende machomer: ende maecken oock in haerien haeben,

Beschrijvinge van het

Alcoraen meutie van de Maget Maria/ende haer Maegschap; van Joannes den Duyver/ende sijn Daddt Zacharias: in het derde Capittel wordt God ingewoert/sprekende met Christo/noemende hem sijne ziele/ghewende hem oock sijne kracht ende mogenthēpt: Capit. 11. noemen sp hem de Gētante Godes den geel Godes, en het Woort van boven tot Mariam gesondē: sp verwijtende Christenen/oste Papisten/dat sij eenige anderen/nevens God alleen aenbidden/te weten de Maget Maria/ende de Beelden der Heiligen.

Op hebben oock bevel om haer dagelijc te wassen/ ja oock haer schamelheden/naer dat sp hun gevoegh gedaen/oste by hunne Drouwen geslapen hebben, hun is oock geboden Bedevaerden te doen/in sekere plaat sen/daer sommige haer Heiligen begraven leggen; die sp haer selve/ende hare Beesten beveelen/ waer van den Alcoraen groote Miraculen verhaelt: Op hebben hunne Priesters ende Religienen, van de welcken sommighen alleen woonen/en niet en doen dan bidden/ende merideeren, ende desen warden meest geacht/ende sijn by peder (soo wel de groote/als gemeene ludde), in groot aensien; Op den Vrydag houden sp haren Sabbath/ende vieren desen dag soo sozghvuldighlyck/ als de Joden den Saterdag/oste andere den Sondagh.

Doperen de
Sabbath-
dag.

In peder Stadt is behalven veel andere Tempels/ een Hooft-kercke/ die sp Melkrij noemen; in den welcken sp op Sondagh/ende andere hooghe dagen/naer den middage vergaderen (soo wel de Coningen/ende Princen/ als het gemeene Volk) om haer geboden te doen: Als sp bidden/ hebben sp haer seer jammerlyck; want sp bewegen geduriglyck haer lichaem/ en roepen met huyder stemme sonder ophouden: Sp vasten alle Jaren inde maent van Februario/ met de nieuwe Maen beginnende/ 30 dage lanck/ met groote strengicheit/sonder eenige spyse oste dranck te nuttigen/ soo lange het dagh is/maer na der Sonnen onder-gauck/ brassen veele tot des anderent daegs toe/ doch die onder haer voor de heilighsten willen ghehauden sijn/ sullen in dese Maent gheen wijn/ oste stercken dranck drincken/ oste met Drouwen haer versamelen: Sp mogen so veel vrouwen ten Houtwelyck nemen/ alsse onderhouden kunnen; ende sao sp by eenige andere/ als by haer eigen Drouwen te doen hebben/ so wozden sp daeromme met de doot geschaft/ geen vrouwen mogen langen strate gaen met ongedeckten hoofde/ en aengesichtte: Sp brengen noch in/ dat Godt met sijn Machomer sprekende/hem belooft heeft/ dat 20 vande sijnen/ 200 anderen sullen tegen staen/ en epidelhelyck hondert duysent overwinnen.

Haer ma-
mure van
bidden en
de vaster.

Trouwelen
des Drou-
wen.

Den Alcoraen belooft spne Navolgers/ een Paradyjs/ 't welcke voorsien is met soete wateren/ en alderhande Druchten/ met seer schoone supverlycke Drouwen, oock met fevieren van Wijn/ ende Hoiningh: In somma met alle 't gene/ dat de vleesschelijcke welluft soude kommen wenschen; ende doeght daer by/ dat sp aldaer in der ewigheyt het volkommen besit aller goederen hebben sullen.

Dan haet
Tempel/ is/
wel sen-
der brido.

Ware kercken sijn boven plat/ende laegh by der kerde/ opgebouwt met hout/ en Steen/ geplavant/ staen gemeenlyck op hooge verhevene plaat sen/ op dat boven andere gebouwen ultiesteken souden/ welcke hooghe/ als mede de binnien Salen/ met gladde staerpe steenen/ van verscheden koloren/ geplavant sijn; de Muren schoon wit/ sonder eenige Schilderijen oste ornamenten/ ten Ware eenige Sarcen/ met ulti gehouwe Chaldeesch let- teren/

teren/upt haren Alcoraen/ aen de Twyd-oost-zyde van dese Tempels (diese Mesjicas heeten) staet een ghemetselde Predich-stoel / met drey trappen op- gaende/daer de Moloos, ofte Leeraers hare gebeden doen/ ende op heplige dagen/den Volkeren upt haren Alcoraen pels voorz lesen; dese kerchen ofte Tempels zijn van verscheyde groote / hebbende de grootsten ordinairlyck twee hooge Tooren/saende aen beyde de West-hoecken/ die van binnen hol zijn/en tot boven in hare toppen met trappen beklimmen warden/daer in tyde van Pasten / met Lanteren horen bidden ; sp 3yn ontrigt niet een Muer van ontrent twee vadem hoogh/ versien met een grote Tanck/ oft Bach vol waters/daer de Wooren haer aengesichte/ vachten en handen in wassen/aleerse vermogen te bidden ; dese gebeden doeuze dypmael des daeghs/ende tweemael des nachts/te weten/ & morghens met Sonne op ganch/2. ure/ na de middag/ende 2 ure voor den donckere/ende wederom 2 ure in den avond-sont; welche gebeden geschieden/met op haer aengesichte vallen/de aerde te kussen/ende met op slaeende armen/ vele viesvase- rhen te maken.

Dese kercken hebben egeene/ ofte wepnig inkomsten/dan aen sommighe staen kleynre kauerkens/ ofte Boochjens/diese verhuren/van welck gelt de kerck wort onderhouden/ende pels brekende/wort dagelyct opgemaect van de geenen/die hare gebeden daer in komen doen, gelijc meest alle kercken/ niet dooz den Coning/ ofte heerder van de Steden/ maer van rycke personen/tot gedachtenisse ghebouw/ende sommighe van jaerlyckse in- komsten/om de selvige te onderhouden/versien worden.

Hare Priesters (welche sp Mola noemen) staen onder niemand/ daerse eenige loon van genieten/ maer doen dienst aen de kercken/naer haren God- vruchtigheyt/ende goede wille; ten ware penitent van die geenen/ die hare gebeden komen doen/ haer eenige vereeringe dede/ doch is sonder verbant; dese volas woonen gemeenelijck met haer vrouwen in een kleyn hupske/ aed de kerck begrepen/geneerden haer met School te houden/ en de jonge gejut te leeren lesen/ende schrijven; dese in sware faute verfallen wesende/ wordē dooz den Gouverneur/ten overstaen/ en bywesen van haer mede-broeders/ met het Werelthijcke recht/naer de groote haerder misdaden gestraft.

Hare che-
woonne
van bidden,

Hare ker-
ken hebbe
geen inko-
men,

Hare Pie-
sters ende
der selve
conditie,

Het xxvij. Capittel.

Maniere ende gebruyck der Mooren, in 't Trouwen ende Bruylofts-Feesten.

At houden van hare Feesten/ende Bruplosten zyn seer onderschepden in **De Mo** maniere/ende gebrycken/soo dat wanneer men peder particulier soude een Feest willen beschrijven/ t'ecne teghens't ander strijden soude / sullen derhalven losen, van de gemeente in gebryck wessende aenroeren: Eerstelijc/wanneer het Houwelijck met consent van de Ouderen/Vrienden ofte Monbaren gesloten/ende den tyt om 't selve te celebrieren gekomen is; soo worter een peert met wel-rieckende bloemen ende kostelijck behangsel opgheciert/voor des Brupdegoms deur gebrycht; alwaer den Brupdegom/ vergeselschapt met sijn meeste vrienden/op gaet sitten/behangen met een Net / gemaect van veel welrieckende Bloemen/ dat sijn geheele aengesicht bedeckt; boven sijn hoest/werden ghedragen 2 Papieren ghemaechte Kippe-sollen, ofte Don-

ve-deckers/ser staep geschilpert/zijnde veelhets wel heel/oste halfdroncken/
 (dat sy Maet heeten.) Soo vergeleschapt zynde ryden gemeenelyken-
 dooz alle de voornaemste straten vande Stadt/ voor hem hebbende eenige
 Dangiers/ende alderley spel/van Crommels/ Schalmapen/Crompetten/
 ende diergelycke Instrumenten/werpende langhens de wegen/ ende in de
 Lucht vele Dyer-ballen/ende andete vermaerkelycke Dyer-wercken/die
 sy seer constich weten te maechien/sulcx daet inne de Nederlandt dat niet be-
 hoeven te wycken op dese maniere de Stadt ongereden hebbende/omt ten
 laetsten voog de Brupps deute; alwaer ontrent een half ure te Paeerde/met
 sy geselschap voor gheschaet/ende niet speelen/ Dyer-wercken te singhen/
 vreucht gemaecte hebbende/gaet in hups sitten/ op ten plaepte niet Cappy-
 ten belept/daet de Brupps met de Onders/ende Drienden/ van beyder zyde
 vergeleschapt/bij hem comen/mede bryghende eenen vlaoste Moorische
 Pape/ en de Krichter vande Stadt/ om getuigende zyn/van het Houwelijck;
 sonder wiens regenwoordighede/oste de gernie/ die daer tot in synen plae-
 se volmacht heeft/ geen Houwelijck soude kracht hebben; de Drienden dage-
 by den anderen in hups vergader wesende/ begindt de Prieftie ict een
 Boekh wat voor te lesen/ ende naer dat den Brupps gom geswooren heeft/
 soo hy naermaels sy Dronw verstoaten soude/ dat gehouden sal wesen/
 haer Brupps gaden weder te geben/ so geest haer den Paepden zegen/ende
 daer mede is het Houwelijck voltrocken; Voor Banquet gebrypcken/ tel
 ofte andere snoeperpe/daer mede hem pder volhck maect/ sonder datter
 wijn/oste stercken drach gedroncken wordt/ maer gebrypcken in plaepte
 van dien eenige Bollekens/ ghemaect van veelderhante stercke zaeden;
 waer van sy veel thys dupsig/ ende als osse droncken waren: dese feesten
 gedurenn gemeenelycke by/vier/ende sommige wel acht/oste thiedagen/
 naer dat van d'r mogen oste staet zyn.

Den Ge-
 ten/ Staet
 op haer
 verbree-
 kelyck.
 De hou-
 welijcs-
 goet der
 vrouwen.

De Crouw/ en Crichter-staet is by haer verbreekelycke/en wordt niet
 langer gehouden als de Man begeert/ want voor het houwelijcke wordt
 niet kennisse/en toestemminge van beyder Ouderen/wel dypdelijck bespro-
 ken/ dat wanneer de Man van sy Dron begeert te scheyden/ ofte van haer
 een afkeer krijgt/ dat hy het/mis afstant doede var't gelt/ inde voorwaer
 de een haer Ouders betaelt/ wryckie die Dron verlate/ en een ander Trou-
 wen mach, dan een Persoon van middelen/ mach nevens de eerste getrouw-
 de noch/ ander Drouwen/ oste so veel sijn staet tan onderhouden/ Trou-
 wen/ en alsdan behoest het contract van 't houwelijck niet naer te comen/
 want volstaet niet haer eerlike te onderhouden; de Drouwen bryge niet
 in 't Houwelijcke/dan hare Cleederen/ en Cleenodien/sulcx van den Man
 moesten leue/ niet sodanig tractement/ en onderhout als hem te rade dunet;
 sy genaechsaen geacht en gehouden als Slavinnen/souder daer van vry
 gelaten te worden/ ten ware by den Krichter vande Stadt elachting vielen/
 dat de Man haer qualcken met slaeu/ en stoeten tracteerd/ en ghebreke
 hyden liet; wanneer van den Cane van den bant des houwelijcx souden ontsla-
 gen worden/ alhoewel 't tot groote oncre en schande van sodanige Drou-
 wen strectt; Om hoerelijcke mach den Man sijn Drouw dooden/dach de Drou-
 wen Man op overspel bevinde/mach daer om niet van hē scheyde/wat sulcx
 sonder blamen dagelijct geschiet; de Drouw vanden Man Wettelijck schep-
 dende/ meerint niet haer de Dochterg/latende de Dooneu by de Vaders.

Van-

Wanneer den anderen beslapen (dat den selven nacht geschiet) ende des ^{Heilige} ^{Superst} ^{id lucem} ^{hupsen verre hoozen can't welch een groote eere haer haer / ende haer Oude}

ders is/die daer op grooteleyt coemien; somtgens comt de Brupts ^{ende he} ^{toed van} ^{der Brup} ^{de Marg} ^{der} ^{de Marg} <sup>so die dan blordig zyn/iss' groote blytschap/ende woorden de laechens Ge-
bacht/bp de Oude's vande Brupdegom/ die hem seer wel genoeght hou-
den/dat haer soon een Maercht genomen/ en sijn dingen wel gedaen heeft;
in tegen deel/so den Brupdegom/ de eerste/oste tweede nacht van sijn bp-
slape/met sijn Brupdt/ geen bloet aen de slaeplachens toont/wort dappet
begecht/en pebet is bedroeft/dehalven dat de Oude's vande Brup ^{(syns}
een Spinoel aen de Brupdegom senden/ daer mede te verstaen gheuende/
darsē Drouwen werch doen moet/ ende tot den plicht des Mans onber-
quaem is/dit deurt ordenaertelichec/oste 4 daghen/ wanneer alle shens
versliet/niet tegenstaende/wort het altijt voor een schaemte/ende schande
gerekent/Dit is te verstaen van Dochters/ die noxt te vooren getrouwot/
oste beslapen zyn; niet de Weduw-Drouwen gaet het/ ghelych in andere
landen toe/sonder dat dese Ceremonien/op haer trouw dach/naer gevolgt
worden.</sup>

De Mooren hare Drouwen en gaen niet wpt/ dan de arme hoeren/ en ghe-
meene lypde/die geen middelen hebben een haerte/ Paert/oste Palankin te
houden; sp dechen haer hoofd/ en aenghelsichte met sluper/s/ het haer op de
rugge gewlochten hangende; de rijken vercieren haer met veel goudene Goz-
hangselen/Arm/ en Doet ringen/ hebben ooch haer Meusgaten dooz-boozt/
daer goudene ringen in steken/sp baren wel so ligt als eenige andere Natie/ en
sitten selden een dach inden arbept; haer kinderen leeren van jonge aen/
lesen/schryven/ende haer gebeden/ ende so de Oude's van geene vermogen
zyn/ laten de kinderen (groot geworden zynde) de rijken dooz Soldaten/
en knachten dienen; sp vergeselschappen haer Meesters gewapent/ en dat
te voer/ haer arbept is goeden coop/ want alle maenden kan men die sou-
der eten te geben/wort 3/oste 4 Rosis onderhouden; Sp syn ooch seer God-
vrychtig tegens haer Oude's/also sliuert selver van honger souden/wil-
len sterven/ eer souden toelaten/dat sp gebreke ledien.

De groote Heeren maken binnen haer leven schoone Thuymen/met al-
derley Boommen beplant/in't midden hebben een groote plaece/contonne
met hiepne Densters ver/ien/ en seer scaep met haels/ en Gomwater gladt
bestrechen/ dat si tot een Graf op metselen/ om naer haer doodi/ met haer
naercomelingen/daer inne begraven te worden; in dese graven/ wordt hier
te lande de meeste middelen/ende rijken dommen verdaen; also niemant van
vermogen sterft/sonder in sodanige sepulture begraven te worden.

Na't begraven haerder dooden ghebruycken/ sp dese wjse/ wanneer de
Cranchen overledenis/ beginnen de Drouwen/kinderen/ en Da-buren met
lupder heelen te schrepfen/ ende den gestorven te vragen watcom by gestor-
ven is/oste binnen sijn leven heeft ghebreke gehad met biergelycke praet-
jens; dit duert tot den derden dach/ wanneer het kerimen begint te min-
deren/ en aen de Djiende wort een Maeltijt gegeven/ ter gedachtenisse van
den gestorven; ondertusschen wassche het doode Lichaem/ en benapent in een

Dare
Drouwen
werdt niet
gethem.

Barmhig-
telijcke.

God;ug-
nighe te-
gens haer
Oude's.
Der gro-
te huuen
begrav-
issen.

Van Ce-
remonien
in bege-
den der
doden.

schoon linnen kleet/met alderley tieckende kruyden besprekt/ende so toe ge-
 naert zynnde/wort op een Coge ofte Catel gelept/vergeselschapt met 3 of-
 te 4 Papen/die gesladigh lesen/tot dat het doode lichaem up het huyß tot
 in 't graf gebracht is/hare doot-Waten behangen met Linnen/Fluweel/
 ofte ander stoffen haer dat den gestroven van vermoogen is/wort van 6.8.
 ofte 12 Mannen ghedraghen/welcken niet de Vrienden/ende die het doode
 lichaem vergeselschappen/al singende ter placte van de begraeffenis ha-
 men/welche gesanghen/een Los/ ofte Vanckis egginge tot Godt betrekent;
 de dooden leggen is in't graf op de rechter zyde/met de voeten in't Zypde/
 't hoofd naer 't Dogde/wende het aengesichthe naer 't Westen/ende werden
 dan niet planche/ ofte ander hout bedekt/op dat de uerde het lichaem niet
 geraden soude/middellet tth de doode in de Aerde geleyt/ende het graf ge-
 vult wort/spreken de omme standers eenige gebeden by haer selven/ en kee-
 ren dan al te samen naer des overledens huyß/ alwaer de Vrienden by den
 anderien blyven/op haer hebbende de Papen/die gesladigh lesen/ende voor
 de Tieke van de afgestorvene bidden/dit lesen duert alsoo 2 ofte 3. daghen/
 doch wel meerder/maer dat de gestroven van staet/ ofte middel is/ en mach
 niemant binnen den tijt van treuren in't huyß daer den Persoon gestroven
 is/wet maken/ ofte eten hooekens/matt wort de syge van bumpten haet toe-
 gebracht.

**Boer ghe-
woh.** *Op* gelooven dat niemant bumpten haet *Wet* han salig warden/ende ver-
 halven houden de Christenen/ende alle die geenen/welcke haren geloof niet
 naer volgen/voor/ lietters/ende ongelooftigen/sulce dat geen syse van de
 Christenen geboor/ ofte toe ghemaecht/sullen nuttighen/ ofte agraechten/
 ten ware Woerter/laes/Broot/ ofte eenige Constatuen; ende alsoo in haer
 Wet van *achome* scherpeleych het gebapch van de Wijn verboden is/soo-
 vindtene vele/die onse wijnhen/ende ghedistiechede wateren ghengheghaem-
 slups-wijse drucken; van de Stoomische religie hebben meerder affiens/
 dan van de Gerefomireden/om dat de Papisten Beelden in haere kercken
 gebrypchen/daer se een asheit van hebben.

Het xxxiv. Capittel.

Der Mooren gedaente, kleedinghe, Huysen ende Dienaren.

**Der mo-
ren gesla-
ten gesla-
ten sse.** *D* E u'ren, ende machtenissen; zyn van gestaltenisse doorgaens hoogh
 van statuer/want hier warden weynigh gevonden/die van geboorten
 krempel ofte bultachtig zyn; sp hebbien swart ende brypn coleur/ wat hapy
 maer niet gekruist/ t' Wij/ende geluw hapy houden voor/ een telien van Me-
 laets/jept/van weilen aert verl onder hare zyn. Den meeschen hoop/ behal-
 den de Preesters/ ofte m. l. scheeren/ende schijppen haten Waert af/ ende
 houden gantsh met/ dan de knuchels/ doch alle het hapy van han Woest-
 scheel/ behalve op de krempen/daer sy een loch houden/ op dat daer mede Ma-
 ck met haer soude in den Hemel halen/O blinde dwalinge!

Dwachde. *De* kleedinghe van de vrouwen ende Mannen zyn schijpghmaeckt op
 een manier/van Catoen/Linnen/Goude/ende Zijde/Lakenen/ prder naer-
 meer. *Hu* staet/ende waerdighedt; de Kochen/ die C abaya noemien/ zyn boven
 nauw/ende om de lendenen gesloten/welcken tot de knien hangen/dzagen/
 Bzecken.

Broeken/ met veel stroessen op de hielen hangende/ en haet Doeten dragen
 Schoenen naer dese's lan's wyse/ gemaecte van Leer/ ende alle kostelycke
 stoffen/diese op de hielen neder treden/ op datse die te ghemaechtijcher sou-
 den kunnen upptreken/wanneer inde Hupsen gaen/ende op de Dloerten/die
 niet witte deerekins/ ofte Caphten besprept zyn/ wilien sitten; op 't hoofd
 dragen groote Tuisbanden/ op de Turcische maniere/ ghemaechte van sijn
 wit Cartozen/ ooch van alleley colerten/ met zyde/ende goude dooz-wroch-
 te stoffen/die sy cheezen heeten/welcken sy nimmer meer in't groeten van den
 anderen/ ontdiecken; om den hals hebben de ghemeene Man/ende die van
 staet zyn/ in plaece van mantel/ ten Geel/ Kaot/ Broen/ Wit/ ofte andere
 Coleret kleet/ dat sy Pomech heeten/ t welch haer dient voor de houde/ ofte
 Kegen; om den middel hebben een wel ghemaechte Goedel ofte Klem/diese
 Comme-ba/ herren/ met Gout ende zyde dooz-wrocht/ over desen Comme-
 van/ ofte Klem/ dragen gemeenelych noch een kleyn wit gevouwen Goedel-
 hen van sijn Linnen/ende die van vermogen zyn/ een breet kozt geweert/ op
 haer slincher zyde/tusschen den Comme-ba/ in stekende/daer van het hecht/
 ende de scheede gemaect is van Gout/ ende sommige niet gescreten ver-
 tiert/dese gheweeren noemt sy Gr. da ofte Caeratten/ de Drouwen vertieren
 haer met veel Jurweelen/so van Ooghangelis/ Klem/ende Doet Kingen/ van
 gout ofte silver vergult/na dat peder staet vermaecht.

De Hupsen van de Grooten/zyn ruympende groot/ met veel Camers ende ~~gare~~ hups-
 salen/haer dachen zyn plat/also dat sy daer 's avonts op garen/om lucht te hups-
 rapen/ op haer plaece/ende Chrysken hebben sy water tacken/om de hit-
 ten af te heeren/ haer muren alleenlyck met aerde/ ofte klap sonder kach
 op gemaecht zynde/dallen licht/ende kunnen niet lange duren/dese muren
 met Kalem gemaect/ende met traas van harden steen/gemeengt met Kalc/
 Gom ende Supcher/ over streken met sulck een aerdighept/ datse glijsselen
 als een Spiegel: Sy hebben geen hups-taet/ ende wat tot de kneuchen be-
 hoocht/behalven Schootels/ Pannen/etc. Dat alleen in haer Drouwen hups-
 sen/ alwaert men groote menighe van Goude/ende Silvere Darten siet/ inde
 Salen van de Mans/ insonderhe pdt daer sy by mallanderen te samen siet-
 sen/zyn een grootte menighe van Persiaensche Caphten gelept/ op wel-
 chen sy sitten/als haer Dolch/ende anderen oozlos gewen/om haer te begroe-
 ten/desen groet hieten sy Salam/ en geschiet niet brygginge van het lichaem/
 ende de rechter hant op 't hoofd te legghen/ welcken sy van onderen opha-
 len/daer inde te hennen gewende/ dat de ghene/ wien sy dese ere bewijsen/
 macht over haer te gebieden heeft/die van gelijcken staet zyn/groeten mal-
 landeren/ met het lichaem bryggende/sommige vatteu mallanderen by den
 Bart/ seggende Grab-anemoas/ dat is ich wensche u de gebeden van de ar-
 men/ende dierghelycke meer toe ghelaten zynde/sitten op een sekere ordere/
 aen bepde de zyden/peder naer zyn waerdighept: in haer t'samen- spraken/
 gebryueken sy groote zeedighept/ ghy soult segghen datse Meester van de
 manieren waren/ sy roepen/ nochte woelen met de handen niet/ hebben sy
 pet nootsakelijck te seggen/datse van anderen niet willen gehoorz hebben/
 so doen sy haer Sliper voor de mont/ op dat sy geen asem van den anderen/
 scheppen souden/ haer antwoort verkre gen hebbende/ op 't gene sy versoe-
 ken/so gaen sy weg/ behalven de bekende Drienden/die so langhe bliven/
 tot de Heer van 't hups opstaet/ ofte weghe gae om te eten.

Achij over. **D**e overmatige verquistinge (soo in Maeltijden/Peesten/Cleederen/ als in alle andere derteheden) van de Grooten/ te vertellen/ soude swaer val- len/ dewyle sp alleen hier na trachten/ dat terwyle het haer gheoozlost is/ haer lust te mogen voeten/ sp sullen geen dinch naer lateren/ dat tot cieract/ in vleeschelyche lusten dienen kunnen: in haer Maeltijden sitten op Capryen/ welcken op de aerde ghesprekt zyn/ peder wordt van den Hof-mester syn pochte voorghestelt/ 't welch lecher met veel Botter/ en weping Specceryen toebecept is/ sp en gelzupchen geen Hant-boecken noch rakenken de Phise niet aen met de vingeren/ ende aehen 't voor groote oneer/ de vingheren te lichen.

Mannen
onder-
schept van
haar oec-
nemste
Dienst.

Dij hebben een groten hoop van Dienst-knechten/ want datt en is nie-
mant/ die maer een wepnigh machtigh is/ ofte sp onderhouder veele/ naer
syn conditie ende staet mede brenghet: desen weten peder/ soo binnen als
buitenens Hups/ wat haer werch is/ ende houden dese maniere soo stricht/
datse onbehoochlych achten een hant aen ander werckte streechen/dese Dien-
naers gheelych sp in namen/ alsoo zyn sy ooch in Aemten onderschepden:
Selvdaers dagen alleen sorghie voor de Paerden/ de Belluwaen voor de Cat-
ren/ende Ossen/ diese trecken, de Fraly, voor de Leutens/ende Capryen/die/
soo wel op den Wegh/ als in de Hupsen ghebruyckt worden: de veriewaill
voor de Camelleu/ende Manous voor de Olyphanten: vanels zyn looper/ desen hebben een Plupm op 't Hooft/ en twee Bellen voor haer Dorst han-
gen/ op wiens gelupt sp weten te loopen/ ende repsen alle dagen wel 25 of
te 30: os: de andere Dienaers van de Grooten/ hitt te verhalen/ soude te
verdichtigh wallen. **D**ij winnen wepnigh ter Maent/ want het hooghste is
hys/vier/oste vys Kopien, dan 't verual van sommigen is groot/ want hoo-
pen qualich niet tot haer Meesters ghebruyck/ ofte sp begeeren petz van
de Verhoopers te hebben/ 't welche sp Teltury heeten/ende geschiet dit met
weten van de Meesters/ die evenwel niet kunnen verstaen/ dat sp het daer-
om te dierder koopen mochten.

Teste Teltury is een toe-gift/ ofte afhorsinghe van het ghehoeste/ volgens
de eghenschap van welche Waren/ ofte het bespreck met de Verhoopers
al vooren gemaect.

Hare groo-
te vryght
an haer
Drouwen
hupsen.

Hare meeste pompeusighedt bestaet in haer Drouwen-Hups/ want sp
trouwen dichtwylen dyp ofte vier Drouwen/ de welcke peder in 't besonder
met haer Slavinnen ende Dienst-maegden (die in groote getalle zyn/ naer
de rykdomende waerdigheyt van de Persoon) woonen; alle Maenden
bringen van hare Mannen/ een selcre somme gelts tot onderhout als nie-
de Hupstart/Cleedinge/Tuweelen/etc. naer dat sp vermogen/ ende deselbe
wel besint hebben.

Die haer
mannen
om somt
trachten
te bepaen.

Die Man naer dat hem lust/komt dan by dese/ dan by een ander/ peder
tracht hem op 't meeke tresselhoch ende minnelich te onthalen/ met welrech-
hende Olpe te bestreken/ veelderleip Confituren voor te stellen/ ende alder-
hande rareissen aen te doen; de Dienstmaegden/ ofte Slavinnen soeken
op 't hoogste haer Heer te belieuen/ eenigh wapen met een waper de vlie-
gen af/ andere visschen hem sijn handen ende voeten/ sommige singen/ dansen
ende spelen op Instrumenten/ de Drouw sit nevens de Man met groote ze-
digheyt/ op alle sijn wincken acht slaende/ hem niet anders als Heere noe-
mende; ende op dat sp hem tot wellusten verwechen souden/ settien hem
als

(gelijck boven geseyt is) alderley Leckerpen/oste Fruyten booz/bysonder eenige Conserven van Amber/ Gout/ Paerlen/ en Amphion ghemaect/sy bzengen ooch Wijn voor den dach/en tracteeren hem so lange dat sy slaept/ ooste met haer te Bedde gaet/t gebeurt ooch dickywyls/dat de Man op een vande Slavinnen syn oog slacende/de Drou veracht hebbende/bp haer gaet slapen; welck ongeluck/ alhoewel het de Drouwe weynst/soo langhe als de Man daer bp is/ o weet sy datter gelegerd tijt wel te wreecken.

Neder vande Drouwen worden enige besneiden vande Mannen ghe-
geven/tot wachters/ hoewel dat sy dickenals de Wolf het Scharp bewe-
len (so groot is de oneerbaerheyt/ ende ongetrouwighedt van dese Drou-
wen) waer dooz het geschiet dat de Drouwen dese gelubden/oste t' nacht als
soo seer coesteren/ als haer eygen Mans: dit is de ghebruyckste/ ende ghe-
neenste maniere onder haer/ die eenigens van vermogen zyn: het geene wyp
vande schaert-loosheit/ ende dertelheidt van de Drouwen geseydt heb-
ben/moet niet verstaen worden/ als of hier geen eerlyke Drouwen en wa-
ren/doeh dese syn so weynig/dat de anderen haer verduyfseren.

Het gynnes Dolch in dese Landen/ heeft een ellendige conditie/want de Ambachts Luyden (die hier veel zyn) worden selden tot haogher staet
verheven/want sy leeren gemeenlycke haer kinderen dat eygen Handt-
werck/bat sy selver doen, ooclen gaet het hier niet/ gelijck bp ons/dat een
werck van een Man wert afgedaen/ maer van veelen; sy winnen alle da-
gen seer weynich/ te weten wys/oste se & Tacken, dat is vier/ ooste vijf stup-
vers naer onse reeckeninghe/waermede sy haer hongerigen bryck vollen/
met een spys die dese Kuserye noemen/ 't welcke is toegemaect van gemale
Boontjens/ende een weynich lijs/bat t'samen gemengt zynde/settent met
water op't vper/ende latent so lange krocken/ tot dat het krozen alle het
water naer hem getrocken heeft/dese kost met weynich Booter over goo-
ten/eten sy gemeenlycke 's avonts/ over dach eeten sy veelhds drooch
Coorn: Hare hupsen sijn laecht/ende meest van slick/ oste zaoden/met stroo
dooymengt/gebouwt/overdekt met een soorte van rode Pannen/bp naer
de Nederlandtsche ghelyck: sy hebben weynich Hupsraedt/ alleenlycke En Hups-
eenige Arde/ende Coopre Batien/ twee Hoopen ooste Ladels, een voor de
Man/ende een voor de Drouw/ want Man/ en Drou op een Bed-stede te
slapen/ hier gheen manier en is; de Mannen/ wanmeer sy lust tot de Drou-
wen hebben/ roepen die bp haer: sy hebben gheen groote decrsels/ maer
heel licht/ende dun goetjen; dewelcken/ ghelyck sy ghemaectlyck sijn inde
heete tydt/als so helpense de arme Luyden weynich/ wanmeer het couit is:
dan om de coude te ghemaect te comen/ stoecken sy vperen voor hare hup-
sen van hie stront/ dat een groote stanck/ ende vuple roock inde Doppens
ende Sieden maeckt/bestrichen mede de wanden van haer hupsen/met des-
se hie mist/ 't welcke sy vertrouwen de lupsen/ ende ongedierte te verdrij-
ven; sy en hebben geen wetenschap/ oste ghebruyck van hier binnen haet-
hupsen te maecken.

De Coopluyden hebben beter conditie: behalven wanmeer sy eenighe Der Coop-
schaten geworden hebben/want de selven in sulce te besitten gedwongen luyde Con-
werde; want andersint sijn aenbzengers onder worpē/ die met waerheyt/
oste lengenen dese arme menschen by de groote so wetē te bedille/dat sy als-
sponshengs werde upt gebrast/oste loopen prijckel van haer leven in't grog-
van.

van wat conditie sp 3hu/so wel de genaemde grooten/als mindere Perso-
nen/en zyn niet langer van hare ryckdommen/staten/ende ampten versee-
kert/als hunne meerdere quaetwilligheden toe laet/de welcke nummermerc
opgepronckte gelegenheden ontbreken/om haer lupden van alle middelen
ende ampten te ontblooten/ende met Vrouwen ende kinderen (so men ghe-
meenlych seght) op den dyck te setten.

Het xxxv. Capittel.

Vande verscheyden aert,ende Naturelle der Mooren,ende Mahumatisten.

De Moo-
ren in dyp
geslachten
oidercher-
den.

Pattannē
zijn stout-
moedigh.

Mogolen
minne ijk
van Ra-
torel.

Hindustan
dres straf
en gienig.

Blotus
strectende
stoutmoe-
digh.

Rock ghe-
trouw.

Hindous
een Hep-
dens ghe-
stucht.

De naturellen/ende conditien van de Mooren/ zyn niet alleens/want alhoewel al t'samen Machumatisten zyn van gheloof/ende Godsg-
dienst/soo wortense nochtans in dyp Capitale Secten/ ofte Nationen onder-
schepden: als namentlych Parrannen, Mogolen ende Hinduita ders, dan zynsber
noch diuersche kleynen aert, waer van de voorzaerste met de namen van
Sayedr, Seegh, ende Leet, betekent wortden: peder van haer hebbende diuers-
che conditien/ naturellen/ superstitionen ende ceremonien/ 't welch, opsonder
principaelijck te verhalen/te langh ende verdrietigh valt: In 't generael
zyn d' Mooren een hoovaerdige/ vermeetele/ende superbe Nation/ waer on-
der de Parrannen boven anderen in kleedinge/ ende onmeganch uytmutten/
alsoo sp haer laten voorstaen/ dat niemandt in onverstaegheyt/ kloeck-
heyt ende manhaftigheyt ten Oorloghe haer te boven gaet/ ghelyck
oock van d' andere Nationen derhalven gebreest ende grootelick ontsien zyn:
Dese Parrannen, sullen haer om geringhe oorsaechen in 't ghevecht ende per-
huk stellen/ ende haer niet lichtelyck overwommen gheven/ waer dooz van
geen gheslachte bemint wortden/ ghelyck mede behoozden/ niemant in ach-
tinghe nemen/meenende een teghelyck haer te ontsien/ en dat niemant/ als
haer/ enige eere/ ofte waerdigheyt toe komt.

De Mogolen wortden ge-estimeert voor de beste/ beleeftse/ende gheschick-
ste in allen haren onmeganch en conversatie/want zyn seer lieftallig/ mee-
doogen/ende goet, aerdigh/ waeromme dooz 't gheheele lant in den meesten
aenlen ende respect gehouden werden.

De Hinduitanders (dat zyn de inghebooznen van Gulerate, alhoewel van
Belgie Machumatisten) zyn straffer ende gieriger dan de Mogolen, ende
mede so veel niet geacht/ oock is sp haer doorgaens sodanige vernuft niet
als wel by de Parrannen, en Mogolen: dese wortden lichtelyck van de 2 andere
Nationen onderschepden/dooz dien gemeenlyck swarter van lichaem zyn.

Onder Machumatisten zyn naest de Parrannen, de blotius van grote sterckte/
ende kloeckmoedigheyt/dese bewoonden de Provincie van tja-kan, dicht by
Perzen; generen haer niet veel Cameelen/ende last dragende Dee/ van 't eene
lant na 't ander te repsen; dese haer getrouwighheyt is so groot/ dat sp veel
lever haer leven sullen verliesen/ dan toe laten dat in 't repsen mit de Casi-
llas, vande Dieven ende Strupck-roovers haer Beesten ofte Coopman-
schappen daer op gheladen/sullen beschadigt wortden.

De Hindous, de welcke het Noorder quartier van Almeer, ende de plaetsen
die na Multan strecken/bewoonden/zijn Hepdenen/ maer hebben andere in-
settinghen als de Benjanen, ende andere Secten/ want sp bidden naect/
ende nuttighen (behalven van een Os/ ofte Koe-Beest) vleesch ende visch/
eten

eten in een ront perch/ alwaer sy niemant laten in comen ; hare Dzouwen ^{het hi-} verciuren sy met Gout/hare Armen niet vwoore Araningen/ t welch sy in- ^{gehaue} sonderlych eerlych achten ; dese Nation sijn in't geheele lant van Gusalatta seer versprept/ ende worden tot besteringe van Steden/ en Fortressen meest- gebuycht/ als wesende een stoutmoedigh/ ende onversaecht volch/ en seer ^{Ende got-} goede Soldaet/ sulcx dat de Rasprouen/ ende Paracanen (daer wy hier vooren ^{te Soldas-} van gesprooken hebben/ niet behoeven te wachten.

De Kalpouren die langen tyt te vooren Indien bewoont hebben/ sijn Hey- ^{Gaspou-} denen/ van wiens gelooff/ en Godts-dienst/ hier vooren in't beschryven van ^{ten des-} de Benjaensche Decce van samarae gescheven is/ seer vermaert dooz haer ^{troep-} strupen caouen/ vermitts de repende lieden sonder onderschept af setten/ ^{troep-} ende so tegen weer bieden/ wreedelijken ombryghen : Dare Wapenen sijn ^{Hare Wap-} Piecken/ Swaarden/ ende Schilden/ ghemaect wt op de manier van een bsp- ^{pen.} hof/ also dat hare Cameelen daer mede ulti drencken/ en haer Paerden daer ^{uit voeren/} sij hebbstercke/ en radie Paerden/ dewelcken sy onbeslagen van jongs op beropden/ het is een sterk-haer Dolch/ ende beguaem tot den ^{Orpoch/} Dzoroch/ daer de anderen Heydensche Nation sijn cleyn hartig/ en seer be- ^{veest/} voerende haer Wapen inde tonghe/ meer houdende van hyben/ als van wechten ; sulcx dat den voopleden Coning Jaangier een schimp-woordt ^{plach} te gebrypken ; dat een Portugees beter was als dry Mooren/ en een Hollander/ ote Engels-man beter dan twee Portugesen.

Het xxxvij. Capittel.

Vande Heydenen, ende haren Godts-dienst.

De Heydenen/ die het Coninchich van Golconda bewoonten / en dooz ^{Indien} geheel Indien versprept sijn/ worden ghehaemt Jentiven, seer eenhou- ^{seer inhou-} dig in hare Religie/ welcke haer Priesters ^{aranes} haer leuen/ die gren ande- ^{dig in ha-} re reden van hare Godts-dienst comen geven/ daer dat sy die van haer Ou- ^{der}ders ontfangen hebben/ wiens Wetten en gheboden also blindehiche naer ^{te leue/} volgen/ sp gelooven datter van outgmaet en Godt geweest is/ dewelcke haer naet/ vande Menschen/ enige halve Goden/ die dooz haer leuen/ ofte ^{troozen} wonderreecken vermaert waren/ in sijn geselschap genomen heefse : Dese bouwen sy Tempels/ so't peder geliefet/ etten die op hare wisse/ sp gelooven ^{troozen} de onsterlychheit der zielen/ en de verhupsinge in andere lichamen/ waer ^{te onster-} over seer supersticieus sijn/ van Beesten te slachten/ schouwen vor het roo- ^{te gelo-} ven/ en moorden/ maet tot liegen/ en bedriegen sijn/ gelych andere Indische ^{te gelo-} Nation seet geneegen/ sp mogen wel veel Dzouwen trouwen/ maet ten is on- ^{te gelo-} der haer niet seet ghebruckeliche/ ten waer de eerste Dzouw onvricht- ^{te gelo-} baer sp/ het overspel straffen sp inde Dzouwen/ maet hoerterpe is by haer ge- ^{te gelo-} noeghaem gemaen/ want sp stellen haer toe een seechter geslacht/ die Biga- ^{te gelo-} waro ghehaemt warden/ die hare lichaem een peder sonder schaemte/ ofte ^{te gelo-} weese gemeen maken.

Het xxxvij. Capittel.

Van verscheide gelegenheden in 't lant van Gusalatta ende Indosten.

Inde landen van Gusalatta ende Indosten sijn geen Herberghen/ inde wele- ^{te} men den repende Man geest dat sy van nooden heeft; alleenlych- ^{te} inde

In Oesa inde Stedenende sommige Doppen eenige onbewoonde hupsen/die sp Sattetray noemmen/dese Sarays, worden van eenige machtige hupden/upt een goed den pverende om een gedachtenisse naer te laten/gebouwt/voor de vremdelingen ende lepers/die daer inne lageeren/maer het is van hooeden dat men Sedde/Locken/ende andere dingen/hier toe dienstig/met hem voert/de welchen sp daer ghebupschen/gelych ooch Tenten/die men op den Weg op staet/daer sulche hupsen niet gebouwen worden.

Het Volk wert op Paarden/Muplen/ende Cameelen gevoert/so wel de Mannen als de Drouwen/oste altemet op Karren/daer het maer twee of drie op sitten/die vau Ossen voort ghetrocken worden/ op de manier als de Paarden/ende wennen haer van jongs aen soo seer tot desen arbept/dat sp der wel 10 ofte 12 Mylen op een dagh nebe loopen/dese Karren zyn boven mit Laechen/oste Fluweel bekleet/ten ware wanmer sp Drouwen voeren/ dan wordense condonarie besloten/ op dat men die daer binne zyn/maer sien souden.

De schiken ende grooten gebruycken Ollyphanten/oste Passancuyns/ die op de maniere van Kostvare vande onse/van Arbeiders/ op de schouderen gedragen worden/Dese Ollyphanten worden met schoone kleeden verciert/ende met groote sorge opgekleect/sulcr dat haer eten daegs 2. of 3. gulden te staen komt: sp hebben groot vermaech in't Dlieghen ende Zagen/hare sacht-honden/behalven datse klepnder zyn/zyn de onsen niet oogelyck: op malen ooch Lappaerden ende Tugheren tam/ om mede te sagen/de welcken niet een sprongh het Wilt verrasschen: De Vogels die huren in de stevieren en Moerassige plaatzen onthouden/bangen sp niet een wonderre subtylheyt/want nemmen een Vogel van die soort/ die sp voorghenomen hebben te vangen/ende ontwyden hem/ende vullen die dan weder op/alsoo dat het een Vogel schijnt/gaen dan in 't water bedeckt/ tot dat sp homen onder de hoop van de Vogels/ die sp van onder 't water by de beenen trecken ende alsoo vangen.

Daer zyn ooch goede Boogh-schieters/sp maken hare Boogen seer accydingh van Bussells-hozen/ende de pylen van lichtriet/met welcken sp ooch Vogels inde lucht/ende 't Wilt inde loop kommen schieten: te huys hebbenv groot vermaech in't Schach-spel: hebben ooch het Croes-spel/maer heel verschepden van het onse:sp vessenien haert ooch in't wortstelen:ende houden veel van Besweerde/s/ en die haert op d'Astromonia/ende den loop des hemels verstaen: want den Coniuck/ende generaelheit alle het gemeen volck sulch een vertrouwen op dese Sterre-hyghers stellen/ datse niet sullen by der hant nemmen/voor ende al eet haert dat geluchigh/oste ongheluchigh te worden/ voorspdt is: sp zyn oock lief-hebbers van de Musych/ hebbende veel diverse Instrumenten/ op de welche sp/oste doer/ Snaren/oste doer Blasen speelen/maer de rechte Harmonia is by haert niet.

De Woozen ende Persianen hebben eenige werken van Aristoteles/ inde Arabische tale overgeset die sp Apls noemien/weten oock eenige konsten van Avicenna die te Marcanda in het gebiedt van Tameilaen ghebozen is: Daer dichten ende schriften maken sy met groote accydinghede ende Eloquenter/ sulcr dat geene Nation daer inne behoeven te wycken: houden ooch Chrysostome/ende beschryvinge van hare Doaden.

De gemeene tale van de Inwoonders/poe wel gheel different/ende seert

Hare da-
gelechting
oestening.

Hedden
kennisse
van de
schriften
Aristoteles
ende Adi-

verscheyden is wel te pronuncieren/ende wort op de epgen maniere geschriften/als op de onse te weten vande sincler hant/tot de rechter/die wat gesleerd zyn/gebruycken de Persiaensche ofte Arabische spraech/matt dese zyn gheheel dun onder haer ghesaeyt/dooz het ghebeek van Doekken/derwelche sp weprugh hebben/want woerden alle niet de hant geschriften/also vande loslyke Duyck-konstie geen wetenschap en hebben/nochtans vele suleken verstant hebben/dat soo sp haer in gheleert heyt naersteihck desse den/souden in alle wetenschappen veel uprechten.

De gemeyne siecken op haer/zyn den Blych-loop ende heete koozsen/
waer dooz sp het vasten den besten raedt houden; oock de Pochen/welche
daer veel in swangh gaen/doch wert lichtelijck wegens het hette Climact/
genesen: Daer zyn hoop-werck van Heiden/te Dactozien/soer expert inde
Medicinen/dari geene die haet inde konst vande Chirurgie verstaen: Sp
lyden menighete van Scheerders/soer gedienstig om het lgh te repinghen/
desse rooren/ende verlorenen dagelijc de leden/et welche sp Kamas heeten/ is
seer goet om het bloet te roeren/ende de lichamen die door arbept/oste exerci-
tie ontstelt zyn/tot ruste te bringen.

Hart seck-
en.En Me-
derghemey-
nies.

Het xxxvij. Capittel.

Van de Getyden des Jaers in Gusalatte.

In't Lant van Gusalatte, ende de plaatzen aen de Indische Zee geleghen/
begint den Winter in 't eerste van Junius/ ende duert tot September/
nochtans en tegent het soo ghedurigh niet/ als wel in Goa; matt altemets/
voorzameelijck met den aenvangh van de nieuwe ende volle Maey/de wint-
den waerpen 6 Maenden Woerden/ende 6 Maenden Zuyden/met wepniggh
veranderinge: Inde maenden van Appel/May/ en het beginnijel van Junio
is het geweldigh geer/welche hette de lichamen seer schadelijck zyn/en veel
heete koozsen/oste gestadighe hette/die de menschen van binnen uptercen/
veroorsaken: maar wanmeer het beginnt te regenen/so waerpt (dooyc gena-
de Godc) de wint sterck dooy/ alsoo dat sp dese onverdaegelyche hette wa-
tigt, dan dit ongeval brengt se te wege/ dat in den drogen tijt het stof van
de arde oprecten/ende ghelyck een Woelk voort dryst/bat op de menschen
vallende/groote schade ende beletten in't repelen doet.

De Heypdenen rekenen mede/ 2 maenden in't jaer/beginnende van den
18 Maert/matt die vande Wooren/begint van den ersten/tot den thienden
Januarius/naer den beginne van de nieuwe Maen/waer dooyz dat sp bet-
thien Maenden in't Jaer hebben/ deelen dagh ende nacht in acht deelen/
ende tsestigh uren dooy/ een etmael haer upp/terc is een Copjen van Co-
per/daer onder een gaetje is/ settien 't selve in 't water tot dat het vol is/
ende van sloppen op een hooppe becken/soo veel slagen als het laet is/mits-
gaderen de hoeveelste gebeelte van den dag/oste nacht.

Inde Maenden van September ende October/want met de Winter ver-
loopen is/beginnen de Schepen weder toe te maken/ om haer alle quartie-
ren te vertrekken/want die vooy dat de nieuwe mane in September gepas-
seert is/hem in zee begeest/oste upp de zee/ de Eisten van Indien aendoet/
vermits de groote Tempesten/ende schijckelijcke stormwinden/die alte-
ments op den wtgang van de Winter vallen) loopen pryckel van Schip en
goet te verliesen/ ghelyck de Nederlandtsche Schepen/ Middelburgh ende
de Doy-

Van haer
twe tijp-
somen.Tare ende
waent re-
heinghe
der Heyp-
den ende
Wooren.Wanner
hast scha-
pen toe-
maken.

de Duyve. Anno 1618 weder varen is: Inde Maenden van Februarius/ April ende May/wanneer de Kevieren dzoog worden/domineeren ende re-geeren de dieven meest/ menighmael de reysende Cooplupden/ ja gheheele Vorpen/ende Blecken beroovende/ over dagh haer inde Bosschagien hou-ende/dwingende de naest-ghele gene plachten haer nootdruft toe te bren-geen:inde regen tijt geneeren haer met Zapen/ende Ploegen/soo dat dan de wegen wat vepliger zyn/doch evenwel niet sonder gevaer/indien men niet een goet getal Soldaten niet gewapent is.

Wanneer
dieven on-
derwooppen
33n.

Hoeve
Markte
Lagen,

Inde Steden wort tweemael des daegs Marcht gehouden/ den eersten een weynigh naer Sonnen opganch/d'andere een weynigh voor haren on-derganch, alwaer alle eetbare waren bp't gewichte/ ende de Lijnwateren bp de Hierlantsche ellen/ verkocht worden.

Het xxxix. Capittel.

Vande Gewichte, Maten, ende Munten in Gusratta.

Haer ghe-
wichte,

Het gewichte van Gusratta is eenderlep/ende wort ghenaemt Mao, dat is een hant/met welck gewichte men weegt Booter/Dlees/ Supcker/ Indigo/Salpeter/Hout/Sout/etc. ende allerhande weegbare Waren/pe-der Mao weeght 40 Ceer, dat maecht 30 $\frac{1}{2}$ Hollandts/een Ceer weeght 18 Pepe-
sen/dat Kooper gelt is/ gelijck bp ons Gortjens) ende maecht 2 pont trop-
s gewicht.

Ellen,

In't meeten gebrypcken sp tweederlep ellen/waer van 19. Vande groot-
sten/maecken onghewaer 2 $\frac{1}{2}$ ellen Hollandts; de klepne ellen zyn maer een
dumpe beet vande onsen verschelende.

Munte.

De Munte van 't landt is tweederlep/als Mamodijs ende Ropien; de Mamo-
dijs worden in Suratta geslagen van quaet silver/doende na onse rekenin-
ge ontrent 10 $\frac{1}{2}$ stupvers, dese zyn alleen gangbaer in Brochia, Cambaya, Bro-
deria; ende gemelte Gusratta, voorts in Amadabar, ende geheel Gusratta, gaen
de Ropias Chagamy, zynnde van goede alope/ende doen 24 stupvers Hollandts;
Door papement gebrypcken Pepsa. waer van 25 ofte 26 een Mamodye, ende
53 ofte 54 een Ropia (dat is 24 stupvers Hollandts) maecken; de Pepsa zyn
Kooper gelt/gelijck bp ons de Gortjens ende Gopten/ doch swaerder van
ghewicht/doende naer de ghemeene reckinge/ ongeveer 10 $\frac{1}{2}$ Penninghen;
noch gaen hier Amandelen, waer van de 36 een Koopere Pepsa maken; van
ghelyck een slach van Hoorzjengs/Kauris ghenaeamt/die men aen strant-
vint/doende de 80 stucks/geden ghelyck Pepsa: de Spaensche Realen/ ende
Rijerdaelder/gelden ordinaerlyck in suratta byf/ en de Leeuwendaelder $\frac{1}{2}$
4 Mamodijs/dat zyn 53 $\frac{1}{2}$ ende 42 $\frac{1}{2}$ stupvers Hollandts: Nu isser noch een
Munte/ dat upi Persien veel ghebracht wert/ ghenaeamt Larrhins/zynnde
lanchwerpig/seer goet sijn silver/sonder eenig alope/ dese doen 16 stupvers
Hollandts/ofte naer dat de Wissel gaet/gelijck't oock is met alle ander gel-
den: Alle het Gout ende Silver gemunt/ofte onghemunt/dat van andere
Lantschappen wort gebryacht/wort gesmolten/ende tot gelt geslagen/ op
het welcken eenige Persiaensche letteren staen/inhoudende de Naem/ende
waerdighepdt van den Coninck/want ghebruycken in dese landen supver
Gout/ende sijn Silber: Hebben noch een goude munte Mooren, ofte Xera-
phins ghenaeamt/doende peder 12 $\frac{1}{2}$ Ropias/doch zyn weynigh in't gebrypcken/
wozen

worden vande grooten meest by haer schatten bewaert/ende op gesloten:
daer sijnandere goude munten/ghenaemt Venetiaenders, ofte Ducaten/co-
mende van Venetie, ofte Turckijen, doende gemeenlycke 8 $\frac{1}{2}$ tot 9. Mamoe-
dys surats gelt; want 't is te weten/dat het gelt niet althys eenen gesetten
prys hout/maer dickwils op/ende af slact/na dat de wissel gaet/daer mede
veel Benjanen haren handel drijven/ende oock menichtte met weten te win-
nen/met de wisselingen van dien; coopende het Silver/ende Goudt met den
aencomste vande Nederlantsche en Engelsche Scheepen upp Europa, en de
Moorsche vaertuigen/upp Aden, ende Perſien, Wanneer die op haer laechste
prysen zyn/en daer naer verhoogense den wissel/ alsmenen 't gelt naer andere
plaetsen binnen slants gheleghen/ op voere wil: Daer is een groote vals-
hept inde munte gheleghen/ waerom op veel hoeken vande voornamste
Staden en Marchten sittten Benjaensche Wisselaers/ die men heet Paraffes,
deſe beſierhet gelt ong cleyn proſjt/ ende sijn daer ſo courreet op/dat ſp't al
tellende weten te onderschepden/dat valsch is/ waeromme niemand derſt
gelt ontfangen/ ſonder deſe Paraffes te vertoonen/die haer verobligeren/ſoo
daer per gte coet/ ofte valsch onder gebonden wort/naer dat ſp dat ghetelt
hebben/het ſelbe goede te doen/ende betalen/ doch ſeldē gebeurt het datter
gebeek/ ofte ſaliant aen gebonden is.

Spreecken met Lacquer, welle doen hondert dupsent; een Croo, ofte Cor-
roa doet 100 Lacquer, ende een Areb, doet 10 Carroa: Int silver geldt doet een
Theyl (bande welcken 20: een pont trops gewichte upt hengen) 11, 12. ende
13. Ropias Courant/ende 11: Massa maecken een Theyl: thien Theyl Silvers/
maecken een Theyl Gout's/ gelijck by ons waer ghenomen is: het Cooper
geldt / dat reecken sp by 1 ancquer, van't welcke 12 ofte 13, een Mamoedy,
ende 26 ofte 27. een Ropia doen: Het Cooper / ende Metael dat hier in ghe-
bracht wordt / mach op den hals niet wederom upt ghevoert werden:
maer den tijdt vereyst / dat wyp van de bpsondere Waeren / van dit landt
sprecken.

Het xl. Capittel.

Beschrijvinge vande voornaemste Waren van Guzaratta.

DEs besonderste waten van dit lant/ sijn vooy eerst Catoenen/ en Lhwa-
ten/ die daer van gemaect werden/ zynnde verscheden/ en in groo-
te overvloet; vande welske de sommige soo sijn zyn/ datse alle Europeische
Lijwaten overtressen/ oste ten minsten gelijck schijnen/ peder heeft sijn be-
sondere naem/ oste van wegen hare coleuren/ oste van haer sijnte de princi-
paelste namen sijn desen Gamiguias, Bistas, Cbelas, Assamans, Madafoene, Keronis,
Iricandias, Chirres, Langans, Tofochillen, Dotia; dat sijn gelijck Cane fassen om
Zeplen/ ende anderen/ om sacken van te maken/ ende noch andere soorten/ te
lange om peder besonder te verhalen: Van zyde stoffen/ Coutoms met diver-
sche coleuren van streepen/ Allegias, half zyde/ ende gaaren/ met diversche co-
leuren van streepē/ Atilas, Tafz, Petola, Tulbanden, Commerbanden, Orays, van
Gout/ ende Zijde/ die de D'ouwen draghen in plaeſt van Slopers/ om het
aengesicht te bedecken/ ende eenige Goude Laekenen; sp maken oock veel
Caphten/ die men noemt Altacissas, maer sijn so goet niet/ als die van Persien
comen: een andere soort van stecchte Caphten/ die men noemt Chitenga, sijn
Namen
vande Saracatische
Lijwaten.
En andere
Waten,

by naet als de ghestreepte Laechenen die upt Schotlant komen/dienende om over kisten ende koffers te legghen; Ooch Deelkens tot Beddens/die men noemt Goedrijs, ofte Naljs seer net ende staey ghetrekt/met syde/ende oock van Catoen/van alle Verwen/ende stichselp; Pavlaoenen van veelders-ley coleuren; Perlino's ('t wels de Maoren Neuaer heeten) dat zyn bintsel/s/ ofte banden daer men de Bedrasteden mede bint/ende toerijgt/om 't bedt op te legghen; Aiderhande Indiaensche Bedrasteden ofte Cadis, Stoelen/ende andere diergelyche sneusterijen/ seer staey ghewocht/ende overdeckt/ofte bekleet met Lach van alle coleuren, oock lustiche Lickack-Borden/ ende schijven van pvozen been/ende schilden van Schilt-padden gewocht/ende ingelept/ seer Westerlich ende konstig; veel staect Signetten/ ringen/ ende andere curieuß heyt/van pvoz ende Lee-paerts tanden / ooch van Alambae/ ofte Bernesteen; heeft oock Achae-steen/ en een soorte van Berg-Christol/waer van spin Cambaya veel Djinck-hoppgen/Dinawerten/knoopen/Paternosters/rietens/ ende ander dupsent staecte dingen van maken.

Indigo
hoe die
waer.

De platten Indigo/in Nederlandt wel bekent/wast twee mylen buppen Amadabat/de hoofd-stadt van Guibara/in een Woer Churches Waer van 10 de naem voert; het heupt wat van de Indigo gemaakt wort/is niet veel verschelende van de gecle Peen/dan weynig houter/en bitter hebbende klepne houte tachijen/gelyc de bzmanen wassende/by goede jaren wel een mang lengte hoogh/haet bloesemis gelyc die van Distelen/ ende 't saet gelyc Gruet hop/ofte Premium Cracum, wort gesaect inde Maent Juny/ en wederom gesneden inde maent November ende December.

Den Indigo Churches eens gesaect zynbe/buert dyp jaren; de eerste wort ontrent een voet vande Verde afghe sneden/ende de bladeren vande tachien afgescheyden/die een dag inde Son te droogen leggen/ gedzoogt weseende/worden 4 ofte 5 dagen gelegh in rande steene Tancken, ofte kuppen/ (daer toe gemaakt) met schoon water/ontrent een mans lengte diep bedekt/soetende dat somtijts om/op dat het water de heacht en couleur van het heupt na hem trecken soude/latende dan het water/ daer de heacht van den Aml in 10/in een ander Tancke, of kupp/welcke daer dicht by staet)loopen/en ek geheele nacht in staen sincken/blyvende de dichte/ofte substantie van den Indigo op de gront legge; daer 1pt gehaelt/ dooz pille doechē geelens/ en dumachig op schoone plaatzen inde Son te droogē gelegh wort, dit is dan super Indigo/wanneer se dooz de Boeren/om 't gewicht te vermeerderē/ niet een spetie van aerde (van verwe de genomende Indigo seer gelyc) ofte om in het water te lichter te dryve/met olpe niet vervalst/ofte vermenigt wort; het tweede jare wast de Indigo wederom aen de afgesneden strupchen/ die op 't vele blyve staen/die so goet/ofte beter valt/dan den Gijneey (dat is wilde Indigo) wort so zaet van den Indigo begeert/om wederom te zagen/ moeten de tweede reyse de strupchen eerst op het vele laten verdroogen/ en dan af snijden/om het zaet te vergaderen; Den Indigo van het laerste geswas/wort van de Juwoonderen veel gebruycle tot verwen van lijswater/ also van geē upslantsche Coopluyde (echost of begeert wort, de voornaemste hen-tekenen zyn/haer droogte/lichtigheyt/ en dat sy op het water dryft/ dat sy een hooge volle coleure heeft/ en by so derte op brandende koolen geslept wort/ een violellen rooch geest/ en weynig asche maect, het lant daer den Aml gesaect wort/moet na het derde gewas/een saet stil leggen/of met

Weder-
om
Indigo.

pet s anders beplant worden/erste wederom Indigo daer op mogen zapē.

Salpeter konig hier van Almar, een Provincie onscert 60 mylen van Aga Dau den gelegen/en wort gemaect van de velden die langen tyt ongebout gelegen hebben/upt swarte/ vaelē/ en witachtige aerde; maer die van swarte aerde gemaect is/wort voorz de beste/ en substantie este gheooordeelt; de Salpeter wort gemaect op dese maniere/sy grāve een put tamelijck groot/gelyckēe sout put/ en bullen die met Salpeterachtige materie/met veel waters dooz een goede daer in bengende/ en malien dat dooz veel arbeits met haer dooz een weesk/tot dat yet is gelyck bsp; wanmeer dat het water alle de Salpeterachtige materie uit de klap/oste aerde tot hem getrocken heeft/ so nē sp het weke/ en doen dat in ten aerde pot/ die nauwet ende klepnoet is/ als de erste/op dat wederom soude dicht worden/ daer na hoocken sp het in een pse van chuynde de duplighete van het supver af/ en so gietet in aerde baten/ en alsser noch pet s van de duplighete overghebleven is dat hem op de gront van de patten geset heeft/ende dicht begint te worden/ so halen sp tallenswēs upt/ en leggent nide Son/ om hart ende droog te worden.

Borax, het welcke de silver-smitēs besigen/om't gout ende silver te supveren/balt in't gebergte van Purbet, een schoone Provincie/staende onder Kaszua Biberon, sich strechende tot aen de grenzen van Cartarie; daer valt oock Muscus/Opica/Hardi/Quic silver/ koopt/ en een specie van verwe/ daer mede schoone Cartstanje colort honnen maken/ het welcke sp Muzel heeten: den Borax wort ghevonden in een water/ ghenaeamt Jankenkhaer, loopende dooz het gebergte van Purbet, komende in een engh water/ dat dooz 't midden van't laant heeten loopt/ dat sp Maeroor benamen; op de gront van dit water/wast den Borax, even gelyck den Cozael/ so dat de Gusalatten haer den naem van het water Jankenkhaer geven; den Borax alsoo upt ghehaelt zynde/wort in blasen van schaeps-vellen gemaect/be waert/ende niet olic gevult/op dat te beter soude duren.

Den Hingh, die de Doctoren en Apotecarisen in Europa/ Asia Fœdita noem/ men/balt in Persien/ende in een Provincie in Indien/ Utrad, ende dese is de supverste/ende wort voorz een tresselijcke Cooppmanschap dooz gehel Judo- stan gevoert, de plant die desen Hingh ofte Asia Fœdita dooz bengt/ is tweederleip/d'eene is een hoog geboomte/oste een strupch met kleyne blaetjens/ de Wynreupt nier ongelyck, de andere gelyck stadijs/bengt groot en kleyne stelen dooz/haer loof niet veel verscheelende vande Opgheboom; dese plant wast gaern in bergachtige ende steple plaezen; sy wort geplukt in de herfst/want in't uptgaen vande Sonne begint de Sonne daer upt te loopen, de Benjanen van Gusalatten gebruyccht die Sonne in alle haer spisse/meeende geen kost ofte sause volmaecht te zijn/ sonder de selvige; smeerren oock alle haer dincbaten daer mede/ende zynder soo toeghewent/dat den stercken reuck/daer de andere Nation een walgh van hebben/siet ende aengenaemachten.

Amphion ofte Assien, in't Lathn Opium, komt uit Aden/ende Cairo in Egip/ ten/maer het meeste deel dat hier te lande gebruyccht wort/van Gualcor, een Provincie van Indistan; wort ghemaecht van opghesnede bollen/ende is de Sonne daer upt/daer de nation van Assien een groote treck toe hebben/de minder-jarige en gemeene lypden/ gebruycchen in plaezen van desen Amphion de bollen opgesoden/ende om dat dese bollen by haer Pust ghenaeamt wort.

den so noemen sp de geenen/die dese gecoocht eten Postij; ghelijck de rijken/die de ambo-eten astomy: De persianen schryven haer selven het eerste ghebrupck daer van toe/ende dat vande vooznaemsten van't Lant/de welcken dooz groote sorgē niet connende slapen/daer toe het seer dienstig is; 't welc 't gemeene Volk/ende vervolgens de naest gheleghen Landen/allenskens hebben naer gevolcht/also dat daer weynich sijn/die het niet en gebrycken; sp eten dagelycx een Erte groot/niet so seer om den slaep daer doort te voeden/als om het gemoet te strecken/nuttigent insonderheyt ten Oorlo-ge/oste op verre reysen; Als de Casels met Brieven/ende boodtschappen van d'ene plaets op de andere over Lant te bestellen gaen/meenen dat sp daer door gehardt worden/ende niet ghevoelen enige arbept/oste onghemack; maer ghebrupckent aldermeest om de onkupsheyt te voeden/want 't maect een Persoon sijn zaet lanc op hout/en verlangsaem comt/temeleke de Indische Drouwen gaerne hebben/om niet dep. Wauwelycke haer natuer te volbringen; doch sietmen dat de geenen/die het Op in dagelijcx gebryucken/dom/ende slaperig worden/ende wanckelbaer in woorden/en wercken/so dat met haer qualijcke te handelen is; 't exemplpel hebben wgesien aen den Gouverneur Mirmosa, en andere groote Heeren/die gedurende onse residentie in saracie ghelyken heb/die daer aen so gewent waren/dat wanneer sp daer van op hielden/souden gheschorven hebben; het is een doodelijk vergift/ten sp dat men het matelijcke/ende voorsichtige gebryucken/daeromme die het nuttighen/beginnet allenskens te cren/tot dat sp het in gewoonte hebben/ende soo het geschiet/dat hen vier/oste vijs dagen daer van onthouden/vallen in een doodelijcke sieckte/van gelijcke/die het nopt gegeten hebben/sullen daer van sterven bp aldien sp 10oste 12 gryp daer van eten.

Van het Lack is sekere Comme/comende upp diversche soorte van Boommen/Lack ende den Doornen Prupmen Boom niet ongelijck/valt ontrent Amad-bar, doch meest in't Doorp sindikera, 16 C. teu Oosten van Brodera in Brams o r, en op veel plaatzen in Golaata, wanneer het Lack rauw/gelyck het vande Boommen comt/so is het doncker/brupn/ en rosachlich; sp stoeten het Lack tot poeder/ende smelten/ als dan vermeungen daer onder alderley Werken so sp willen/als Koot/Groen/Geel/Swart/etc. ende maecten daer upp stoeckens/gelyck men in Europa vercoopen/om Brieven toe te zegelen; sp bekleden daer mede veel dingen/als Casels/Boschetten/Gooskens/ Stoelen/Bedsteden/ende alle andere gedraepde Hout-Wercken/ Waer dooz hier wonder gemen is/ende seer gesleten dooz geheel Gularatta, des gelijcker gebryucken sp het Lack/ om te vullen alle Silver/ende Goudt-werck, te weten hechten vande Messen/ende andere dingen/makense van bumpten staep van Goudt/oste Silver/ en van binnen vol Lack/sonder dat het remandt soude connen mercken/ten ware sp daer van bewitticht is.

Comijn/
Gember/
Mirabala-
nen ende
zijders.

Doort's wast hier veel Comijn/van tweederley soortte/als witte/en swarte/menichte van groene Gember/ die veel Confyten/die naer Persien, en andere quartieren vervoert wert; oock diversche soorten van Mirabalanen/ seet geacht/ende gebryupckt vande Medecijnen; van hier comt oock groote menichte van Dupckeren/doch veelderhande Medecijnen/waer van apart de epgen namen/en prijsen sullen verhalen; gelyc oock verscheypde Gesteenkten/als Diamanten/Paerlen/Robijnen/Spinellen; Granaden/Esmiraul-

ten etc. mede Albast/ Brodt/ Marmel/ Jaspis/ ende andere/ die de inwooners seer schoon weten op te maken: **Was** hette belangende de Coopmanschappen/ende voornaemste waren in Gusalatta vallende.

Het xli. Capittel.

Vrachibaerheydt van Gusalatta.

Het Lant is seer abundant van alle Lyf-tochten / als Cooren/ Rijns/ oer de rive Erweten/ Boonen/ Geersten/ alderleijp Granen, desgelycet van Booter/ oer de rive Olie/ Melen/ van Busselen/ Geyten/ Stoepen: maken oock sommige kleynne Doesten/ tegelycet van de omleg Witte Haeschiens/ maer sijn seer sout/ ende drooch: **Het Cooren** wast op de gebente ryghen manier als in Holland, behalven dat het hier witter/ en grooter is: Landen. van't welche de inwoonders schoon Brodt backen/ gelijck by ons in O-
vens/ maer on deckigs van een pot/ die over 't upet leeft: **De schamele luy-
den/** ende voorzamelijkheden die by mijnen, ofte Heydenen, daerliet haet Brood
Panne-hoeckis wylse/ende dat op koolen van hooi-mist/ die sp in plaatse van
Lufs gebruycet: **De Erweten/** ende Boonen sijn niet gelijck in Neder-lant,
maer kleynder/ en niet te min van goedet smaeck; onder dese is een soort
ghelyck de graeuwe Erweten/ seer smaeckelijcke/ wast dicht op de aerde/
aen kleynne struychijng/ wat hantachtigh; dese wort veel gebruycet/ om het
Oei mede te voeden/ in plaatse van Haver/ die hier te lande bekent is; mede
wassen hier veelderhande Zaeden/ die by ons ghevonden warden: als
Lijnzaet/ Bocchwept/ Mosterzaet/ etc. ende een cleyn Tachtijnt welen-
ken sy l'bil heeten: waer van de mee ste Olie/ hier te lande ghebruyckende/
van ghemaect wort: **Op zaepen** in de Maent van Maer/ ende Junius/
ende halen haren Oest in de Maent van November/ ende December: **Het
Gras** maepen sp tot geen Hop/ gelijck die van Europa, maer halent/ en sing-
dent van't Welt/ Wanneer 't haet te passe comt.

De maniere van Lant-bouwerye is dese; de Boeren gaen by de Ouerste **oare** van
de Dörper/ die daer toe van den Coninchende sijnne subalterne **Gou-
verneur**s gestelt zyn/ om het Lant upe te deelen/ ende de incomste te ont-
fangen; ende verklaren/ hoe veel/ ende hoedanich Lant sy bezaecken wille: Lant-bouw-
als nu het Coorn ryp geworden/ en gemitreden is/ so nemen dese de helft/ ofte
sommits dyp parten voor; den Coninch/ ofte des selfs Gouverneur/s/ en la-
ten de rest/ by den bezaepper: also dat sy dichuinaels geen voordeel van haer
moepten/ ende arbeyt krygen: warr dooz men oock weynighe vermoedende
Lant luyden onder haer speuer: vande Velden/ ende Wenden daer sy haer
Beesten op weyden/ betalen weynich/ ofte niet; alsoo der wel dyp sentmael
meer Lants ledich leeft/ alser bezaept wort.

In de Hooven/ die seer vermaekelijcken ghebouwt/ ontreent de Steden **verschijp-**
leggen; wassen diversche Mors/ krypben/ daer men hier te lande War- de Mors/
moes af maken: als mede Salade/ Knabys/ Kapen/ Comeottmers/ Looch/ A-
syp/ roode/ en greele Peen/ Beet/ Wortelen/ Pattaten/ ende ongesloten Cool/
also de Coolen nimmer meer volcomen wasdom comen kryghen: daer sijn nies-
michte van Miloenen/ die seer ververschen/ en soet van smaeck zyn, waerom-
me veel naer den noene gegeten wort: **De Bloem** van dit Lant/ behalven
de Stoosen/ en eenige andere/ vermaaken dooz haer coeleur meer de oogen/ dan
sy dooz haer aengenaemthept/ den neus een goeden reuch aenbrenzen.

Hier sijn veel schoone Boom-vruchten/en Planten / als Ongie/ende
Granat-appelen/Lemonen/Lijmen Citroenen ende Cyderen/Ananasse/
Banassen/Spaenische Vygen/ Jaccas/Cocas-nooten/met groote meenig-
te/ontrent vruchten, ende in sommige groote haer Speciel-hooven/vint men
Opypven/dan en sijn der soot groot niet/als die van Perlen, ooch weynich
dierder/naer advenant de goede coop van alle andere Fruyten.

Carp-
boom ende
sen vrucht.

Hier sijn menichtre van wilde Boomen/in 't vrolyc onbekent, onder anderen
isser een waerdig gedacht/hebbe cenen stercken Stam / sonder eenige tac-
ken/behalven boven in de top/npt welke sp (de Schoffs) doorgesneden) cen-
seker. Daer lappes/Tarry genaemt/desen dranch/bp nachte uptdzyppen-
de/is gesont/ende liefslych om dincelen/ ooch goet tegens de Water-sucht/
hette v'm Levert/ende der Dieren / want supert de roede van etter/ende
vynie materie,maer die bp daech uptdzyppt/wort dooz de hitte bedorven/
ende ontstelt de Hertsenen geweldich. Darr sijn ooch menichtre van Tana-
tin Boomen/dart vande vrucht by de G. sarulen. Andijt gehelte is/ de wele-
ken sert verkoelen/ende het bloet supveren. De Boomen/ende Delden sijn
hie 't gehelte jaer dooz groen;maer het Gras is des Somers afgebrandt/
dooz de hitte der Sonne: de Delden hebben gansch gheen Bloemen altoos/
dan sommige Roosen/ende sioofenarepn van weynich reuex/dare sijn alle
2 Bloomen/die het heele Jaer dooz hebben/met namen mogra en schampi,
zynide de Mogen Wit/ende de Schampi geluwe van coleur/dese rupcken sert
wel/ende de Drouwen dragense veel om den hals/ende stroopense in de Bed-
den/want sijn uptermaten vriendinnen van welricchende dingen.

Het xliij. capittel.

Van alderley wilde, ende ramme Gedierten.

Darter-
tep vnde
Broek.

Cec. Os-
sen. Scorp-
ijn. eide.
and. e. rach-
bet.

Herten.

I. Ode Basselen / dewelcken hier veel sijn / sijn ontallijcke veel wilde Bee-
lzen/als Herten/Dassen/Steen-borken/Claudia/Verckens/ende Hasen/
die een pedet mach vangen/ten sp de Coninch/oste eenige grooten met haer
Drouwen op de Jachte waren/wanneer te vooren vercondicht/ende op den
hals/ het jaeghen van particuliere Persoonen verboden is: inde voortz
Bosgagien sijn mede veel Leeuwen/Beeren/Lijgers/Luparts/Wolven/
Serpenten/Slangen/ende andere vergiftege/ en verschindende beesten; ooch
een specie van dolle honden / diese Jack-as noemt: inde hyspen selfs sijn
Scorpioenen/ ende over dach een groote menichtre van Wijghghen/die de
menschen sert quellen/men vint dooz geheel Goua:ara veel sant ure/ als Os-
sen/bospen/ Schapen/ Gepten/ en dierghelijcke/ ende dat sert goede i noop:
ooch sijn hier menichtre van Wussels/ die goede melch/ende Botter gheven.
Wieng vlees soo goet van smacch is/ als het Ossen/ hoe wel bepide de hitte
van 't Lant niet seec gesont; hier sijn veel Paerden/ met alleen/ van die in-
dit Lant ballen/maer ooch die van Perlen ende krabbel gebracht/ ende voort
groot gelt vercoft werden:want houdense voor de besie van Indien/ende
driagen niet alleen daer voor groote sozghe/ peder Paer sijn eygen dienatt
bestellende/ maer gheven haer ooch goet eten/als een specie van boonen
(wooz, inde beschrijvinge van de Chanan aengheroert) die sp Danna heeten/
doch eerst gemaelen/ende gecoacht: voort sgheden de voortz Paerden alle
dagen cemael des avonts/ ende inde moerghen stondt/ twee pondt gersien
meel/gemengt niet: pont Botter/ende i pondt slechte supcker: hebben ooc

veel Ezels/ende sommige Cameelen / Muplen/ende Olpphanten/die de Ezels/
grooten onderhouden / peder naer sijnen staet:en alhoewel dese landen vol Muplen/
sijn van granen/ also dat alle dingh goede coop is / nochtans om dat dese Cameelen/
Beesten veel naer haer nemen / soo costen sy veel van onderhouden:de Os-phanten.
sen verscheelden niet veel van de onsen / behalven dat op haer schouderen
een buldt hebben / worden wepnigh gheslagh:en om te eten / ofte ten is
voor 't armie volck: het Schapen vlees van Gularat is niet gheacht / ende
wojt wepnigh ghebruyckt / als wessende slymetigh ende ongesoudt: men
winter oock Schapen van persien , hebbende groote breede staerten / ende
soo goedt vlees als de onsen/maer gheen soo goede wolle/worden niet dan
van de grooten ghegeten/op eenigh Banketten / ende Maeltijden/maer
in plaeſt van't Schapen vlees/ slachten menichtie van jonghe Bocken/
van seer goeden smaek/ die sy met Rijs / Amandelen ende Kostynen ghe-
bruyckt/bruyckt/ ofte met Rijs/Booter /ende specerpen ('t welck sy byenghje
noemen)coocken, is seer voedende ende smaeckelijcke cost. De Kalsbouwen, Kalsbouwen
een heydensche natie/ (meermael ghemelt)jagen/ende eten veel Verckens/
daer de Mooren een afkeer af hebben / alsoo sy naer de Wet van den val-
schen Propheet Machomet, geen Verckens Vlees eten / nochtane aenraechen
moghen/hoe wel veel haet Haerden / ende Cameelen wanmeer sieck wo-
den/ ofte tot te hooghe ouderdom comen / slachten / ende het vlees voor een
delicate/ ende aenghename spijse ghebruyckt/ daer is noch een geslachte/
gheheeten Taers. Lynde noch heydens/ nochtane Moors/maer leven op haer
selven/sonder eenich gheloof ofte Godts-dienſt / haer behelpende met het
dodee Bee te vullen/ de hyspen/ende stratene veeghen / ende alle gooten/
ende andere stinckende poelen te repnighen / ghelyck by ons de nacht-
werkers/ ofte Beersteeckers: dienen oock om de justicie over misdadigers
upt te voeren/ in plaeſt van Scherp-richters : dese eten alle verstoornene
Haerden/Oſſeu/koepen/Buffels/Ezels/Cameelen/Honden/Catten/ende
alderley dodee krenghen/ die sy om't vlees vullen / waer dooz by een peder so
veracht sijn/dat soo wanmeer pemandt aen't lyf raecten / hem selven ter-
stondt vande hoofde tot de voete moet wasschen/ repnighen / ende schoone
cleederen aen treecken/aleer pemandt anders derven ghenaecten/ ofte eeni-
ge dinghen aen tasten/waerom dese natien diele Alchores heeten/ inde Boz-
pen/ende voorsteden apart moeten woonen/ sonder eenigh ander volck by/
ofte onrent haer/sulch een weer-sin hebben de Mooren, ende Heydenen van
dit onrepyn volck: In Gularata sijn wonder veel Oleermupsen/ende sommi-
gen so groot/ dat het onghelooftlyck te vertellen is: oock uptermate veel
swarte krapen/die dickmaels connen vliegen dooz de Deynsters/ende ha-
len/etn upt de schotelen/die op de Tafel staen / daer 't volck by sitten / sy
sitten gemeenlyck op de Buffels/ende picken haer alle het haryp upp/soo dat
men om dier oarsaecke wepnigh Buffels met haryp vint / ende om haer daer
van te vryheden / soo loopense ghemeenlyck inde Mozaſſchen ende modder-
achtige plaeſten tot den hals toe/want kunnen haer anders niet weeren.

De Katten zynder oock in groote menichtie/ende sommige so groot/ dat ^Wil groo-
het te verwonderen is/soo dat haer geen katten derven aen doen ; graven te Gatten.
de Muren/ende Fondamenten dickmaels om/so datse de Hyspen doen val-
len/ende bederven;doen oock groote schade int velt/ende aen de aertvuchtē.

Dan tamme Doghels zynder Hoenderen/Capoenen/Pauwen/Gansen/ Tam ghe-
dogelte.

Entvoegels/Celingen/ende Dupckers/die by menichtie inde Fanequen, en
Bevieren haer onthouden: daer sijn oock veel Patrijsen/Dupben/Valcken/
Spierwers/Arenden/Keggers/Wulpen/Papegauen/Musschen/ende andre
re Vogelen in Europa niet bekendt: daer sijn oock wonder veel Meer-kat-
ten/noe sommige Beesten/by naest gelijck de Fretten/datt men de konij-
nen mede uyt de hollen jaeght en vangt/ hebbende een staert als een Ene-
hoozenken/en fraey graen besprengelt hary/ dese doen groote schade in de
Fruct-boomen/ende Aert-vruchten/sulc dat de Boeren/wanneer het Coorn
op't Delt staet/ende ryk begint te worden/des dat g's in't Delt moeten wa-
ken/ende connen die qualycken weerent.

De Heydenen hebben onrent haer Dörper/ seer groote Boommen/daer
eenige witte Daentjens boven uyt streecken: in welke Boommen/het gevo-
gelte des nachts comt rusten/ sonder datse sullen lyden/ dat pemant die
verjaecht/veel min daer van schietet/ seggende dat daer mede de schierheit
van haer Dörper beteekent wort/ om dat vry te nogen/ en de ghe-
looven/dat toe stonden/ dat men haer op de Boommen quaet deden/ dat het
haer oock qualijcken gaen soude: Ja de Benjane van Gularaita sijn so tot het
ghewoghelte/ende ghedierte met meedogen genegen/ datse dickmaels van
de mōren/ende Christenen eenige Vogels/ende andere gedierten/diese int sin
hebben te dooden/sullen coopen/ende geuerst zynde/met groote opsicht en
naerstigheyt genesen/ ende dan lateu sp die weder wicgen/oste loopen: Sp
hebben voor een manier/op de wegen ende in de Wildernissen te setten bac-
ken met water/ en werpender Coorn/ en andere grypnen in/ om de Vogels
te spijzen/ t welcke onder haer voor een groot werck van barmhertigheyt
geschadert wort; hebben oock doort geheele Lant van Gularatta, Gast-hup-
sen/daer toe geordoneert/daer men alle Vogels/ ende gedierten in cureert/
ende nemense waer/of het menschen waren/ seggende dat sp't doen om haer
even naesten/ daer sp nochtans weynigh forzhe voor dragen/ sa een Lups/
oste Vlope(die hier/door dienst niet ghedoort worden/ in groote menigte
zijn) vanghen/ settense op een lapjen pewers in eenich gaetjen inde Muur/
ende latense also loopen/ men mach haer geen meerder quellinge aen doen/
als yets te dooden in haer presentie: zp en sullen niet aflatzen te bidden/en
smeeken ootmoedigheyt/ dat men soo groote sonden niet doen/ te benemen/
dat God niet ziel/ende lijs geschapen heeft: Den Wieren/ en Motten zyn-
der so veel door geheel Indien/ende soo schadelijcke/ dat men gheen dinck/
wat het oock zp/ van etbare spijse/ Cleederen/Lijwaet/oste Papieren kan
bewaren/ of het is terstout vol dypsende/ dat het krielt.

Barmher-
ticheyt der
Benjane
tegen 't ge-
vogelte en
gebierre.

Houden
voor haer
Gasthupse.

Schade.
lyke
Wieren.

De
Bevieren
van haer
Dörper
Visschen.

Daer Tee
Dysch.

De
Bevieren
van de
Landen en
sijn oock
geen treff-lijcke
Visschen ge-
brueck/ als harpers/ Steen-Brasem/ Ael/ Spiering/ Tongen/ Garnet/ en
veel anderen/die in Nederland mede bekent zyn; in soarta, ende de Tee Dyc-
den/heeft men abondantie/ende menigerley goede/ ende smaekelycke Tee,
Dysch/ende seer goede coop/om dat de Heydenen niet eeten van yets/dat le-
ven ontfanghen heeft/ waer doort' meest onder de arme lypden gheconsu-
mert

Het xlijij. Capittel.

Vande Vissche, ende Zee-gedierten in Indien.

De Bevieren van de Landen en sijn oock geen treff-lijcke Visschen ge-
brueck/ als harpers/ Steen-Brasem/ Ael/ Spiering/ Tongen/ Garnet/ en
veel anderen/die in Nederland mede bekent zyn; in soarta, ende de Tee Dyc-
den/heeft men abondantie/ende menigerley goede/ ende smaekelycke Tee,
Dysch/ende seer goede coop/om dat de Heydenen niet eeten van yets/dat le-
ven ontfanghen heeft/ waer doort' meest onder de arme lypden gheconsu-
mert

meert wort; de Mooren mede daer toe soo seer / als tot vlees niet geneghen
 synde/men heest oock Mosselen/ende ander Vis in schelpen/ende de grootste
 Garnaet / dien ick opt ghesien hebbe / want met een dosijn Garnaet/een
 Maeltijt kan gedaen worden ; de Creesten ende Crabben zynder seer goet/
 ende sonderlingh groot/ende dat noch meer is / dat wanneer de Maen vol
 is/ welcken in onse landen voor een teecken hout / dat alle Crabben/een
 de Creesten/vol/goet/ende thdigh zyn/is het hier ter contrarie / want dan
 syn deselvigen ydel/en leech/ende nergens naer so vol/goet ende thdigh/dan
 met het afgaen van de Maen: Inde See op alle de Custen van Indien/syn
 veel Juhuvisch ooste Hayen/ die seer veel quaet doen/ ende meenich mensch in Hayen.
 't water al levendich op eten/waer dooz men niet veel durft swemmen:men
 vindt in de Rivieren Cocobriz/ ooste Capmans/ Slanghen/ ende andere ^{Broekdijks}
~~se~~ ^{en} ~~en~~ ^{ten oste} ~~en~~ ^{Kapinang-}
 visschen: hieromme baaden haer veel in bactken/ooste Tancqueen
 in haer Huys/ende Hooven gemaerkt/als op een ander geseyt is.

Het xluij. Capittel.

Schip-vaert van de Mooren van Gusalatten.

DE Schepen die jaerlijcx van Suratte na Mocha int Roode-meer varen/
 syn wel groot/matt slordich gebout / ende hoe welse veel geschut voe-
 ren/so en syn sp nachtaus daer dooz niet bevrjd/ om dat het op de bavenste
 over-loop staet/sonder eenige beschuttinge/ oock weten daer mede niet om
 te gaen : op yeder van dese Schepen syn altemets wel 1000 menschen/die
 niet so seer mede varen om Coopmanschap te doen / als wel om te Medina,
 ooste Mocha het Graf van Machomet te besoecken:want die reys eens ghe-
 daen hebben/worden daer naer Hoggis(dat is heylighen)ghenaemt : Dese ^{De Mosa-}
 Schepen varen ghemeenlyke daer nae toe / met de Nieuwe Maen/in de schomers
 Maent van Maert/ende inde volghende Maent September so keeren syn Gaste/
 weder; syn conuen de reys veel korts/ en in 2 maenden wel af leggen/matt
 inde regen maenden/so vallender sulcke storm-winden inde Indische See/
 dat men dan niet vaert/dan met groot prijkel.

DE Coopmanschappen die naer Mocha,ende de Custe van Aden varen/
 syn meest Catoenen/ende alderley sorteeringe van Catoene Ljwaten/Ca-
 bacca/Alwyn/Campher/Indigo/Swavel/Senjuin/eenigh Specerpen/al-
 derhande Constituten/ende Mirobalanen / weder comende/vrangen wey-
 nich last/dan party Bloet-Cozael/Barn-steen/ Missept/ een goet om root
 mede te verwen) Mirrekiser, ooste Kohouwa, daer de mooren swart water van
 maken/ende heet drinck/gelyck bp de Chinezen en Japanders de thee/doort
 eenige droogen/ende amboen, die de beste van Indien ge-estimeert wort:en-
 de de rest van haer retour/bestaet in Silver/ende Gouwe Ducaten. Mede naer Per-
 voeren van Suratta, Brochia, en Cambaya jaerlijcx/ andere mindere Schepen ^{Als mede}
 naer Persien/mede nemende/ende in retour vrengende / soodanige Waren/
 als dozen van de Zeevaert op Arabie, ende Aden gheseyt is/ behalven veel
 Goude/ende Tyde Lakenen/Stoffen/Camelotten/Fluwerien/Perlen/veel
 Fructen/als Amandelen/Koijnen/Pooten/Dadel/eenigh cassen Koos-
 waters/ende andere Goederen in verren vallende : Dese Schepen vertree-
 kyn in de Maent Januario/ende Februario/ en keeren weder inde Maent
 eec 5. April/

April/oste het beginsel van May; daer varen oock Taerlycx eenige Sche-
pen van 50, 60, 100, 150. Lasten naer Achin, ende Qulda, mede nemende voor-
schul. Cargasoen/Amfion/ Cattoen/ende allerhande soorteringe van Gusalatti-
sche kleeden/haer retour is Swavel/Benjuyn/ Campher/ Porceleyn/ Ein/
ende soo veel Peper/ende andere Specerijen als becomen comen: Dese ver-
trecken inde Maent van May/vermits de Portugesen gheen Paspoorden
willen verleenen/ om Peper oste Specerijen van eenighe plachten anders/
dan in haer Steden te halen/ op pene van den hals/ende verbeurte van soo-
danige goederen; om welck ongemack te ontgaen/dese Maorsche Schepen
so lange vertoeven/dat de Portugesche Armade/ende Fusten(die Taerlycx
tot bevrjdinghe van de Lust van Indien/teghens 't groot ghewelt vande
Malabaerse Zee-roovers/ hare doot Spannen/ tot ghelepde ende bescher-
minge vande gaende ende komende Schepen in Zee/ende langhens de In-
dische Kust houden) wederom in hare Hovenen op leggen/ om te wachten/
ende maken't naeste Monson in 't begin vande maent October/ al eer
de Portugese macht in Zee is/wederom binnen te wesen. Doozis varenden
noch veel kleyn Scheepjens ende Fregatten van 30.40. tot 50. lasten/naer
Goa, Diu, Damian, etc. ende andere Portugese plachten/met Tarwe/ Rijns/ ge-
sinolte Boter in potten/daer men mede koocht/ende andere eetbare waren
oste lystochten; wederkeerende/ brengen in 't ghemeen gros Sout van Or-
mus/ende oude Petten/dienstigh voor de Papier-makers/als mede vaege,
't welck seer ghebruyckt wort/ om Petten mede te wassen/ waer toe seer
bequaem is: Dus verre koertelijck van de voornaemste trasiquen der Au-
waonders van Gusalatta/ soo Heydenen/als Mozen.

Doch na
Goa/Diu/
Damian.

Her xlv. Capittel,

Den Malabaren handel op Gusalatta.

Malabare
gebied.

Daer han-
del op Su-
atta.

DE Malabaren, dewelcke besitten een goede ghedeelte van de Indische
Luste/beginnende van Cabo di Rama, 't welcke de hoofd-Stadt is van
Goa, ooste Metropolis der Portugesen van gheheel Indien/Zuid-warts
thien Mylen/ende vol-epnt aen Cabo de Comeria, 't welcke zijn hondert en-
de seven/oste acht Mylen/Waer in legghen de Steden van Onor, Bacalor, Bi-
canor, Mangalor, Cananor, Cranganor, drijven met hare Fregatten eenen groa-
ten handel op surata, Cambaya ende Brochia, hare Coopmanschappen zijn
Cairo, ooste basten van Cocos boomen/ daer touw weel van ghemaeckt
wort; Copera 't pit vande voorz Cocos- Nooten/upt de basten/oock veel in
haer geheel; Vigaga, dat is swarte Sappeler/ komende meest upto de Eplan-
den Maldives; Axeca, ooste Betelle/in Malaps Vi-nang ghenaemt; eenigh root
hout om te Verwen/dat sp in dese landen Parang heeten; ende Harpus/ waer
mede de Schepen Calfaten/ ende smeerken/ 't welck een courante waer is/
oock veel Rijns/ende andere lyst-tochten. Dooz retour mede nemende/ veel
Amfion/ Daffraen ende Bloet-corallen/oock van de grooste kleeden/ als
Bastas/swarte Candakijns/etc, nevens partje Catoen/ende Garen van
het selve/sp komien iude maent December/ en vertreken wederom ontent
half April.

Het xviij. Capittel.

Der Portugesen handel op Gularatte.

DE Portugesen hebben langhe jaren den handel op Gularatte ende Indo-
stan alleen geposseert/ende daer van groote wuisten genooten/gelyc-
hugt de treesselijcke Colonien/ Steden/ende Fortressen van Daman, Diu, Goa, ^{Portugesen}
ende andere/diese met groote kosten ghebouw/ en tegens de Malabaren, ende
haer andere upanden/moerten onderhonden/af te meten is; brachten voor
Coopmanschappen alderley Europeysche waren/als Loot/ Ein/Vermilioe/ ^{Wat wa-}
nen/Quicksilv/veele grove/ende syne Lakens/ Item Oliphantstan-^{ren daer}
den/ Sandelhout/ Peper/Cardamom/wepnigh Nagelen/Pazslen/ Chime-^{bringen er-}
se/ende Ressen/ Caneel/Cocos-Paaten/ende Cairo/ oste de touwen van de
Wuisten ~~van de~~ ^{de} ~~Locas~~ boommen gemacc/ / voort allehande varieteeten/
van goude kappes/Beechers/ Schalen/ etc. met ghesteente/ ende Peerlen-
seet konstigh ingeleyt/ veel Diamanten/ende andere stijnen/ met allerley
hostelijcke steenen seer fraep ingeset: uoz retour namen mede/ en verbaer-
den naer Goa, tot ladinghe van de Catachen/ die Jaerlycht in de maenden
van Januario ofte Februario ten langsten naer Portugael vertrecken/ als
lerley sorteringe van Bleeden/ Catone Lynwaten/partje Anil/ Salpeter/
Lacq/ Supcher/ menighe van Constitucen/ende Mirabolani/allerhande
seape/gesichtte dreechens ende behangsel/ van Bedsteden/Schistozien/ en-
de Comtoekens seer net/ende exkies gemaect/ hofte mede in Cambaya/ en
de Seara veel gesmolte Botter in leere Potten/oste Balen/ Kingh/ Amfion/
Comynh/ Mostert-Zaet/ menighe van Catoen/ ende gatten daer van ghe-
sponnen/diese wederom naer Malacca/Maccav. ende China vervoeren/ ende
niet minder/als met dyp/ ofte twee wuisten ommesetten/ wat dooz in ry-
dom ende vermogen/niet tegenstaende veel verlies van Scheepen/ en groo-
te schaden/tot verscheyde thiden; voornamelyk op de kusten van Cbjas/ en-
de in lapp/ an geleden hebben/ seer hebben toegenomen: Waer zedert/dat on-
gewaer 20/ ofte 30. jaren geleden/ de Engelschen/ ende Nederlaantsche Com-
pagnie met hare Comptoren/ende handel inde Landen van Gularatte, Indo-
stan/ende Perlen/ gheweest hebben/ so is de Negotie van de Portugesen (dom)
het goet beleydt van de Dienaren vande ghemelde Engelsche/ende Neder-
laantsche Compagnie/ t' enemael vermindert/ ende upt wese van de selfs
Scheepen/diese tot verscheyde malen met haer schande/ ende niet wepnigh
schade/maer al te wel hebben beyzest/genoegsaem van selfs verlaten/ ko-
mende jaelijker alleen met eenige fuslen/ende goedertien
volgh van haer handel en Crassiquen/ inde Cupde/ gedeelte van Indien/
in Cambaya/ende Seara, mede brengende tot Cargasou/ sodanige waren/
als hier vooren vande Malabaren ghezeigt is; voortretour koopen eenighe
groeve ende syne sorteringe van kiceden/ zpde stoffen/ ende andere goedertien
van kleynder waerde/ waer mede inde maenden van Januario en Februa-
rio naer Diu, Daman, Chaul, Malcatta ende Goa, keeren; dus veel kortelijcken
van den teghenwoerdigen handel der Portugesen inde Landen van Gular-
atte, ende Indostan.

Aenwijsinge van meest alle Custen , Drooghten
ende Reden, om door Indien te seylen.

Aenwijsinge van de Couissen , om te seylen van Bantam naer Ambo-
na, ende Banda.

Bantam,
Coemoe
Besar
Coemoe
Besar.

Pulo Pan-
sau,

Ongtong
Java.

VErteekende van Bantam, doende uwen cours voor eerst N. Oost/ende laten twee Eplandekens ghehaemt Coemoe de Besar, ende Coemoe de Kiche aen bagboort leggen/ loopende by't Ooste-lychste Coemoe de Besar langens / op een kleyne gotelings schoot/ diepte 5 a 6 vadem. Modder grondt , want de haech van't hooft lant streekt verde black af : of men mach dese twee ~~waer~~ Eplandekens wel aen stierboort laten leggen / ende Pulo Panau aen bagboort / diep 5 va- dem/gront als vozen/wijt een half myle/ so de cours N. Oost wel soo Noor- deliche ; Myl/ooste twee Mylen.

2. Van Coemoe de Besar, tot een Eplandeken 't welcken aen stierboort blijt liggen O. ende O. ten Hoozden + Mylen / diep 9, 10, 12. Vadem: van 't voorz Eplandeken / tot de twee Eplandekens voor de versche Nievier O. ende O. ten Hoozden 3½ Mylen; dese Eplandekens latende aen bagboort leggen/ een Musquet schoot daer af/diepte 10 a 12 vadem: vande haech lant streekt een lange drooghe/ooste luf af/gelegen aen de W. syde vande Nievier; men mach die drooghe niet na der kommen als 8 vadem ; die begeert voor de Nievier te ankeren/sal't settien op 9 o 10 vadem/ 't gadt van de Eplandeken N. van u/soo sal de Nievier Z. Z. W. van u zyn/ 't is daer ; Myle wijt.

3. Als men vertrekt / vande Nievier Ongtongh lava, om 't Eewaerts vande Eplanden te seylen/gelegen voor laccara, so is den cours N. O. ten Hoozden 1½ Myl / diep 12, 16 18. Vadem / tot een kleyn Eplandeken niet witte sanc-strant/ 't welcke aen stierboort sal blijven leggen; vande Eplandeken niet witte sanc-strant tot Z. ende Hoozden niet de schadeliche haech 1½ Myl bumpten lant/ diep 6 vadem/O. ende Hoozden 5 Mylen; daer blij-ven noch enige Eplanden aen de Noort-zyde leggen / dan zyn gheleghen bumpten dit vaer-water.

4. Om te seylen van de dersche Nieviere tot de Nede van Jaccara, binne n de Eplandekens deur/soo salmen by de Eplandekens langens loopen/ latense al 't samen aen bagboort leggen/diep 8, 7, 6. Vadem klep geont/daer sal een kleyn Eplandeken aen stier boort blijven leggen / upt het vaer-wa-ter dicht by 't vaste landt is een bocht: als 't voorz Eplandeken Z. W. ten Z. van u is/ soo lepter een drooghe van ontreent 2 vadem klep geont/ghe-legen midden in 't water : daerom sult ghy by de Eplandekens langhens seylen/die aen bagboort blijven legghen/ een roer schoot daer van/diepte 6 a 7 vadem/dan blijft de boozsz droogte aen stier boort legghen: van de Nievier tot laccara Z. O. 3 Mylen; men lept ten ancher op de Nede in 5 vadem klep geont/de Stadte Z. Z. Oost van u / ooste 2 myle/van't lant van's inca, tot Jaccara, zyn 12 mylen.

5. Item/ vertrechende vande Nede laccara , salmen alle de Eplande- kens aen bag-boort laten leggen/ende is den cours N. O. ten Oosten een groet

75
groot myl tot Oostelijcke Eplandeken/datt men op een Botelings schoot
voor by sept / diep 6 vadem: van't voorzij Eplandeken tot Z. ende Noor-
den met de schadelijcke hoeck 1½ myle bumpten lant / diep 6 vadem / N. Oost
dyp groote mylen: komt dese hoeck niet waerders als 6 vadem / de gront is
onessen op 5 vadem.

6. Van Suyden / en Noordden 1½ myle bumpten de schadelijcken hoeck/
Polo Raka, ofte Pol. Saboo, O. en S. ten Suyden 18 Mylen/ gelegen 4 myle
van't vaste lant/ aen de Noort 3yde/ ofte N. Oost van't Eplandeken/s is ge-
legen een dzoogte ½ myl vande dzoogte/diep 20 vadem/ so men begeert tus-
schen Polo Raka en 't vaste lant deur te loopen/ diep 20 vadem/ so is de courg oakt.
Oost ten Suyden.

7. Van't Eplant Rakit, tot dat Eplandeken Mandalique O. ten Z. 36. ~~Mandalique~~
~~Wijlen~~ gelegen by den hoeck van Caliboo, is een upthoech by 't landt van ~~que~~
Java, van't vaste lant tot Japara, W. Z. W. 3 Mylen/ darr naer Z. W. ten Z. ~~Caliboo~~
2 Mylen: nevens Japara syn 2 lage Eplandekens vol geboonten: het lande ~~Japara~~
lychste is gelegen een half myle van't vaste lant / het Noordelijcke Ep-
landekey daer is de kede voor de Westelijcke winden / op 5 a 6 vadem wa-
ter/modder gront: dese twee voorzij Eplandekens/syn gelegen eenne kleynne
Myle van den anderenden bezypden dese Eplandekens/ daer lepdt noch
een kleyn Eplandeken/ daer staet een hoogen Doorn op: van Japara tot het
lant inden inwiche Z. W. 4 Mylen daer van't Eplandeken Maodal que, tot
de Suydelijcke van Ciman Java, N. W. ten N. 6 Mylen/ diep 32 a 35 va-
dem: Japara is gelegen op de hoogte van 6 graden 40 minuten. ~~Teirau~~
~~Gaba~~

8. Van't Eplandeken Mandalique, tot aen't Eplandelen aen 't West-
epnde Madiura, O. ten Z. ende O. Z. Oost 24 Mylen/ leggende op de hoogte
van 6 graden 50 minuten: van datt tot Grieck Z. ten W. 4 Mylen van de
zuidelijcke Eplanden Ciman Java, tot het Eplant Luboc, O. wel so Noordelijcke
26 Mylen: van Luboc tot aen't Eplandelen aen 't West-epnde Madi-
ra, Z. 11 Mylen: men lepdt gemeenlycke ten ancher op 5 vadem/ het Eplant
Z. O. van u ½ myl/modder gront. ~~Madura~~
~~Grieck~~
~~Luboc~~

9. Van 't West-epnde Madura, tot dyp Eplandekens O. ten N. en O. N.
O. 73 Mylen: van die Eplanden tot de W. hoeck Celebis O. Z. 14 Mylen/
hoochte 5 graden 50 minuten: van West-epnde Madura, tot een dzoachte
lanch 2 Mylen/diepte 15. 12. 9. 8. Vadem/ op Z. eynde 5 Vadem/ de grondt
met swarte steen/ O. ten N. Wel so Oosteijch 72 Mylen: van 't midden van
de dzoachte tot de hoeck Celebis, O. N. O. 14 mylen: vande voorzij dzoogte/
tot een ander dzoogte ontrent 1 myl lanch/diep 8. 7. 6. Vadem/ de gront met
swarte steenen W. Z. W. wel so westelyck 11 mylen/ is gelegen op de hoog-
te van 6 graden 25 minuten: dan zit gewaertschout / de stroomen loopen in
de maent December/ Januarius/ Februario met de N. W. ende W. N. W.
Windten naer den O. Z. O. ende Z. O. Van den hoeck Celebis tot een laech
Eplandeken vol geboonten/ datt syn gelegen noch twee Eplandekens/bp.
Westen ten Hoorden dyp Mylen/diep 6. 9. 12. 8. Vadem: vande voorzij hoeck/
tot de rede u. collar, ofte Saloppe O. ten O. 8 Mylen: zit veradverteert/ als
men de rede genaect opten half Myl/ isser gheleghen eer dzoachte van 3 ~~Macosse~~
Vadem/ lepdt van 't Lant ½ Myl. ~~Saloppe~~

10. Item vande West hoeck Celebis, tot de twee Eplandekens soekero- ~~Bo. met-~~
nis Oost 13 mylen: dese Eplandekens syn gelegen meest Z. ende N. van den ~~nis.~~
andē.

anderen een clepne Myle / men zept ghemeenlycke daer tusschen dooz; latende twee aen de Poort zyde leggen/ als clepne) 't welche is't middelste vande dyp) Oost van u leyt dyp Mylen / so is men op een dzochte van vier Vadem de gront met swarte steenen/ Myl lanck; lept van Celebis 2 Mylen een spits Berchsen N. W. ten N. van u.

Amboina. 11. Vande Bocquijonis, tot aen't Z. eynde van't Eplant l' Ambana 't middellant N. ten N. wel so Oostelijck; 20 Mylen/ is een hooch Eplant; van middellant l' Ambana tot de Westhoek van Berton O. Z. O. 8 Mylen; vande voorzij hooch tot een Eplant/ 't welcke aen de zyde blijft leggen. Z. Z. O. 6 Mylen.

12. Vande Westhoek Berton strecht het Lant O. s Mylen/ daer ontvalt hem Berton, strekt N. O. 10 Mylen/ tot den Canael vande Eplanden B. Ile-cambiq: ofste Cadiepe genaemt; tusschen 't Poort eynde Berton, en de Hoorderlycke Eplanden Cadiepe, isf wyt + kleyne Mylen; ghy sulx u waerden voor de voorsij Eplanden / want het isser seer vupl / aen de Casteel van Berton is gheen ancker gront; dese Canael is gelegen op de hoogte van 5 graden.

Eplant Blauw/ Buo- do/ Amba- na. 13. Vande Canael B. Ile-cambique, tot 't Eplant Blauw, gelegen aent Oost eynde Boro, aen de Z. zyde. N. O. ten Oosten 48 mylen: van blauw, tot den mont ofste incomen vande Bap Amboyna, wjdt twee clepne mylen N. ten N. 10 mylen; van daer tot het Casteel N. O. ten Oosten ontrent dyp mylen/ men lept ten ancker voor 't Casteel op 30. a 32. vadem / ende 't achter Schip op 18 a 16 vadem / met een touw aen de palen vast / ofste een ancker op de dzochte met laech water; 't Casteel a nboyna, is gheleghen op 38 graden besupden den Equinoctiael / wassende Noordt-voosteringhe vier graden.

Eplant Orelau/ Banda. 14. Vande Oost-hoek vande Bap Amboyna, tot 't Eplant Orelau 10 mylen; van't voorzij Eplant / tot Banda Z. O. ten Oosten 18 mylen; men sal verstaen op een Compas gelegen vier graden Noortoosteringe: als Orelau Noorden van u leyt 3 a 4. mylen/ moetmen O. Z. O. aengaen/ latende Pulo, Swangy, aen bagboort leggen/ ende Pulo Way, ende Pulo Ron aen stierboort.

Pulo Swangy/ Pulo Way/ Orelau/ Guinapis/ Lontor. 15. Om't gadt Banda in te zepleyn/ salmen den Guinapis langens loopen/ alst stedekeia Lontor, 't welck aen stierboort blijft leggen (sterckt een dzoog- Guinapis: te af/ tot midden waerts) Z. ende Oost van u is / diep 22 vadem/ so lept Pulo Way, N. ten Z. twee clepne mylen: tusschen Lontor en Guinapi isf wyt $\frac{1}{2}$ myl/ so dat het gad wyt is $\frac{1}{2}$ part van een myl schaers/strekt in O. Z. O. is een half myl lanc: comt de Guinapis niet naerder als 6 a 7. vadem/ dan 7.8. vadem is de bequaemste diepte / dese dzochte is gheleghen met laech water boven/ alsmen binnen is leptmen ten ancker op 8.9. Vadem/ ontrent mits-waters.

16. Banda is gelegen op de hoogte van 4 graden/ de westelijcke winden/ ofste Mousson/ syn derwaert in't uptgaen van Meert/ so heeftmen stilte/ en variable winden/ tot het uptgaen van den maent April toe / dan beginnen de Oostelijcke winden te waepen/ met harde regen/ ende stercke Windt: de Scheepen vertreken ghemeenlycke van Banda in't laest van Julius/ ofste eerste van Augustus ten langsten/ loopende 't selve gadt wederom upt: bups- gaets zynde/ doende de cours N. W. verbyp Pulo Swangy, gelegen 4 mylen van Guinapi, de stroom loopt dan om den West / daerom ist gheraden 't Eplant Orelau in't gheicht te loopen/ voor de gene die wederom begeert in

Amboyna in te comen; van 't Eplant Banda tot 't Eplandeken / ofste Eplant Rosalagette, gelegen op 8 graden Z. W. ten Westen ende W. Z. W. 116 dupt- sche Mylen.

17. Als men vertrekt van Amboyna, ende zyt gheresolveert de Canael Bellecambique, ofste Ladi-pe door te sepië/ so is de cours vande Baep Amboyna tot de 2 lage Eplandekens/ genaemt S. Mattheus Z. W. ten Westen 47 Mylen; van dese 2 voorzij Eplandekens / gheenaemt S. Mattheus, tot de Canael S. Mattheus, Bellecambique, W. ten Noorden 10 Mylen/ gelegen op 5 $\frac{1}{2}$ graedt.

18. Vertrekende vande Oost-hoet van de Bay van Amboyna, naer Rosalagette, so is de cours vande voorzij hoet / tot dat Duydelickste Eplant gelegen op 6 graden Z. W. ende Z. W. ten Westen 53 Mylen / daer zijn gelegen 7 Eplandekens/ met 2 Clippen/inde distantie van 7 Mylen/ waer van de Duydelickste twee zijn gelegen op 5 $\frac{1}{2}$ graet: van s. Mattheus, tot het Duydelickste Eplant / zynde het grootste Z. ten W. 7 Mylen.

19. Item/ van 't Eplant gelegen op 6 graden/ tot het Eplant Rosalagette, so is de cours Z. W. ende Z. W. ten Westen/ 47 Mylen/ so dat van den hoeck Amboyna tot Rosalagette is S. West ende S. W. ten Westen/ 100 Mylen; Rosalagette is een ronde Eplant / ghelegen op de hoogte van 8 graden; ghy sult aen de O. zyde om loopen/ want aen de W. zyde van 't voorzij Eplant 1 $\frac{1}{2}$ Myle / is vol drooghtenende ondiepten: de Cest kan men sien op 7 $\frac{1}{2}$ graet.

20. Van Rosalagette tot Luzzarie, W. S. West. 6 Mylen / als ghy tuschen beydien zyt/ en gaet niet naer 't Lant van Luzzarie, want daer zyn droogten/ ende ondiepten: van Rosalagette tot de Noortzijde van Guinapij West 36 Mylen: van den Guinapis tot den Berg Aram, W. 14 mylen: van Aram W. 3 Mylen is gelegen een effen Black Eplandeken inde Baep dumbara, en menghyt tuschen 't Black Eplandeken / en 't vaste lant wel dene seplen op een Myl naer/ so wel van binnen/ als van bumpten: van 't voorzij Eplant/ tot de Paternoster: s. Noorden 5. Mylen.

21. Van den Berg Aram, tot Caep de Bonbra West 13. Mylen: van Bonbra tot dat zynd eynde vande Paternoster: P. O. ten N. 5 Mylen: van Bonbra tot 't Noort eynde van Baly West ten Noorden 13 Mylen: van 't Noort eynde Baly tot den hoeck d' Aprasada W. N. W. 12 mylen: den Berg d' Aprasada is gelegen in Java Major op de Water cant: als den Berg voorzij W. N. West van u leeft 7 Mylen/ dan gelijckt een rout Eplant te sijn.

22. Om tuschen 't Noort eynde Madura, ende de Westelijcke Eplanden vande Paternoster: stes deur te loopen/ vande hoeck d' Aprasada tot het oost-ende Madura, P. N. W. 10 Mylen: vande zynd hoeck Madura O. Z. P. 1 $\frac{1}{2}$ Myl/ is gelegen een cleyn Eplandeken genaemt Pude.

Van Pude: O. S. Oost 1 $\frac{1}{2}$ Myl / tot dat Eplant Galion. 't Eplant Galion is lanch S. W. en N. O. 1 $\frac{1}{2}$ Myle/ en S. O. ende N. W. lanc 2 $\frac{1}{2}$ myle: tuschen dese 2 voorzij Eplandekens ist diep 28, 29, 30. Dadem steck gront: 1 myl van 't Eplandeken Pude ist 20. Dadem diep.

23. Tuschen Galion, ende Pude ist wyt 1 $\frac{1}{2}$ myl/ hier sienmt ghemeechick deur: Galion latende aen stier voorzij/ en Pude aen Bagboort: Galion heeft noch meer Eplanden aen de oost zyde van hem leggen: vande hoeck d' Aprasada, tot 't West eynde van 't Eplant Galion P. ten Westen 8 mylen / diep 10 Mylen: besyden Galion diep 50 Dadem: desen Canael ghepassert zynde / docu-

Epland
Rosalagette.

Rosalagette.

Luzzarie.

Aram/

breg.
Bap. Sum-
bana.

Paternos-
ter: Epl-
landen.

Caep de
Bonbra.

Baly.

d' Aprasada

da op Tas-
va. Nasjor-

landen.

Bal.

Bap.

d' Aprasada

da op Tas-
va. Nasjor-

landen.

Galic-
Epland.

Epland.

de He.

de uwen Cours langens Madura, diep 28, 30, Dadem steech gront 1/2 mijl
bypen lant nae n believen/ streecht meest Oost/ ende West/ lanck 18 mylen;
aende Cupt-ypde van Madura, op de blachte niet hoog water ende springb-
stroom/diep 3 Dadem/ende niet laegh water 2 Dadem.

Aenwijsinge van de Coursen, om te seylen van *Amboyna* naer *Ter-
naten*; voorts aende Noort-zyde van *Celebis*, ende aende Zuyt-
zyde van *Borneo* om, naer *Patana*.

*Manipe
Eplant.*

24 *V* Errechende hande West-hooch vande *Bap Amboyna*, so is de cours
tot het *Eplant* nijmp. N. West 12 mylen/ghp sulc tusschen *Boore* ende
Manipe dooz loopen/ t is daer 3 mylen wyt; van't *Eplant* *Manipe* (ghelegen
op de hoogte van 3 grad. 10 minuten) tot 3 *Clippen* die, myl afer tierboort
laet leggen op de hoogte van 10 minuten bezupden de *Linie* *Equinoctiael*.
Noort-West/wel soo Noordelych 46 mylen; in desen weg heeft men 4 grad.
Noort-oosteringe.

*Gerritius
Eplanden*

25 *V* Ande 3 *Clippen* tot de Noordelykste/ ende Westelykste *Eplanden*
Gerritius Noort ten Oosten 5 mylen/van daer tot *Sensteen*, gheleghen onder
water West ten Noorden 1/2 myl; ghp mocht tusschen den steen ende de We-
stelyche *Eplandehens* *Gerritius* wel deut passeeren; van *Gerritius* tot dat
Machian, middel-lant van't *Eplant* n ichian N. Oost 4 mylen/ t 3 upb-epnde *Machian*
is gelegen op 10 minuten by *Noorden*.

*Ternate/
Tidoor/
Machian*

26 *Ternare*, *Tidoor*, ende *Machian* zyn alle 3 hooge *Eplanden*/ waer van ri-
door 't spitste is/de steen van dese 3 dooz/ *Eplanden* zyn gheleghen aen de
Oost-ypde; dooz n ichian leptmen ten ancker op 35 a 40 Dadem/ met een tou
aen 't lant vast/ dooz 't *Fort Nossokia*; 't Noort-epnde *Machian* ende 't 3 upb-
epnde van het *Eplant* *Motier* (ooste *Timo*) is wyt een cleynne myle/ ghp mocht
tusschen bepden wel dooz loopen/ geen ancker gront: *Tusschen* het Noort-
epnde van *Machian*, ende 't 3 upb-epnde *Palo Cayih*, is wyt ontreent een myl/
geen ancker gront.

*Grofso/
quaerij/
Molc/
Polo Ca-
vall*

27 *Tusschen* 't Noort-epnde van *Palo Cavalis*, ende 't 3 upb-epnde van *Ti-
door*, wyt een kleyn halve myl/ ghp mocht wel dooz loopen/ dan zyt gewaer-
schout van 't 3 upb-epnde *Tidoor* Oost aen een myle/ is gelegen een droogte
(met laeg water boven) mydden in 't vaer-water; 't is tusschen *Tidoor*, ende
't lant van *Gilolo* ontreent 2 mylen wyt/sulc dat aen weder 3 pde van die-
droogte wel moet onloopen.

Gilolo

Door de *Stadt* *Tidoor* leptmen ten ancker op de drooghe/ oste *Accisse*, de
drooghe is gelegen mits waters, S. O. ten *Sypden* van u/ een kleynne myl/
le aen de *Caste Gilolo* is ancker gront/ so langh als middel-lant *Palo Cavalis*,
West van u leeft; 1/2 part myle/benoorden de *Stadt* *Tidoro*, is gheleghen het
oude *Casteel*/ daer is de beste platz om te anckeren op 36 a 32 Dadem; aen
de Noort-ypde van't *Eplant* *Tidoor* is gelegen een kleyn *Eplandehens*/ ghp
moghet daer wel tusschen dooz loopen/diep 36 a 28 Dadem/ wyt; 1/2 part van
een myl.

*1 Fort
orang/
Talingam-
ma*

29 *Ternare*, dooz 't *Fort Orange*, leeft men ten ancker op 22 a 20 Dadem/
een myquet-schoot van 't lant: een derde part myls *Boordelych* is de *Acci-
se* van *Talingamma*, diep 12 a 14 Dadem; van *Talingamma* tot *Tidoor* el halve
myl

mijl wijt/ghp mooght tusschen 't Eplant Ternate, 't welche het Westelijckste is/ende Tidooz wel dooz loopen: & middel lant van Ternate ende 't nooxt eynde van Tidooz sijn gheleghen oost ende west van den anderen: 't Nooxt eynde van Ternate ooste het Eplant Ha: i, leyt op 1 graet / benoordzen de lant, Dacri Eplant. nie/wassende nooxtwesteringe 4 graden/lenghte 168 $\frac{1}{2}$ graden/naer den lant, Dacri Eplant. tholcomuptwijst.

30. Als men vertrecket van Ternate, nae Patana, in't eerste van Junius/ Patana/ ten langsten half Iung, van 't nooxt eynde Ternate tot het Eplant Manlau, Manlau/ w.n.w. 15 mylen: Van hit Eplant Manlau tot 't Eplant Tafora, Z.w.ten Eplant/ Z. 5 mylen; om dees tijdt wapen hier de zuidelijcke winden/ de stroomen Tafora/ loopen om de nooxt/daerom moet men de hoochste houden/ om de Ceste van Eplant/ Celeb: aen te loopen: Dan't nooxt eynde van Machian tot het Eplant Tafora, Celeb: 2. ten nooxt eynde westeren 20 mylen.

31. Van Manlau tot dat costelijck Eplant Pangicker, die oost hoech w.n. Pangicker Eplant. w. 16 mylen/ vande voorschreven hoek tot dat westelijckste Pangicker, de west hoech n.w. dyp 15 mylen/ hoogte 2. graden: Van het westelijckste Eplant Pangicker, tot 't Eplant Bayare, n.o. ten oosten 4 mylen/tusschen Celeb: Batac, Batac/ Ende 2 Eplanden Pangicker, is wijd op 't naaste een cleynce myl / diep 20 landt, landt. Dadem/ daer loopt harde stroom / als men dooz 't naaste is/ geen ancher grond; dan't beste is aen de nooxt zypde vande twee Eplanden Pangicker om te loopen.

32. Van de west hoech van 't westelijckste Eplant Pangicker, tot een Eplantdeken/strech een dzoogte af/ aen de nooxt zypde / west ten Tuydt 5 mylen; van 't voorschreven Eplantdeken/ tot een hoogh rondt Eplant Manada Lupt West/ ten zuiden 3 mylen/ leyd op de hoogte van 1 graedt Manada Eplant. 40 minuten.

33. Of 't ghebeuede/ dat ghp niet aen de nooxt zypde van 't Eplantdeken Manada conde passerten/ overnites de stroomen daer loopen naer den nooxt oost/ so ist geraden aen de oost zypde van 't Eplantdeken/ daer 't luf afstrech in te zeulen naer Celeb: toe / ende binnen Manada/ op 't naaste 2 myls wijd/ gheen ancher grond; dan de begaemste Wegh / is bryten Manada om: 't Eplantdeken niet dat luf/s gheleghen 2 $\frac{1}{2}$ myle van Celeb: dordt uwen Cours West-waerts aen langheng Celeb: sult aen stierboord twee vlaech Eplantdeken laten legghen/ soo dat het daer wijd is 2 myl/ als boven verhaelt.

34. Inde Bate van Manada leptynen ten ancher op 36 a 40 dadem schoone grondt/ende 't achter Schip in 15 a 16. Dadem/ een Tonw aen 't landt vast/ 't Eplant Manada n.west/ ende n.w. ten noorden van u 2 $\frac{1}{2}$ mylreken n.w. windt is upter zee: Dan't Eplant Manada, tot het Eplant Ziauw o.n. o.wel soo Oostelijck 19. mylen; gheleghen op de hoogte van 2 graden 48 Minuten. Ziauw/ Eplant.

35. Van Manada, tot het Eplant Pangare, nooxt oost/wel soo nooxtelijcke 15 mylen/ hoogte 2 graden 26 Minuten; dan't zypde eynde Pangare, tot 't nooxt eynde van 't Eplant Nossa, 't welche is een ront Eplant/ontrent een myl, Ziauw, en Pangare, sijn bepde hooge Eplanden, dese Eplanden passert men alsmen de cours na Manilla neemt: van 't Eplant Manada, tot den hoech Manillaw n.n.w. 80 mylen/ghelegen op de hoogte van 6 graden 37 Minuten / by noorden de Linie: Van de West hoech vande Bate Manada, tot een Manilla/ Minima/ Eplant.

Eplandeken/strekt een dzochte af; aen de Oost zyde 1 myll anck/sagen de grondt op 8 vadem/ W. S. W. 16 mylen; van't voorschreven Eplandeken/ tot een ront Eplandeken / leggende aende West hoeck bande groote Bap/ oste Inwijk W. 7 mylen; van't eplant Manada, tot dat ront Eplandeken W. S. W. 23 mylen / gelegen op de hoochte van 1 graedt 8 minuten; Van 't voorschreven ront eplandeken/ tot een dzochte W. N. W. 2 mylen/gelegen van't lant een elepne myl/ strekt langens de wal 1 myll lauch/diep aen de N. O. zyde 4.5.6.7.8. 10. 15. 20 vadem/krael gront.

36. Van 't ront eplandeken/tot den bonten hoeck/ ofte Capo de blanco W. ten noorden 15 mylen/ men crygt hier altemet s harde ravelingē van stroomen, dese hoeck is gelegen aen de West zyde van een groote Bap/ aen de oost zyde van die Bap sijn gelegen 2 eplandekens.

37. Item van de dzochte Clae-grondt, tot de twee Eplandekens ghelegen aende oost-zyde van de Bap / 't westelyckste west acht mylen van 't westelyckste eplandeken tot den bonten hoeck/West Noordt West; mylen.

38. Vande Capo de Blanco , tot den hoeck van de stroomen, is een laect black eplande/ west/ wel soo Noordelyck seuen mylen/ leyd op 1/4 graedt; van't eplandeken Manada tot den voorschreven hoeck / West ten Supden/ wel soo westelyck 42 mylen; Van 't blackeplant west Supd west/ een groote myle/syn gheleghen twee Clippen/ ofte holmen. Vande twee holmen/ tot twee dzochten/ leggen met laech water boven/ Supdt west/ten Supden twee mylen/gheleghen inde inwijk/ oste groote Bap; daer is gheleghen het *Stedelcken Tottolcy*, hier beginnen de Stroomen om den Supdt te loopen.

39. Van den hoeck vande stroomen, tot een eplandeken/ legghende dicht by de Cuse van Celebis. S. W. ten westen 9 mylen/men laet noch meer eplanden inden inwijk leggen: Van 't voorschreven eplant / tot een eplandeken/strekt een lis as aende West zyde/ een myll anck tot de west punt van 't lis 3 elepne mylen/ leggende op de hoochte van een graedt by noorden de Linie/Equinoctial; Vande voorschreven punt tot de 2 eplandekens Noorder-wachters Z. W. 7 mylen / hier loopt de stroom om de zupt; vande 2 Noorder-wachters, tot Bonne W. 7 mylen.

40. De twee Noorder-wachters, leggen van den anderen Z. o. ende n. w. een myl/ghp mocht wel tusschen bepden dooz passeren/ geen grondt niet so vadem; Van de twee Noorder-wachters, tot dat eplandeken ghenaepte/ Zuyder-wachter Z. L. W. 7 mylen/ gelegen op 7 minuten by noorden: tusschen 't voorschreven eplandeken/ende Celebis, ist wyt ten Myle; ich ben daer dooz ghesplit/aen de Lande zyde vande Suyder-wachters, leyd een clip boven water/ als een smieke.

41. Vande Linie strekt/ de cuse Celebis Z. ten W. 16 mylen: van daer tot 2 graet Z. ten W. ende S. S. W. 21 mylen/ van daer tot Graet-Willems Hoeck S. W. ten Supden 9 mylen; de voorschreven hoeck is gelegen op 2 graden 3/4 minuten/men siet hier ghemeyliche des avonts vierhens/ twelche syn visschers p. aankens; van besen hoeck/ tot een dzochte leggende onder water W. 12 ofte 13 mylen, so 't gebeurde dat ghp sarecht 3 heubelen op Celebis, in't geberchte/waer van het zuypdeelijcke/ het grootste is/ als die heubelen oost daer u sijn/hoochte 2 graet by zuypden de Linie.

42. Item van Graet-Willems Hoeck , tot de Noort-hoeck vande groote Bap

Capo di
Blanco.

Clae-
grondt/
dzochte.

Hoeck van
stroomen.

Totalep
Reeden.

Noordt
Marinet/
Cape, ut
Wonne/
Eplande.
Zuyder-
Wachter/
Ep. w. ut.

Graet-
Wilms
Hoeck.

Noordt-
punt.

Bap/ S. ten Oosten 10 mylen/ hoochte 3 graden 32 minuten: banden voorsz
hoek/tot dat Eplandeken Sphera Mundi, ofte de zypdt-hoek vande Bap
S. O. 9 mylen/ is gheleghen op 4 graden: van 't Eplandeken s. hera Mundi,
tot de Hede Maceller, legghende op de hoochte van 5 graden bp 3 mylen 20
mylen: dese weg is vol dzoogten/ ende ondiepten/ met cleyne Eplandekens/
seer duyl/streect van C. lebs West 4, 5, 6, mylen.

43. Van Graef-Willems Hoeck, tot s. Eplandekens Nusalima S. W. ten S. Nusalima
38 mylen: vande Noort-hoek vande groote Bap daer men ghemeenlycke Eplande-
oversteecht naer Nusalima s. w. ende S. w. ten Westen 36 mylen: dese voorsz
Eplandekens sijn gelegen op 5 graden 't Compas/ Ende Noordzen.

44. Van Nusalima, tot 2 osts 3 Eplandekens genaemt 8 aravis o. ende Z. Savaria/
8 a 9 mylen/ ghy meucht hier wel doo; passeren: Soo 't gebeurde dat men Eplande-
net een Z. Oosten wint die Nusalima N. W. van hem sage 3 mylen/ soo ist kny/
geraden/ acn de noort syde om te loopen/ overmits dat van 't zypdelichste
Eplant S. w. ten Westen 3 mylen een dzoachte is ghelegen van s. Vadem/
groen water/ met swarte steenen: van Nusalima, tot het eplandekien leggen-
de aen 't Westeynde Nadora op 6 graden w. S. w. wel soo zypdelichste 64
mylen/ van 't voorsz Eplandekens/ tot het Eplant Lubock N. ten Westen
10 mylen.

45. Als men oversteecht vande noordt-hoek des Grooten Bays, ende be-
geert naer Patana, so ist geraden dat men de Nusalimas in 't gesichte loopt/ os-
te op 44 graden/ want op de cust van Bameo op 4 graden/ sijn ghelegen veel
dzochten/ende ondiepten.

46. Van de Nusalimas, tot dyp hooge Eplanden genaemt Pulos Laut, 't zyp-
delichste/ w. 22 mylen/ diep 35 a 40 vadem/ sijn gheleghen meest in een dyp Pulos
hoek: vant zypdelichste Eplant/ lept op 5 graden/ tot den zypdelichhesten
hoek van Bameo, gelegen op 4 gra. 10 minut. N. w. ende N. w. ten Westen
20 mylen, desen voorsz hoek is genaemt Jonolae/ streckt een dzoogte/ osts Laut/
vlachte aen de w. syde: vandezen hoek Noortwaerts aen 8 osts 9 mylen
lept Mandermalin, van Jonolae tot de slyck-Hoeck w. N. w. 33 mylen/ hooch-
te 3 graden 24 minuten/ diepte 14, 12, 10 vadem/ twee ende 3 mylen bupken
Hoeck-Lants, hier heeft Borneo een grooten inwicht.

47. Item van 't zypdelichste Eplant Polo 1 aor, is de coures w. ten N. en
w. N. w. 100 mylen tot 3 graden/ in desen wech salt het Loot wel gebzupe-
ken/ diepte 25, 20, 15 vadem: van 32 graden onrent n. u. o. 5 a 6 mylen/ is ge-
legen 't Eplant Manoy, van 't Eplant Manoy, tot het Eplant Cremata, sijn
gelegen noch meer cleyne Eplandekens: bp n. w. ten Westen 30 mylen van Eplant.
32 graden tot Cremata, is een laech Eplant/ leydte 15 graden n. w. 32 mylen: Cremata/
van Cremata tot Zuccadana o. ten n. 15 mylen: van Cremata Z. o. ten oosten/
22 mylen/ leyd een dzoachte 1/2 myl van die dzoachte diep 25 vadem sietmen
naer Zuccadana.

48. Oversteechende by Cremata, tot de oosteliche Eplandekens van 't
Eplant Bantam n. w. wel so westeliche 54 mylen/ hoochte een graet bp noor-
den de Linie/ diep in desen wech 25 a 28 vadem.

49. Van Cremata, tot polo Timor n. w. ten noordden 76 graden: rimao is polo
een hooch Eplant/ leyd op de hoochte van 21 graden: van Timor Z. o. maoi.
6 a 8 mylen sijn gheleghen 't wee Eplandekens tamelijch hooch/ 't is ghe-
raden dat men de 2 voarsz Eplandekens/ ofte polo rimao in 't ghesichte
loopt/

Pulo Ar. loopt/om de cours te stellen/buyten de Eplandekens rala Redong, om.
Dong. 50. Van Pulo Timao, tot 2 Eplandekens ghearet Pulo Capas n. ten W.
Pulo Ca. 16 mylen, van P. 1. Capas tot de zuidelychste Eplandekens Lantang Redong g.
Lantang- n. W. ten N. 14 mylen/s graden 30 minuten, vande zuidelychste Eplandekens
Redong/ Lantang Redong tot de noordelycke Redong u. W. ten W. 12 myle/sijn gelegen
Eplant. op de hoogte van 5 graden 56 minuten/ sult dat lant aen doen op 6 graden.
Patana. 51. Vande voorsz noordelycke Eplanden/tot den hoech P. Patana leeft op 7
 graden n. W. ten W. 28 mylen: Vande voorsz hoech/tot de kieke/z. W. ten W. 2
 groote mylen/diep 9, 8, 7, 6, 5 vadem / anckeren op 4; ost 4 vadem modder
 gront 1 myl van't lant/eenen hoogen Berg z. W. ten z. van u/en't zupt eyn-
 de van't kif o. ten Z. 1/2 myl: 12, 13, ofte de kieke is ghelegen op 6 graden
 53 minuten/afgaende noordwestering 5 graden.
Spie/
Eplande-
ken. 52. Assmen vertrechte vande P. Patana in de maent Octobet/ban in Novem-
 ber ist bequamer/overmits de westeliche winden dooz wapen: varden hoech
 van P. Patana leeft op 7 graden/om binnien de Eplanden de ure te zeulen: vam
 den voorsz hoech/tot't Eplandekens Lapi 3.0. 10 mylen/dit Eplandekens is
 gelegen dicht by't vaste Lant van de Lant tot de noordelycke bay Pulo Ke-
 don: 3.0. 17 mylen/diep 16, 18, 20 vadem/buyten de Eplanden om.
Eapas/
Eplant-
ken. 53. Vande noordelycke Eplanden Redong, tot de zuidelychste Lantang
 Redong 3.0. ten oosten 10 mylen/diep 12, 13 vadem/streech de Eplanden / ende 't vaste
 Lant/18, 16, 13 vadem streech gront/2 ende 1 myl van't Lant: men laet hier
 twee oogen aan sierboort leggen: vande zuidelycke Lantang Redong,
 tot de twee Eplandekens Capas (leggeq dyp Clippen bp/aen de noort 3pde)
 3.0. ten Zuiden/2 mylen/diep 22, 24, vadem/ hoech 4; graden/sijn gele-
 gend dyp mylen van't vaste Lant.
Pahang. 54. Van P. 1. Capas, tot Pahang 3. ten W. 19 mylen/diep 22, 20, 15, 12, 10 Vad-
Pulo Li-
maan. em: v. haag leeft op 2; graden: Van v. haag tot de west zyde P. 1. P. Timaon 3.0.
Pulo Ma-
ba. ten zuiden 14 mylen/diep 22, 20 vadem/ 't middellant is gelegen op 2 gra-
Pulo Tim-
ga. den 45 minuten: van v. haag tot Pulo Baly 3.3. W. 5 mylen.
Blanc/
Eplant. 55. Van Timaon, tot Pulo Tinga zuiden 8 mylen/s een hoog Eplant/leeft
 op 2 graden 12 minuten: Van Pulo Tinga, tot de oostelijcke Eplandekens/
 van't Eplant Bintan/brechte een graet 12 minuten/3. ten oosten/ende zupt/
 23 mylen/diep 28, 26, 25 vadem/ 't zijlege Eplandekens/van een graet 12
 minuten/3.0. 4 mylen/19 gelegen een Clip boven water.
Blanc/
Eplant. 56. Van een graet/12 minuten by noordden/ostre die Eplandekens bp oo-
 sten Bintan tot 't aen, op 2 graden/bp zuiden/de Lint/3.3.0. 5 mylen/diep
 20, 18, 16 vadem/vande voorsz hoech streekt Bla. co 3.0. ten Suiden/ende
 3.3.0. 5/17 mylen/tot op 2 graden 57 minuten/diep 1.15.17 vadem streech
 gront/2 mylen buyten 't lant: Van daer/ tot de Suidt hoech blanco 3.0. ten
 oosten/ende 3.0. 9 mylen/diep 30, 33, 25, 22, 24, 12 vadem vuple gront: de zuid-
 elijcken hoech van't Eplant Bla. co. is gheleghen op 2; graden: van dese
 voorsz hoech Ost 3 mylen/legghen enige Eplandekens: n. oost: 6 mylen
 by dese Eplandekens is vol droomchen /en ondiepten/so dat het een stract
 maect/ende is dyp mylen wyt/ te weten aen de oost zyde van Blanco, daer
 harde stroom deur.
Pulo Ar. 57. Om te zeulen/aen de noort zyde van av co om/ende baort vande west-
 lant.
Spie/
Eplande-
ken. 3pde/tusschen v. haag/ende v. haag/bande Clippen/gheleghen even ba-
 ren water 3.3. Ost/en Suidt ten Oosten 23 mylen/tot een halve graedt
 bezyp.

opzijpden de Linie/ende sullen 't Eplant Lings komen te sien/van; graedt L. ten Westen naer 't Noort eynde van Banca. verby eenighe Eplandekens passeerende ontreent 20 mylen; komende op 't Noort eynde/ kenghsten altemet niet meer als 4 Dadem diepte/ghp sult alle naerstighept doen/ om by de East van samara te komen op 6 Dadem/overmits aende west-zyde van 't Eplant Banca onessen gront is.

58. Van de zuyt hoech Banca leyt op 3½ graet/ te weten die oost-zyde / L. W. 6 myllen/ onessen gront/ 14. 8. 12. Dadem/ daer na 15 myllen gront/ 11. 12. Dadem kley gront. Van den voorsz hoech tot Sumatra oste het Eplant/ niet dat kif/de oost-punct W. E. W. 14 myllen. 't Kif streekt van 't Eplant af 3ce waerts O. P. O. twee grote mylen.

59. Van den Tuyt-hoech Banca tot Bantam L. ten Westen/ende L. E. West 20 mylen/men sal dan een dzoogte gepasseert hebbē/leyt van Banca tot Noort ten Oosten 13 mylen; dese dzoogte is stepl/comt niet naerder als 10 Dadem/ is onder water gelegen. Oste pecmant van de Suyd-hoech over slach naer Samara, soo ist gheraden L. W. aen te loopen 20 mylen/ tot twee Eplandekens/zij gelegen 3 mylen van Sumatra; van die 2 Eplandekens tot Bantam Suyd ten Oosten 15 mylen.

Aenwijsinghe om te zeylen van Bantam door de Strate Balimban,
ende Zabon, voor by Malacca tot Achin toe.

60. Vertrechende van Bantam na Achin den 15 October/ so raeckmen gemenlyk noch wat voorzpoedig voorz/in 6 weken: van Bantam tot twee Eplandekens N. ten W. 15. mylen/ ghp meugt tuschen Sumatra en de voorsz Eplandekens wel deur passeertens als de twee Eplandekens/oost van u leggen een groot myl/ diepte 5 Dadem harde grondt. Van de voorsz Eplandekens/tot den hoech van Sumatra oste het Eplant/gelegen dicht op de Luse/ dat men't qualich voor een Eplant hennen kan/streekt een groot kif af O. P. O. twee grote mylen/soo dat men van de twee Eplandekens/ tot de Oost-punct van 't kif is N. ten Oosten 18 mylen/ niet nader als bys Dadem harde gront/ 6. 7. 8. Dadem streech gront/ban Bantam tot het kif noorzen 33 mylen/ leyt op de 3 graden 48 minuten.

61. Van de Oost-punct van 't kif/ tot 't Eplant Lasapara. N. ten O. 8 a 9. Mylen/ dan men moet Noorden aengaren op de diepte van 7. 6. 6. Dadem streech gront. Lasapara is gelegen 3 mylen van Sumatra/ ghp sult op Sumatra Lasapara langens loopen/ op de diepte van 7 Dadem/ 1½ myle van 't lant/want aen de zyde van L. zapara ist onessen gront en dzoogte/dacrom zyt gewaerschout andermael/ niet verder van sumatra als 3. Myl te gaen/ 't loot altoos inde hant.

62. Van Lasapara tot den hoech A. N. W. ten Noorden 4. Mylen/diep 6. 7. 8. Dadem/gront als vooren/ van A. tot den hoech B. N. W. 7 mylen/diep 10. 12. 8. Dadem/ een myl bryten Sumatra; tuschen Sumatra en de hant ist wyt 3. Mylen/men sal hem wachten voor die zyde van Banca. want't is daer onessen gront/ van B. tot een Keviere C. N. W. ten Noorden 6. Mylen/ van die voorsz Keviere tot L. ende Noorden/ niet die Keviere Palibao, diep 7 Dadem/ 10. N. W. 7 mylen; dit is een grooten inwyck/met laeg voor lant/dat Kevier/ men qualich 't lant han sien.

Monopijp 63. Die begeert aen de Hoort zyde van Banca om te zeulen/ die sette den berch Monopijp op't Hoort eynde van't Eplant Banca. **Z. Oost** van hem/da-
pende van P. ten Oosten/sult comen te sien / Eplandekens by den anderen leggen/genaemt Pulo Tayo, sijn gelegen ontrent 12 mylen van Monopijp/dese
voortz/ Eplandekens sullen blvven aen de P. zyde: als Monopijp z. o. van u
10/10 streekt een kijf af van Banca Z. W. ontrent een myl lauch.

**Tamian-
hun ten
berch.** 64. Van Supden ende Hoorden met de Bevier palmboom 3 mylen/diep 7
badem; tot de hoech van Tayanbora, P. West ten Hoorden 20 mylen/diep 7
Badem modder gront: desen hoech is gelegen op een gract/bezupden de Linie;
van 1. z. jambor, P. P. O. 2 mylen/ is gelegen 't Eplandekens Varella, la-
tent aen stier-boort leggen/lept op 50 minuten by zyden den Equinoctiael,
alsmen 't voorzheven Eplant begint te genaecken op 2 ende 3 mylen/soo
breychtmen dieper water/ 10; 12 Badem / in desen wech regheleertmen hew-
zelven meer naer de diepten als naer de coures / overmidts dat daer harde
stroomen loopen.

**Calatin-
gas/ Epl-
andekens/
Tayambor-
a/ Pulo/** 65. Van 't Eplant Varella tot de zyndelherte Eplandekens Calatingas,
P. W. ten Westen 6 mylen/diep 14, 15, 12, 10 Badem/ gront als vooren; van
Calatingas, tot den hoech Tayamballa, hier heeft Sumatra een grooten inwach/
dat men geen lant sien en can tot Tayamballa, te weten de zeechlycke punt
van't Bis/oste droochte/ P. W. ten N. 15 mylen.

**Tamian-
hun ten
berch.** 66. Item van den hoech Tayamballa, hier heeft Sumatra mede een diepen
inwach/tot den hoech Tayanbora, P. ten Oosten/ 7 mylen in desen wegh.
diep 12, 14, 16 Badem: soo ghp hier int Oost Tuydt Oosten/ende Z. O. ten
oosten hoogh lande siet/sult weten datte Eplant 1. ing. 15: Van den hoech
Tayanbora tot Pulo Duray Hoorden 7 mylen diep 10; 8; 7; 6. Badem klep
grondt; tusschen Sumatra, ende 't Eplant Duray ist wijd ontrent twee
Wijlen/diep 6. a. 7. Badem/ 't Eplant laten aen stier-boort leggen.

**Tayam-
bara/** 67. Van Pulo Duray, tot de twee Clippen Barating, P. W. ten Westen 6
mylen/diep 6 a 7 badem/sijn ghelegen op 50 minuten benvoorden de Linie;
ghp sult dese 2 voortz/ Clippen aen stier-boort laten leggen/ diep 6 a 7 Ba-
den/tusschen Sumatra ende Barating ist wyt een elepm mylken/sijn ghelegen
met hooch water onder/ende laech water boven: van Sumatra comt een sti-
riet wyt loopen/ gheuaemt Camper, die stroom valdt naer die twee Clip-
pen toe.

Sabon/ 68. Van Sumatra tot Sabon ist wyt 2² myle: Sabon ist Landt datmen aen
stier-boort laet legghen; van de Westelijcke Clippe Barating, tot den Ca-
nael van 't Geramp neerde Eplant P. 3 mylen/latende een Eplandekens met
een boom/ende noch een gantsch sonder geboomten aen bag-boort leggen/
diep 6, 7, 8, 7, 6 badem/zen Sabon reyghmen haerde gront: van 't Geramp neerde
Eplant tot Sabon ist wyt een elepm mylje / in 't midden van 't vact water
is gelegen een steen/ van 3 p. idem ontfissen gront/ so dat vact niet wiede is
als 1. vantern Wijl: int rechte haer water diep / Badem streech gront/ ghp
sult 't Geramp neerde Eplant aen Bagboort laten leggen/ende loopen by Sa-
bon langeins op 7 Badem als vooren.

Alonalon/ 69. Van 't Canael van 't Geramp ontfert Eplant/tot Alonso. 't Welche aen
stier-boort blvft leggen/ Hoort ten Westen dyp 10 mylen/diep 9 badem streech
gront: van Alonso tot Sumatra West 2² mylen.

Malacca/ 70. Van Alonso tot Malacca P. W. 23 mylen / diep 12, 15, 20, 25, 26, 28.
Badem:

Vadem: Malacea is gheleghen op de hoochte van 2½ graden by Noorden de Linie: van daer tot sumatra L. W. 7 mylen: aen de West synde van Malacea, onrent 3 mylen/ leggen 2 dwoogten 1/2 myl van't landt: van Malacea, tot de Caep de Rochado N. W. 9 mylen/ een myl vande voorz Caep diep 20 Vadem/ leyt op 2½ graden: vande Caep de Rochado, tot sumatra L. W. 5 mylen.

*Eary de
G. h. v.*

71. Vande Caep der chado gediept 22. 20. 18. 16. 14. 12 vadem/ t' savornts ten thien uren geanckert op 12 vadem zant grondt / t' Noordelyckste Eplant aen West Noort West van u so lange als Pulo Parielai, sien cont: onrent half wegen synde/blyft Pulo Parielai, mit Oosten/ende wat naerder de Eplanden contende / in't Oosten Tuyden/soo zyt ghy vry van de dwoochten/ Pulo Pasiert, is een hoeck/ gelegen aen de Cuse van Malacea, dan ghelycht van verde een cont Eplandt te wesen: alsmen bumpten 't vaer water is/soo senigt men de grondt van grof zandt/ende swarte schelpen / ende moetmen dan weder om soeken/cleyn dupn swart zant/oste modder gront/daer loopen harde stroomen.

72. Vande Caep de Rochado, tot het Noordelyckste Eplandt Aen West Noort West 14 mylen/ leyt sp de hoochte van dyp graden/diep (1½ myl doorgaens af) 18 Vadem/ latent aen bagboort leggen: vandt noordelyckste Eplant Aen, tot het Eplandt pulverre noort W. ten W. 20 mylen leyd op 3½ graden/diep 35. 36. 34. 32 vadem: van pulverre, tot P. ebackers Eplant Oost ten noorden 7 mylen.

*Dubbeter,
Eplant,
Pottet
hers Eplande.*

73. Van't Eplant pulverre, tot Sumatra, op de hoochte van 5½ graden noort West 31 mylen: vande voorz haugte Sumatra, noort West ten noorden/ende West noort West 26 mylen/tot een hoeck gelegen een myl vande kiede Achin: de kiede van Achin is gelegen op de hoochte van 5½ graden, by noorden de L. *Thun.* *West.* nie Equinoctial, afgaende noort-westeringe 7 graden/ men leyt ten ancker op 9 vadem cleyn grondt/ 1 pardt myl vant Lant / de bovenste hoeck noort Oost: van een cleyne myl: een Clip/ leggende boven water noort Oost ten noorden/ist wijdt 2 myl/ diep 7. 8 vadem zant grondt / ghy meucht wel tuschen deur passeren: inde maenden December/Januarius/Februarius/ waepen hier n. O. ende o. n. oosten winden.

Aenwijsinge vande Courstien, om te seylen van Achin naer Zeylon, voorts naer Puncto Gallo, tot Mosulipatan toe.

74. **I**tem vertrekende van Achin, den 20 oest 30 in Januarius/ende begheert 't wester gadt upp te loopen / soo is het vande kiede / tot het voorz gadt 5 mylen strectt upp West Tuyden West lanck 2 mylen/ diep 18. 20/25 vadem vryle grondt/ daer loopen harde stroomen deur/ in dit voorz gadt is gelegen een steen onder water/ de zee setmen daer op branden/ ghy sulc die steen aen stierboort laten leggen/ende een kif aen bagboort/ t' welc strectt van een Eplant af/gelegen dicht by Sumatra: van dese steen/tot dat kif noort West een cleyne myle: hier moetmen tuschen dooz passeren/latende de Gomes Poelcs aen stierboort leggen / ghelych als die steen/ dan't is Gomes beter tuschen de Gomes Poelcs, ende Pulo Way, deure te seylen/ overmittdt gdat Poelcs. het daer 3 mylen wijdt is / geen ancker grondt: soo laetmen de Gomes Poelcs Pulo Way aen bagboort leggen/ende Pulo Way aen stierboort.

*Gomes
Poelcs.*

Niobatis

75. Van desen voorz steen/ tot dat zuidelyckste Eplant Niobatis no oest Eplant.

Hoort West t'wee-en-twintigh mylen / dit is te verstaen op een Compas
ghelegen op 8 graden afgaende Noort-Westeringe: van't Eplant Niobaris,
tot Seylon, op de hoochte van 7 graden/128 duptische mylen : in dit over-
zeplen/om des tydt des jaers/loopende harde stroomen / omden Tuypt/
overmitds dat de N. O. ende O. O. winden upt de Bocht van Bengale
wopen.

Bocht van
Bengale.

Puncto
Gallo/
Sept.

76. Int gesicht van Puncto Gallo, so krygense den 14 Martios de eerste
Westelycke winden / te weten W. E. West/daer naer E. West / dan in't laet-
ste van Meert wopen die voorz ghestadich deur / de stroom hardt om den
Noort/dat duert tot den eersten October toe/ dan beginnen de O. O. Ooste
ende Hoort Ooste winden te wopen / upt de Bocht van Bengale de stroo-
men upt de Tuypt ; geduerende wederom tot in't laerste van Martinus / als
vooren verhaelt, 't gebeert somtijts wel dat de winden 14 dagen vroeger/
oste later deur wopen.

Tanada:
ta Dap.

77. Van Puncto Gallo, tot de Bape Tanadara, Oost 5 mylen/heet tot een
teecken eenige roode aerde/ in desen wech diepte 33. 30 vadem zant gront:
ontrent een myl bumpten lant / daer zyn ghelegen eenige groote steven/soo
dat de gront niet schoon is.

78. Item van Puncto Gallo, tot den hoeck O. ten E. ende E. Oost 7 my-
len; van desen hoeck streekt Ceylon Oost ten N. 6 mylen/in desen wech heeft
men geen laeg voor-landt ; van daer streekt de East O. N. O. 15 mylen/tot
op de hoochte van 6½ gradien; in dit baer-water/ 2 mylen bumptens lant diep-
te 35. 40 vadem zant gront/20 vadem is krael gront.

Maraca-
bo Stadt.

Cabo de
Folle/oste
Almanc
Cap.

79. Vande 6½ graden/tot een dwooch N. O. ten O. 7 mylen / gelegen op 6
graden 37 minuten/een myl van't lant; vande voorz dwoogte/tot een ande-
re dwoogte/ N. O. wel so Oostelycke/ 6 mylen/ is ghelegen twee mylen van
't lant/op 6 graden 50 minuten: vande tweede dwoogte/tot Maracalo. Noort
den 10 mylen; Maracalo is gelegen op 7½ graden / de beste siede op 11. 12 vad-
em zant gront/2 partys myl van't lant; Cabo de Frille, ofte Munneix-cap. W.
van u bewonden/daer 13 graden Noort-Westeringe 11½ graden/een street op
't Compas: Die van Achin gaen't zepl/den 20 Januarijs / ofte den 10 Fe-
bruarius; die begheert naer Puncto Gallo, sal Ceylon aendoen op 7 graden/
½ myl bumptens lant diep 24 vadem zant gront/oste op 7½ graden.

Pulo
Gamma

Tiqua-
malo/oste
ucc.

Manaka-
na Cittore.

80. Van Maracalo, tot de Sievier Poul Gamma N. ten W. 5 mylen/in't in-
conen vande Sievier/met hooch water/en spzing-stroom/diep 9 voeten/aen
de Noort zyde lept een Clippe ontrent; myl van't landt : Van de Sievier
Poul Gamma tot de Sievier Tiquamalo. N. ten W. 13 mylen/ ghelgeren op 8½
graden/ontrent 2 mylen aan de Tuypt zyde /ende 2 mylen aan de Noort zyde
de van Tiquamalo, zyn gelegen eenige kusten /oste Clippen boven water;
een half myl van't lant.

81. Van Tiquamalo tot de Sievier Kacabaris is gelegen een Banck voor/
streekt in See een myl. N. N. W. 11 myl/ te weten de zeelijckste punet van
't Kifflept op 9 graden 26 minuten ; inde distante van 11 mylen ist diep
30 a 32 vadem/1½ myl bumpten lant.

82. Vande Zeelijckste punet / tot 't Noordt eynde Celso. Noordt West
10 mylen/20. 15. 10 9. 8 vadem schoone zandt gront 1½ myl van't Landt;
de Noordelijckste hoeck van Celso is gelegen/op de hoochte van 9 graden/
55 minuten.

83. Item

83. Item den 4 April 's avonts/ de Noort hoech van Celon Z. West van mijl/ mijlen/diep 15 vadem/hoochte 10½ graden/ met den zuydelycke wint/ beden cours West ten Zuyden aen/ lieten gestadig het loot gaen/ droogden op van 15/14/12/10/7/6 vadem/ meest sterk gront/ nacht ten 12 uren sagen 't vaste lant van Coromandel/ beden doen cours langens de wal N. ten Oo- steen op 6 vadem/ met cleyn sepl/ den 5 des smorgens sagen Negapatan, N. N. West leggen.

84. Vande noort hoech Celon, tot Negapatan, is inde ghemeene pascartt Negapatan, ^{van/ stadt,} w. n. w. 30 mijlen, ende naer myn opinie/ en gissinge na de stroom gemaecht/ gesepit te hebben 21 mijlen: so dat vande noort hoech Celon tot Negapatan behoorden te sijn n. w. 21 myl; overnuds daer harde stroomen loopen/ is met veel scherheyt af te schryven: dan is geraden/die van den voorzijde hoech oversteekt naer 't vaste lant Coromandel, 't loot gestadigh te ghebruycken: 't welche sal waerschouwen.

85. De Stad Negapatan is kenbaet/ overnuds datter in staen veel witte hyspen/lept op 10 graden 5 minuten: men mach ankeren op de Kiede/ op 5 vadem schoone zant grondt/ een goteings schoot van't lant: die na Negapatan totaam begeert/moet Negapatan in't gesichtte loopen.

86. Van Negapatan tot Negapatan totaam noort ten Oosten 12 mijlen/ men Negapatan, ^{nampara- am/ Stadt,} lept ten ancher op de Kiede in 7½ vadem sant gront: ½ myl van't lant/ voogt te 1½ graden afgaende noort westeringe 15 graden: 5 mijlen aen de Zuyde zyde Negapatan totaam, lept een djochte van wit sand/ met laegh water boven/strekende van't lant een myl 't Zeewaerts.

87. Van Negapatan tot de Stadt S. Tome, is kenbaer ghelyck Ne- ^{S. Tome/ Stadt.} gapatani, n. 19 mijlen/daer lept een cleyn baechken voor: ½ myl van't lant/ landt/ van S. Tome tot Palicarte, n. 6 mijl/ men lept op de Kiede van Palicarte in 8 vadem schoone sant gront/niet clep daer onder gemengt: ½ myl van't lant Palicarte is gelegen op de hoochte van 13 graden 24 minuten: heeft een Kiede vier myl hoog water/ende spijng-stroom 10 voeten diep 1½ myl aende noort 5pde van Palicarte, lept ten baech/ strekt Zeewaerts 2/oste 3 mijlen.

88. Item van Palicarte, tot Amegon-Noorden 32 mijlen/ van Amegon- ^{Amegon- Noorden,} Noorden 5 mijlen/ gelegen een baech/ strekt langens de wal 2 myl lant: en een myl 't Zeewaerts: hier begindt een bocht te comen/ en duert tot een langen hoech lants/daer een kif afstrekt dyp mijlen 't Zeewaerts.

89. Van Palicarte, tot den lagē hoech/strekt i kif af: 3 mijlen 't Zeewaerts/ diep 3.4 vadem on-essen gront/noorden 38 mijlen: desen voorzijde hoech is gelegen op 15 graden 45 minuten: als men op 't kif is/ so lept 't hooge Landt van Moupel: W. ten noorden/ende w. n. w. van u.

90. Van 't Zeehelycke punt van 't kif tot de Kiede Peapoely n. o. ten noorden/ wel sooo noordelycke 10 mijlen: om dese voorzijde Kiede te kennen/ heeft eenige Cocs, ofte Beterey boomen/ als die o. ende o. ten zuyden/ van u staen 1½ myle van 't Landt Peapoely, so is men op de voorzijde Kiede/ ankeren in 7 vadem zant gront: ½ myl van 't Landt Peapoely, lept op 16½ graden.

91. Van Peapoely, tot te kif/ de Zeehelycke punt O. Z. O. 8 mijlen/ voort langens 't kif O. n. O. dyp mijlen/ so is men om't kif: in is de cours nae de Kiede van Malapatan: 1½ ofte 4 mijlen/ settent op dyp vadem modder-gront/ een groeten boom rondt/west van ti/ een myl van 't Landt: die begeert op ^{Malapatan,} 16 voeten waters te settent met een schip dat 12 voeten diep gaet/ can: myl ^{2 cab.} nadere

nader komen/gront als vozen: Malulipatan is ghelegen op de hoogte van 16 $\frac{1}{2}$ graet op Noorden den Equinoctiael; afgaende Noortwesteringhe 17 graden.

Malulipatan. 92. Alsoo te Macacab is 13 graden noordt-westeringhe/ende te Malulipatan 17 graden; differentie 4 graden/soo addeert 2 tot 13/maken 15 t'samen; om te weten dat dese courssen van Punt Gallo tot Malulipatan toe / beschreven zyn op een Compas/dat de naelde moet leggen op 15 graden noortwesteringhe/t welcke is strect op 't Compas is; dan ist geraden de Compasse Z. ende noordt te laten leggen/een pedet han daer na facit maecken: Dit achtte genoegh te zji tot behulp.

Malulipatan. 93. Item in 't erste van Junius begint in Malulipatan de landelijcken Wint te waepen/gedurende onrent 14 daghen/soo vertreken de Schepen vande vereenigde Oost-Indische Compagnie na Achia, ofte nae Bancam, huyten Samatrom om/ doende haren cours by den Wint over/om oofsahe/dat deses tijts jaers in See de winden Z. W. ende W. E. W. waepen/ die stroomen loopen haet om de Noort; hebben altemet genoegh te doen Achia nae te sepien: Van Malulipatan tot Achia Z. O. wel so zuidelych 224 mylen,

Aenwijsinge vande Courssen, om te zeylen van Ternaten laaghens de Caste Gilole, ende Bachian deur, voorts naer 't Welt eynde Borneo, tot de Cadiepes toe.

Ternaten. 94. V Errechende van Ternaten in 't laetste van Julio/ dan ist bequamer als in 't beginsel van Augusto/ overmits de zuidelycke winden soo haert niet en waepen als in de maent van Julio: Van ternaten tot de Caste Gilole, O. 3. mylen; van daer tot de Neeude Gnofiquia Z. ten W. 7 mylen; van Bachian, ofte de Neeude Gnofiquia, tot Gilole wjdt 2 mylen; van daer mit swaert tot de eerste enchte/ofte gat Z. ten O. Wel soo oostelijck 10 mylen; daer leggen dyp Eplandekens/ wat van dat men twee aende Oost-zijde laten leggen/by 't ronde Eplandekens langens; diep 30/40 vadem/; myl wjdt/van 't lant valt harde stroom deur/ lept op de hoogte van 23 minuten bezuiden de Linie: oost-waerts dicht by de twee voors Eplandekens/lept ee groot Eplant; 1 myl van de Caste Gilole, leggen 3 kleyne Eplandekens by/aen de Oost zyde/so dat het mede een gat maecte.

Bachian. 95. Van de erste enchte/tot een Eplant Z. O. 7 mylen/tusschen 't zuidelycke van Bachian, ende 't Eplant/ist wjdt twee groote myle; van 't gat Bachian, tot het Ooster gat Oby, Z. Z. O. 12 mylen/wjdt 2 mylen/is ghelegen op de hoogte van een graet 30 minuten: 't Eplant dat aen backboort blijft leggen/is een lanchessen lant/aen de Oost zyde leggen 2 Eplandekens/by zuiden noch 2 Eplanden/gelegen buxteu 't waer-water; 't Eplant dat aen stier-boort blijft leggen/is mede een lanchessen landt/streicht meerder zuidwaert: Van 't gat Oby, tot een Eplant west zuid west/ende Z. W. ten westen 8. inplen.

Boure. 96. Van 't Oost gat Oby tot het west-epnde van Boure (lept op 33 grad.) loopt Ca. Z. W. ten zuiden/ende 5. W. 39. mylen; van het west-epnde Boure tot de Eplanden/ofte Canael Cadiepes Zuid West ten Tuyden 24 mylen/ hoogte 52 graet; Van het west-epnde Boure, tot het Epland-epnde sel; Noorden thien mylen;

nglen; 't gebeuet wel als de winden zuidelijch wapen/dat men de Canael
van de Cadiep niet wel bezeplen kan/komende op Borton te verballen/sult
veradverteert zyndat een groote bocht / ofte inwichek te wesen/ daer de
Toncken wel inghezeplt zyn/eenige daer van ghebleven:van't west epnide
Boue tot de hoech Groen, ofte 't Noorder gat van Borton west zuid west
33. mylen.

97. 't Noorder gat van Borton is wijt 1½ myl / is gelegen op de hooghe
van 4 graden 18 minuten/streckt vooreerst een myl west/daer naer almenet
zuidelijcker/tot het Z. westen 2 mylen / latende dan een kleyn Eplandekken
met 2 kijfheus aen bagboot leggen/van daer strect Borton Z. ten westen
7 mylen/diep 25. 22. 28. 30. 33. 24. vadem goede anker gront/hier begint
de eerste enge/ is wijt een half myl/aen bagboot laet men leggen een Epl-
landekken/daer een tif af strect van wit zant/aen stierboot een drooghe/
't welch een enghete maect/diep 8. 9. 10. 11. 12. vadem harde gront; van de
enghete tot een drooghe Z. ten westen 5 mylen / een muisquet-schoot vande
drooghe aen de west zyde/diep 25. vadem zant gront/in dese weg van 5 my-
len/ist wijt 1. 2. 3. mylen; vande voorsch drooghe tot het nauste/wijt een muis-
quet schoot/ latende een kleyn Eplandekken aen bagboot leggen/ 't welch
met laeg water aen 't laet vast is/Z. ten westen 3 mylen; van het nauste een
muisquet schoot wijt/diep 50. 60. 70. vadem vuple gront daer naer 1½ / so dat
't gat op 't nauste lanch is ½ myl/daer valt harde stroomdeur. . . . tot Bort-
on Z. ten westen/ Z. W. 2 kleyne implen/diep 50. 45. 40. 35. vadem clep-
gront/de oostelijcke wal naest: van daer tot Borton zuiden een myl/lept op
de hoochte van 5 graden 33 minuten: van Borton latende een Eplandt aen-
bagboot leggen/daer een tif aen strect/van wit zant/tot dat zuid epnide
van 't Eplant Cambona, 't Middellant w. 3. w. wel so westelijch 10 mylen.

98. Als men de hogerter is passeert inde maent December ende Janua-
rius/en begeert met contrarie ofte noordelijcke winden te zeplen naer Ter-
naren, so is 't geraden tuschen Celebis ende de noort zyde van 't Eplant Cambona
deut te loopen: van de hogerter, tot dat gat O. P. O. 22 mylen/
wijt op 't nauisten 1½ myl/daer sal u gemoeften een banch van 7. 10. 12. vadem
vuple gront/Celebis naest geleget vande voorsch banch tot het Eplant sac-
h. O. 3 implen/latende twee droogheen aen stierboot leggen/ groen water/
ende dicht by Celebis/ eenige Eplandekens/wijt een half myl/diep 25. 26. 28.
26. 30. vadem: van Sacel tot een rond Eplandekken dat aen bagboot blijft
liggen w. ten zuiden ½ myl/diep 30 vadem: van Sacel tot 4. Eplandekens/die
aen stierboot bleven leggen N. ten O. 5 mylen/diep 28. 24. 17. 16. 15. 14. 13.
vadem goede anker gront, daer zyn geleget vcel laghe Eplandekens met
droogten/ leggen bupren dit vact-water om de oost: van 't westelijcke Epl-
landekken vande vier/tot 6 a 7 droogten niet groen water/ te weten de oos-
telijcke droogte W. ten O. 4 myl/diepte 13 vadem: van 't westelijcke Epl-
landekken voort eerst de courc N. O. O. naer N. O. 3 implen/daer naer O. O.
O. 5 implen/diep 14/15/20/24/20. vadem schoone gront/een myl van Celebis
tot een Eplant dat aen stierboot blijft leggen/tussen Celebis en 't voorsch
Eplant ist wijt ½ myl/diep 12 vadem/strect oost ee myl/ dan sietmen O. O.
de O. in zee 't noorder gat van 3. tonupt/ofte de hoech kromt; vande O. 3 hde
½ myls wijt noort oost ten oosten 2 implen/diep 13. 18. 18, vadem/ latende
een Bap aen Celebis leggen, aen de O. zyde vande Bap strect een tif af.

99. Item van Celebris Noorden/wel so westelijck 4 mylen/diep 28.30.20.
 18.15. vadem/ latende 3 kliphens/ daer na Eplandekens met 3 kliphens
 aen bagboort leggen/met een groot Eplant aen stierboort / wyt op 't nau-
 ste een kleyne Myl/van de 3 Eplandekens tot een Eplandeken N. N. West
 3 mylen/latent aen de Oost zyde legge/met 2 aen de West-zyde: 1 myle/van
 't Eplandeken N. N. W. 6 mylen geen gront /men laet veel droogten aen
 stierboort/ en aen stierboort wyt 1 myl/diep 30 vadem schoone gront; van 't
 gat een half myl wyt/tot den rupgen hoeck/strecket een langhe droogte af
 N. O. twee mylen/diep 28.9.7. vadem/lept op de hoogte van 3 graden 8 mi-
 nuten: van de voorsz tot een Eplandeken W. N. W. 1 myl/aen de Z. Z. W.
 zyde van 't Eplandeken/diep 10.13. vadem/schoone gront.

Rupgen
hock.

100. Van de Rupgen hoeck/tot 4 a 5 Eplandekens/zijn gelegen in den in-
 wych van Celebris N. ten westen 2 mylen/diep 30.36. vadem schoone gront;
 in desen weg laetmen veel Eplandekens/ende droogen aen stierboort leg-
 gen/wyt op 't nauste een Boteling-schoot/diep 9.10. vadem Cozael gront:
 van daer Noorden een myl/diep 30 vadem/lept een droogte aen bagboort/
 met die 4 a 5 Eplanden: van 't nieuwe / tot een Eplandeken leggen 3 klip-
 pen by/aen 't zypd-epnde N. ten Oosten/wel so Oostelijck 12 mylen; hoog-
 te 2 graden 10 minutten: Als men de voorsz Eplanden aen de West-zyde
 laet leggen/dan passeertmen 5 droogten/daer van 2 aen de Oost-zyde bly-
 ven leggen/ loopen noch over een Banck van 3 vadem/Cozael gront; dan
 N. N. W. aen 2 mylen/seplten noch door 7 Eplandekens/diep 8.9. vadem
 hier laetmen aen de Oost-zyde; van 't nausten tot een Eplandeken/ Noor-
 den ten Oosten 17 mylen: van dat voorsz Eplant/tot een ander Eplant N.
 N. Oost 2 mylen: Dese Eplanden al te mael aen de O. zyde/is de bequaem-
 ste wegh: van daer N. O. Oost 4 mylen/tot Batjaga; valt harde stroom up/
 ende is wyt 1 myls/strecket Celebris Noorden ten Oosten 40 mylen / schoone
 cust/tot een graet by noorden de Linie; van een graet/tot dat noord-epnde
 van Ternaten O. 26 mylen.

Cromy.

101. Van 't noorder gat botton, wyt twee mylen/oste den hoeck Cromy,
 tot het zypd epnde van Zoela. Noort Oost ten Noorden / wel so noordelijck
 Xula/Oby 38 mylen/hoogte 2 graden 50 minutten: van 't zypd epnde Xula tot Oost gat
 van Oby noort oost / enden n. o. ten oosten 32. Mylen: van 't ooster gat van
 Oby, tot het zypder gat van Bachan, wyt twee groote mylen n. n. West 12
 Mylen; in dit waerwater is gelegen een steen onder water: van 't gat Bar-
 san, tot de enghc/dat 1 myls wyt is, N. N. West 7 mylen/lept op de hoogte
 van 25 minutten by zypden de Linie: van dese lenghte tot het Eplant Mac-
 quian, de Heede Nossqua mit water noord ten westen/wel so westelijck 10
 mylen: Cusschen Gole, ende dese voorsz Heede ist wyt 2 mylen; achte dese
 wegh bequaem naer Ternaten te seplen/overmits weynigh droogten zijn
 gelegen/als door de droogten/ende ondiepten langens Celebes.

Bula/Oby
Bachan.

Aenwysinghe van de Coursen, om te seylen van Jaccatra vaer Ja-
 pan, tot inde haven van Firando.

A Dno 1620. den 14 Junius/ Sondaeghs s' morghengs/daeghs voor de
 volle Maen/met de Oostelijck Mousou van Jaccatra t' sepl ghegaen/lie-
 ten 5 Eplandekens aen stierboort leggen/zijn gelegen van Jaccatra N. ten
 Oosten

Oosten 4 mylen / waer van is 't noordelijc 't grootsten / 't sabonts een Eplandeken / Oost van ons 1 myl / diep 20 vadem; van Jaccara tot de voort Eplandeken u. ten Westen 10 mylen / diep 18, 15, 20, 24, 26. vadem moddergront / dan is geraden 't Eplandeken aen de West zyde te laten leggen; om redeneu (dat de stroom hart om den West loopt) met springstroonen/ende so veel hoger boven de andere Eplanden te zeylen / die daer veel in 't ghet al om den West blyven leggen.

103. Den 15 dito s' nacht de wint Oost/ ende O. T. Oost met een doopgaende coelte/diepte 23, 18, 20. vadem/ lieten alle de Eplanden aen dagbooyt leggen/ 't naeste Eplandeken een myl behouden cours n. ten Oosten/ 9 mylen; so dat op van Jaccara sijn 18 mylen / sagen in 't west n. westen een Eplanden 3 mylen: en T. noch een Eplandeken 4 mylen ; dit Eplandeken lepidt op 5 graden 8 minuten: alst voorzepde Eplandeken W. T. W. van u lept 3 groote mylen/ ist diep 12 vadem clep gront.

104. Den 16 duo dingsdaegs/ den wint O. T. O. hoochte aen de Sonne Barre $\frac{3}{2}$ graect/ gesien Barca n. o. 4 mylen van dact / beden onse cours W. n. W. Epland. twee mylen/ doen gesien het Eplant i. uzapara n. w. ten Westen 3 mylen van Lafossa 't Eplantdeken/ gesien op 5 graden 8 minuten: tot uzapara n. ten Westen Eplant 27 mylen/ diepte 12, 13, 14, 13, 10, 8. vadem/ altemet groen water / oste het droogten wateren/ van Jaccara tot het Eplant i. uzapara. leyt op $\frac{1}{2}$ graden/ noordten ten Westen 47 mylen / dan moet u wel wachten voor de jecoomen/ die des tydt van 't Jaer om den West loopen.

105. Den 17 dito s'morgens/ den wint T. oost: als ghp Luzapara n. o. van u begint te hengen/ so ist diep 4 vadem; so lange Luzapara oost van ons lach 2 mylen diep $\frac{1}{2}$ vadem / op dese diepte van 4 vadem ende een voet/ en 4 vadem min een voet / gedurende twee groote mylen wechsels: latende 2 derde Waters aen de zpde van uzapara, ende een derde deel aen de zyde van Samara 't is dat voorzicheven Eplant Luzapara tot de vaste Eoste van Samara wijdt 3 clepne mylen: om in voor een droogte te wachten die aen de oost zyde blijft leggen/ is groen water: omara streekt tot den eersten hoeck noordten/ wel so Oostelijc byp mylen/ diep 5, 6, 7, 8, 9. vadem: nevers den voorzicheven hoeck ist diep 9 a 10. vadem: van den eersten hoeck / tot den tweeden hoeck noort West 7 mylen/ diep 10, 12, 15, 18. vadem/ clep gront.

106. Van de tweede hoeck/ tot den derden: n. west ten noorden 6 mylen/ is een lage punt/ diep datt nevens seven vadem: Van de derde/ oste langhe punt/ tot de vierden hoeck/ westen noorden 7 mylen/ latende een droogte aende zyde zpde van Samara, ende een aen de ande zyde van Barca, diep in 't voet water 14, 15, 16 vadem steek gront: van den vierden hoeck/ tot den Berg Morapij gelegen op dat noort epnde van 't Eplant Barca n. ten oosterr Monapij 5 mylen/ desen voorzicheven Berg n. o. ten noorden/ een myl buppen 't voet/ en Berg lant diep 15 vadem/ ende 't noort epnde van Barca noorden van on. 8 2 mylen: Op den 18 des abonts/ van 't noort epnde Barcacke, tot de seven Eplanden/ oste $\frac{1}{2}$ vadem/ te weten aen de oost zyde/ n. n. oost 12 mylen / diep 12. vadem: 15, 18, 20 vadem; de sephen Eplanden sijn gelegen op een graed 8 minuten: als dese voorz Eplanden west van u leggen een myl/ diep 16 vadem; dan 't noordelijcke van de seven Eplanden / tot een ander Eplant o. noest 5 mylen/ van vole tay tot voleton, sijn ghesleghen twee clepne Eplandekens vole pom. aende n. oost syde: is n. west 7 mylen van 't noort epnde pincta tot vole pom. lepidt

lept op 48 minuten zuydelycker breedte / daer is mede baer water op / is hoorden 17 mylen/sult in dit vaet water binden 18/17/16/15/14/12/10/8/9/10/11. vadem.

107. Item vande Eplanden / tot Polo Timaon, als 't west van u lept 8 mylen/ is de cours noorden 58 mylen, diep in desen weg 17/18/23/24/27/30. vadem, 't Middel-lant van Polo Timaon is gelegen op de noordelycker breedte 21 graden ; heeft aan de noordt ende west 3pde versch water : Van Polo Timaon, tot Polo Candor, noort noordt oost 98 mylen, diep 32/36/40/38/35/32/30. vadem kley-grondt : als Candor noort ten oosten, ende noort noort oost van u lept 27 mylen/ so hrygt niem zant gront 27/26/24/27. vadem/wy hadden hier 4 a 5 daghen harde Caen / met regen up den west noort wester/ almenet s noord west / zepiden daer mede om den oost/kregen diep water/ te weten 22 a 23 vadem grof zant-gront.

108. Den 27 dico Saterdaeghs naer noen ten 3 ureen / ist wat opghelaert/gesien vols Candor, West ten noorden van ons 6 mylen/diep 24 vadem sanc gront / een upp daer naer weder doncher gheweest : daerom ist gheraden almen de lengte van Polo Timaon heeft/ 8 mylen daer van/(als boven verhaelt) dat men cours sal stellen Noort ten Oosten: overmidts be Caeken/die dees thys Jaers niet ongestadigh weer/up den west noort wester/ ende noort wester komen/mee kleyne zepiden moeten loopen, Polo Candor, is een hoogh Bergachtig Eplant / heeft aan de noort oost 3yde 5 a 6 kleyne Eplandehens/lept op de hoogte van 8 graden 40 minuten / verschepden vande Euse Champa ontrent 14 mylen; als Polo Candor oost van u lepdt/ ist diep 18 vadem 3 myl daer af.

109. Van Picolander, tot de Banck de grote Noordt Oost seventhien mylen/ghb sult dese Banck niet naerder komen als 16 vadem/ is ghelegen op 4 mylen 't Leeuwaerts vande Euse van Amboya: vande voorzijde van Banck tot de Caep de Cœc Noordt Oostende Noordt Oosten 32 mylen/diep 19/21/20. vadem/ eerst wit sandt / daer naer schelp grondt: vande Caep Cœc de terre, tot Polo Cœc de Mare, Tupt ende Tupt ten Westen 10 mylen: Caep de Cœc is ghelegen aan de Eust van Champs, op de hoogte van 10 graden 53 Minuten; 't is tot Averhella Noordt Oost / ende Noort Noordt Oost/langens de Lee 33 mylen/ geen ancher gront/ 2 a 3 mylen bupthen lantg.

110. Pjimo Juh, van d'Avarella, ghelegen op de hoogte van dertien graden/ is een Steen-siots/staet boren op eenen Berg/ghelych een Caep Boeche, ooste Toorn/ tot Polo Caton, Noorden/ ende Noorden ten Westen 11 mylen; als de Avarella Noordt Noordt West van u lept / ende 3ydt diep 15 mylen van het vaste Landt/daer legghene enighe Clippen/ niet diep onder water; sooy veradverteert is / mooghter wel dooz/ oste tusschen Caton, ende tusschen het vaste Landt deur; hei is daer wjdt twee en een halve myl/diep 30/35. vadem/ half sandt/half kley grondt: Van Polo Caton tot de Noordt Oost punt Aymaon, oste twee hooge Eplandehens Noordt Noordt Oost 45 mylen.

111. Van de Noordt Oost punt van 't Eplant Aymaon, ghelegen op 18 en een halve graedt/ tot Ilhas de Lemo, 3yndt Eplanden/strechen aen de binnien oste Noordt 3yde Noordt Oost ten Oosten/ 4 mylen/diep inde Caenel/d'Eplanden naest/ 10/14/15. vadem kley-grondt : dit Caenel is wyt t'wee

Wijlen/daer seystmen dooz/ als men van Japan komt naer Maccau, van het voorschryeven Canael/ tot Pedro Blanco. Oost Noord Oost 10 Mylen/ een myl daer af diep 18 a 19 Dadem/gront als vooren; Blanco is gheleghen van het vaste Land; a 6 Mylen: Pedro Blanco lept op 22 graden 24 minuten/ voor Japan/ eerst oost noord oost 11 Mylen/daer naer noord oost ten oosten 12 Mylen/ tot het Kif/oste 3 Klippen/ die op de Tijd Oost zyde van het Eilandt Ay-
maz. legghen; soo dat van de Noort Oost punet van Ayman tot het voorschryeven Kif/ op 't Noord Oost; ende Noord Oost ten Oosten/ een weynigh oostelijcker 120 Mylen/diep 35/38/40/35/30/27. Dadem klep gront; als men het Kif begint te ghenaecken/ diep 24/22. Dadem wit/ ende swart sanc gront.

112. Item het Eilandt Ayman, doet het van verde op als twee Eilandten/ van als men daer by komt/ ist een Eilandt niet een Zaet; van de Lee-
lyckste Eilandten/oste dyp Clippen Ayman, zyn gheleghen op 23 graden 6 minuten tot de dyp Eilandekens Kirobo. Waer van dat noordelyckste het Eilandt klepste is/ wendende be anderen een weynigh grouter: noord oost 10 Mylen/ van Kirobo, tot een ronde Eilandten/ dat aende zyndt syde bande die vier Chyncho noordt oosi/ wel soo Noordelijcken acht Mylen; lept op de Chyncho hooghe van 24 graden: vande ronde Eilandekens tot de lieviere Cayn-
ebon Noord Noord West 2 en een halve Myl/ heeft Eilandekens in't inho-
men/ een groot/ met noch eenighe klepnen/ doch meugt aen bepde zyden wel in zeplen; van Caynebon tot de Visscherij Eilandten Tijd oost ten Oo-
sten 18 Mylen/ hooghe 23; graden. Van 't Kif Ayman tot de Tijdelijcke Piscadores Oost 24 Mylen: van het voorschryven Kif Chinchio sult op piscadores-
de grondt vinden klep sanc/ met sommighe schelpen/ vermengt/ ende Chinchio
tegeng Chinchio over klep gront de diepte van 18 tot 22 Dadem: van Chinchio gheleghen op 24 graden 20 minuten/ tot Cabo de Cumbar Noord Oost Cabo de 8 Mylen/ langens dese Cust is 't al vol Eilandten; ontreent Chinchio sult Cumbar-
daer sandt grondt vinden/die ghy te vooren niet ghehadt heft/ op 18/20/21 Dadem: van het ronde Eilandt vooren Chinchio tot Cabo de Cumbar Noord Oost/ende Noord oost ten noorden 8; Mylen/ langens dese Cust ist al vol Eilandten.

113. Cap de Cumbar is gelegen op de hoogte van 23; graden/ tot gebroche Eilandten van maxima, waer van 7 in't getal zyn/ n. o. ten oosten 84 myl/ ma Eilandten/ ontreent half wegens sult een modder banck vinden van 35/36/40 Dadem; den Capo tot dese voors/ ende over de Banck/diep 52/54/58 Dadem/aen-
de oost zyde van maxima geen gront/ aende West zyde wel.

114. Vande oost hooch Leque Poco gelegen op 25; graden tot maxima Leque Poco Noord oost ende noord oost ten noorden honderd ende dertig mylen; dan met de zyndelycke winden die ghemeenelijken inde maent van Julio ende Augusto upt den Z. Z. oosten waer/ ist gheraden een streech oostelijker/ aen te gaen.

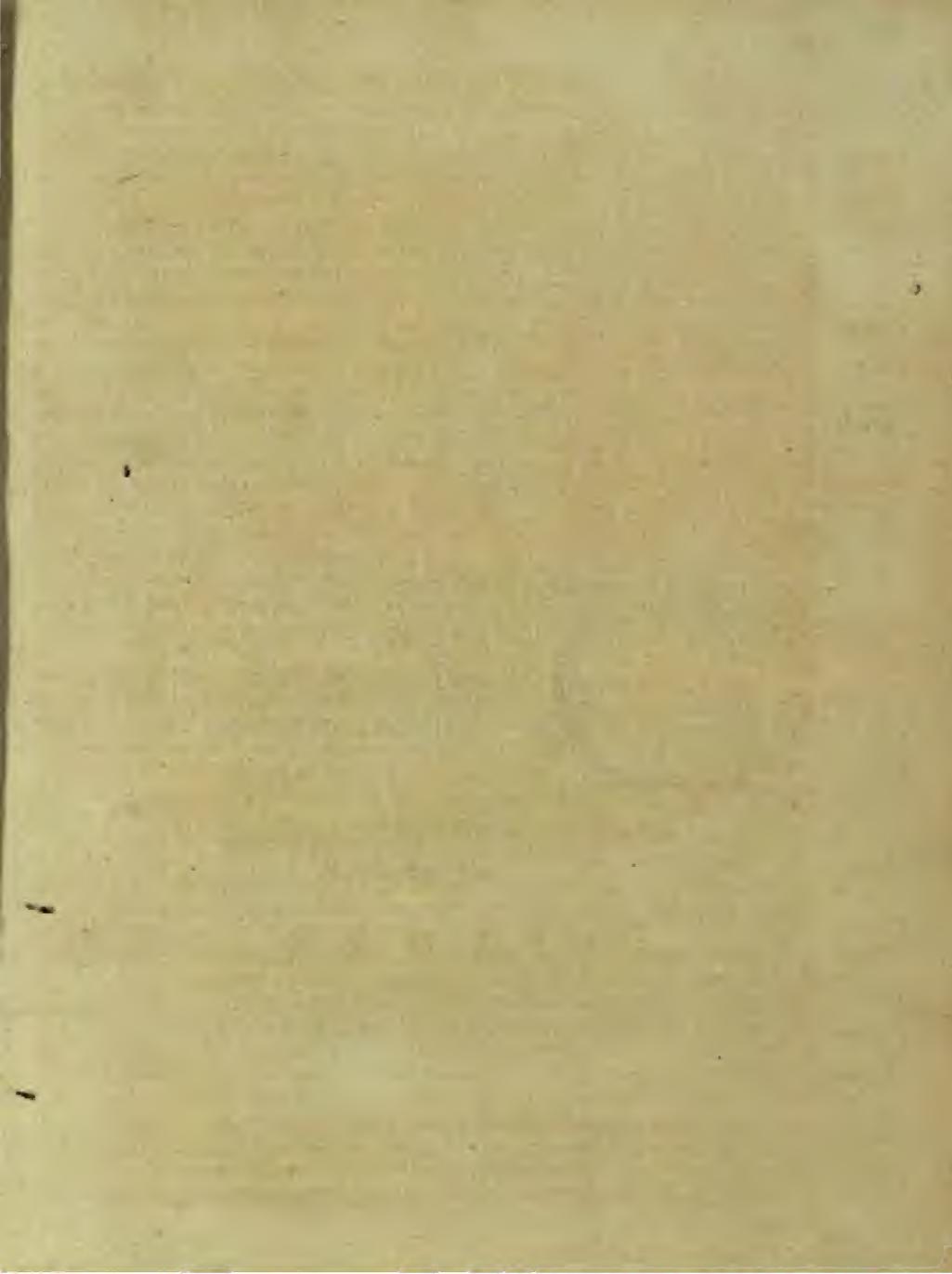
115. 't Middel-land vande Eilandten maxima, op de hoogte van 21 graden/ langen 50 minuten/ 4 graden wassende noord oosteringhe/ tot Nangasackoe n. Iaque-
o, ten oosten 20 mylen; in desen weg geen ancher gront/ als by de Cust van Nangasackoe, tot vier Eilandekens/ waer van het zyndelycke spits/ herst het satsoen van een Coorn/baer is ver's water op/ men laetse oile vint een sierboort leggen/ noord noord West 4 Mylen vande voors/ Eilandten/ tot

een condt Eplandt/ende noch een lanch-werpigh Eplandt / noordt west ten noorzen dyp mylen: alst ront Eplandeken noordt noort west/van u lept ist diep 26 vadem Schelp grondt / dat w^p aen bagboort lieten legghen: 't Eplant Firando is seer henbaert/heest aen de Tupt ende E. oost syde tenen scharpen Pieck staen; dan loopt het met een Sadel af; dan comender twee vande Bergen van't ronde Eplandeken / tot 't Eplandt Coerche strectt een cleyne dpochte af:aen't noordt epude ontrent een myl noortlicher/sjn gelegen twee Eplandekens d'een groter als d'ander / is Hoozdt / ten oosten 4 mylen/diep 27, 28, 24 vadem/laten aen stierboort leggen/ op't nauwste een groot myle w^p: vande twee laetste Eplandekens / tot voorz de Bape Coerche noort ten oosten 3 mylen/ soo dat van Nangelackque is tot Coerche 14 mylen. Item/ men mach't ronde Eplandeken / ende lanch-werpigh Eplandeken wel aen stierboort laten leggen/ en eenige Eplandekens aen bagboort, daer mede een goet Canael is/wydt ten myl/diep 23 a 24 vadem van dit Canael/ tot een Clip/ die essen boven water lepdt noort ten westen een myl/22 vadem: vande voorzeyde Clippe/tot het tweede Canael noordt ten oosten twee mylen/ wydt een groot half myl: vande laetste Canael/ tot de Bape van Coerche: noordt oost/ ten oosten / Wel soo oosteliche vier mylen/diep bupten de Bape 24, 26 vadem inde Bape van Coerche lept men een Anchor op 10 a 12 vadem vaste clep grondt / is gelegen op de noorder bres van 33 graden 20 minuten/ men lepdt beschadt voorz alle winden/ behalven voorz een Oost / ende Tupt oosten windt: oost Tupt ooste courstrecht de Bape in/is wydt ontrent een myl van't landt / dat oost Tupt oost van u lepdt, vande Bape Coerche tot een Clippe/ die men aen Bagboort laet leggen/noort noort oost/ een cleyne myle.

Vande Clippe/tot de Logie/ooste Hollants Hups noort west/ een goteling schoots, men sal hem wel wachten voort lant aen Bagboort/ also de hoech blach afstrekt/in het oversteken vallen harde stroomen/ men wert ghemeynlyk daer met Berchen in ghewricht / 't is al vypje grondt.

Alst hoogh water is/ soo valt de stroom de Haven van Firando in, daer meugen in leggen 5 a 6 Schepen/ alwaert w^p op den 4 Augusti sijn gheartiveert; van Jaccata tot Firando im Jappan sijn seuen honderdt vyftigh mylen.

F I N I S.

Cat. /
V.R. 17/9/76

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.